

**T.C.
ERZİNCAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI**

**SİCİLL-İ AHVÂL DEFTERLERİNE GÖRE OSMANLI BÜROKRASİNDE EĞİNLİ
(KEMALİYELİ) DEVLET ADAMLARI (1820-1854)**

Yüksek Lisans Tezi

Ömer Ferit İMLAK

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Nurettin BİROL

Erzincan 2012

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu alışma, Tarih Anabilim Dalında jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

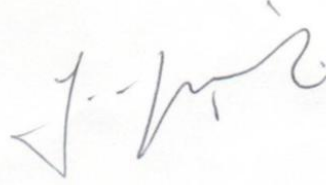
Danışman / Jüri: Yrd. Doç. Dr. Nurettin BİROL

Jüri: Yrd. Doç. Dr. Abdulkadir GÜL

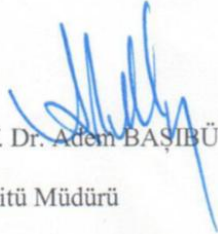
Jüri: Yrd. Doç. Dr. Yahya YEŞİLYURT

Yukarıdaki imzalar, adı geçen öğretim üyelerine aittir **25/07/2012**

Prof. Dr. Adem BAŞIBÜYÜK

Enstitü Müdürü

**SİCİLL-İ AHVÂL DEFTERLERİNE GÖRE OSMANLI
BÜROKRASİSİNDE EĞİNLİ (KEMALİYELİ) DEVLET
ADAMLARI (1820-1854)**

Ömer Ferit İMLAK

Erzincan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi, Temmuz 2012

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Nurettin BİROL

ÖZET

Osmanlı Devleti bürokrasisinde çalışan memurların görevleri esnasındaki durumlarını, maaş, atama, taltif, terfi gibi birçok hal tercümelerini içeren bilgilerin tutulduğu defterlerin tescil işlemine, Sicill-i Ahvâl, meydana gelen defterlere de Sicill-i Umumî Defterleri adı verilmiştir. Sicill-i Ahvâl Defterleri, Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde düzenli olarak tutulmaya başlanmıştır. Bu defterler, taşra bürokrasisi, personel politikaları ve devletin işleyişi gibi birçok bilgiyi ihtiva etmektedir. Çalışmada; bu arşiv kaynağı ve birçok araştırma-inceleme eserlerden de istifade edilerek, XIX. yüzyılın ilk yarısındaki Eğinli memurların biyografileri incelenmiştir. Bu memurların 72'si Müslüman, 15'i gayrimüslimdir. Gayrimüslimlerden 13'ü Ermeni, 2'si Rum'dur. İlk kayıt 1820, son kayıt ise 1854 doğumludur.

Anahtar kelimeler: Osmanlı Devleti, Sicill-i Ahvâl, Eğin, Eğinli memurlar.

**PUBLIC OFFICIALS FROM EĞİN (KEMALIYE) IN THE
OTTOMAN BUREAUCRACY ACCORDING TO SICIL-I AHVÂL
DEFTERLERİ
(1820-1854)**

Ömer Ferit İMLAK

Erzincan University, Institute of Social Sciences

M.A. Thesis, July 2012

Thesis Supervisor: Assist. Prof. Dr. Nurettin BİROL

ABSTRACT

The registration work of the records which contain information about the condition of the officials working at the bureaucracy of the Ottoman Empire on their duties and their life histories like salary, appointment, rewarding, and promotion is called Sicill-i Ahval, and those books are called Sicill-i Umumî records. Sicill-i Ahval records: were started to be kept on a regular basis during the last period of the Ottoman Empire. These defters contain detailed information on issues such as the bureaucracy in the country, policies on personnel and the mechanism of the empire. In this study, the biographies of public officials from Eğin in the first half of the XIX. century were examined through archive sources and numerous other researches and works. 72 of these officials are Muslims, while 15 are non-Muslims. 13 of these non-Muslim people are Armenians and 2 belong to the Greek minority. The first person was born in 1820, and the last one in 1854.

Keywords: The Ottoman Empire, Sicill-i Ahval, Eğin, public officials from Eğin.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖZET	II
ABSTRACT	III
İÇİNDEKİLER	IV
EKLER VE TABLOLAR	IX
KISALTMALAR CETVELİ	X
ÖNSÖZ	XI
GİRİŞ	1
I. EĞİN'İN (KEMALİYE) COĞRAFİ KONUMU VE İDARİ YAPISI	1
II. OSMANLI DEVLETİ'NDE BİYOGRAFİ VE SİCİL KAYNAKLARI.....	3
III. KONUNUN SINIRLILIĞI VE KAYNAKLAR.....	10

I. BÖLÜM

OSMANLI BÜROKRASİNDE EĞİNLİ (KEMALİYELİ) MEMURLAR

I.1. AHMET AĞA	12
I.2. ÖMER HULUSİ EFENDİ.....	12
I.3. HÂFİZ RÜŞDÜ EFENDİ.....	14
I.4. HÂFİZ ALİ TEVFİK EFENDİ.....	15
I.5. MAHMUD FUAD EFENDİ.....	16
I.6. HACI ÖMER SIDKI EFENDİ.....	17
I.7. AHMED RÜŞDÜ EFENDİ	18
I.8. OSMAN EFENDİ.....	19
I.9. İSMAİL ZÜHDÜ EFENDİ	20
I.10. İBRAHİM EDHEM EFENDİ.....	21
I. 11. ALİ EFENDİ	22

I. 12. ARTİN EFENDİ	22
I. 13. EYÜPLÜ İSMAİL HAKKI EFENDİ	24
I. 14. İBRAHİM HAKKI EFENDİ HAZRETLERİ.....	25
I. 15. ÖMER VASFİ EFENDİ.....	27
I. 16. KOLOLYAN AVADİS EFENDİ	28
I. 17. MAHMUD HAMDİ EFENDİ.....	29
I. 18. BEKİR ZİHNİ EFENDİ.....	30
I. 19. İBRAHİM RÜŞDÜ EFENDİ.....	31
I. 20. MEHMED EFENDİ	32
I. 21. HÜSEYİN ŞEFİK EFENDİ.....	33
I. 22. HASAN TAHSİN EFENDİ	33
I. 23. MEHMED ALİ EFENDİ	35
I. 24. MEHMED SADIK EFENDİ	36
I. 25. KAPİKYAN BOĞOS EFENDİ	37
I. 26. ALİ RIZA EFENDİ.....	38
I. 27. İBRAHİM HİLMİ EFENDİ.....	39
I. 28. HALİL FAHRİ EFENDİ.....	40
I. 29. OSMAN EFENDİ.....	41
I. 30. HASAN TAHSİN EFENDİ.....	42
I. 31. AHMED İZZET EFENDİ	43
I. 32. MUSTAFA EFENDİ.....	44
I. 33. AHMED HÂZİM EFENDİ.....	44
I. 34. MEHMED NURİ EFENDİ	46
I. 35. ABDULLAH ZEKİ EFENDİ	46
I. 36. KARABET EFENDİ.....	48
I. 37. MAHMUD HİLMİ EFENDİ	49
I. 38. YUSUF ZİYAEDDİN EFENDİ.....	50
I. 39. İBRAHİM SIDKI EFENDİ	51
I. 40. ABDULLAH HİLMİ EFENDİ	52
I. 41. OSMAN NURİ EFENDİ	52
I. 42. MEHMED TEVFİK EFENDİ	53

I. 43. MEHMED AGÂH EFENDİ.....	55
I. 44. MIGIRIÇ ŞİNAVOR EFENDİ.....	56
I. 45. CEMAL EFENDİ	56
I. 46. ABDULLAH EFENDİ	57
I. 47. MUSTAFA SABRİ EFENDİ	58
I. 48. EBUBEKİR HİLMİ EFENDİ.....	59
I. 49. ALEKSAN FEHMİ EFENDİ.....	60
I. 50. HÜSEYİN SABRİ EFENDİ	61
I. 51. İZZET ŞEVKİ EFENDİ	61
I. 52. ÖMER HİLMİ EFENDİ.....	63
I. 53. ALEKSAN EFENDİ.....	64
I. 54. MEHMED ŞAKİR EFENDİ	65
I. 55. HACI TATLIZÂDE RIZA EFENDİ	66
I. 56. MEHMED EMİN EFENDİ	67
I. 57. MEHMED VASIF SEZÂİ EFENDİ	67
I. 58. HÜSEYİN FEHMİ EFENDİ.....	68
I. 59. ABDULLAH RAFET EFENDİ	69
I. 60. ANASTAŞ YAVER EFENDİ	70
I. 61. ABDULLAH VEHBİ EFENDİ	72
I. 62. MEHMED TEVFİK EFENDİ	73
I. 63. ALİ RIZA EFENDİ.....	74
I. 64. HACI İBRAHİM EFENDİ.....	74
I. 65. OVAKİM EFENDİ.....	75
I. 66. MAHMUD NAZİM EFENDİ	76
I. 67. HÜSEYİN EFENDİ	76
I. 68. OSMAN AVNİ EFENDİ	77
I. 69. NİKOLAKİ EFENDİ.....	78
I. 70. HASAN AZMİ EFENDİ.....	79
I. 71. OSMAN VEHBİ EFENDİ.....	80
I. 72. İBRAHİM EDHEM EFENDİ.....	81
I. 73. SİRABYON BEKYAN EFENDİ.....	82

I. 74. ALİ RIZA EFENDİ.....	82
I. 75. RASİM İSPIRO EFENDİ	84
I. 76. MEHMED CEMİL EFENDİ.....	85
I. 77. MEHMED NURİ EFENDİ	86
I. 78. İBRAHİM EFENDİ.....	87
I. 79. MEHMED ŞERİF EFENDİ.....	88
I. 80. SİRABYON BEKYAN EFENDİ	89
I. 81. HÂFİZ HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ.....	89
I. 82. MEHMED ŞERİF EFENDİ.....	90
I. 83. AHMED TEVFİK EFENDİ	91
I. 84. HÂFİZ OSMAN EFENDİ	91
I. 85. AGOP EFENDİ	92
I. 86. MEHMED NURİ EFENDİ	93
I. 87. OHANNES EFENDİ	94

II. BÖLÜM

SONUÇ ADINA GENEL DEĞERLENDİRME

II.1. OSMANLI BÜROKRASİSİNDEKİ DEĞİŞİM	96
II.2. MEMURLARIN AD, AİLE, SÜLALE, ŞAN VE ŞÖHRETLERİ.....	97
II.3. GAYRİMÜSLİM MEMURLAR.....	99
II.4. MÜLAZEMET, TAYİN, MADALYA, TERFÎ, İSTİFA VE AZİLLER.....	101
II.5. MAAŞLAR	105
II.6. EĞİTİM.....	106
II.7. LİSAN DURUMU	109
II.8. MEMURLARIN ÇALIŞTIKLARI KURUMLAR	111

SÖZLÜK	113
KAYNAKÇA	118
EKLER	127

EKLER

Ek-1	Memurların Genel Dökümü
Ek-2	1879 tarihli Sicil Talimatı.
Ek-3	1879 tarihli Sicil Talimatına Zeyl.
Ek-4	Bir Şehadetnâme (Diploma).
Ek-5	İsmail Hakkı Efendi'ye ait Sicill-i Ahvâl Belgesi.
Ek-6	Hâfız Rüşdü Efendi'ye ait Sicill-i Ahvâl Belgesi.

TABLolar

Tablo-1	Memurların Eğitim Gördükleri Kurumlar
Tablo-2	Memurların Lisan Durumları
Tablo-3	Memurların Çalıştıkları Dairelere Göre Dağılımları

KISALTMALAR CETVELİ

BOA.	: İstanbul Başbakanlık Osmanlı Arşivi.
BOA. DH. SAİD	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi Dâhiliye Nezareti Sicill-i Ahvâl İdaresi.
bkz.	: Bakınız.
C.	: Cilt.
DH. SAİD. MEM.	: Dâhiliye Nezâreti Memur Sicil Zarfları.
DH. SAİD. d.	: Dâhiliye Nezareti Sicill-i Ahvâl Defterleri.
D.İ.A	: Diyanet İslam Ansiklopedisi
Dos.	: Dosya.
Ed.	: Editör.
Haz.	: Hazırlayan.
İ.A.	: İslam Ansiklopedisi
MF. SCL.	: Maarif Nezareti Sicil Dosyaları.
Nr.	: Numara.
OTAM.	: Osmanlı Araştırmaları ve Uygulama Merkezi Dergisi.
s.	: Sayfa
S.	: Sayı.
ŞD.	: Şûrâ-yı Devlet.
TD.	: Tapu-Tahrir Defteri.
TTK.	: Türk Tarih Kurumu.
vd.	: Ve diğerleri.
Y.	: Yıl.
Y.A. RES.	: Yıldız Tasnifi Sadaret Resmî Maruzat.

ÖNSÖZ

Osmanlı Devleti'nde personel kayıtları belirli bir merkezde toplanmayıp, çeşitli birimlerde ve eserlerde dağınık halde mevcuttu. Bu durum II. Abdulhamid dönemine kadar devam etmiş, 1879 senesinde *Sicill-i Ahvâl Komisyonu*'nun kurulmasıyla birlikte personel kayıtları düzenli tutulmaya başlanmıştır. Gelişen ve gittikçe karmaşıklaşan bir bürokrasinin neticesinde oluşturulan komisyonun hazırladığı sicil kayıtları yakın dönem biyografi yazımına ışık tutmaktadır.

Son dönem Osmanlı devlet teşkilatında görev yapan memurlara ait hal, maaş, atama, terfi, tayin gibi hususların kaydının tutulduğu Sicil-i Ahvâl Defterleri bu çalışmanın esas kaynağını oluşturmaktadır. Mezkûr defterler, İstanbul Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulunmaktadır.

Bu çalışma, giriş ve iki bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde, Eğin'in (Kemaliye) coğrafi konumu ve idari yapısı, Osmanlı Devleti'nde biyografi ve sicil kayıtları ve konunun sınırlılığı değerlendirilmiştir.

Birinci bölümde Sicill-i Ahvâl defterlerinde kayıtları bulunan Eğin (Kemaliye) doğumlu devlet memurlarının biyografileri, doğum sıralarına göre ve aslına uygun olarak günümüz Türkçesine aktarılarak yazılmıştır. İkinci bölümde ise, devlet adamlarının eğitim durumları, maaş miktarları ve çalıştıkları kurumlar gibi birçok konu, değerlendirme yapılarak sunulmuştur. Eserin sonunda sık kullanılan Osmanlıca kelimelerden sözlük oluşturulmuştur. Ayrıca ekler kısmında memurların doğum tarihi, ismi, baba adı ve aile şöhreti, tablo halinde verilmiştir. Yine bu bölümde çalışmaya yardımcı olan belgelerin asıllarından bazı numuneler sunulmuştur.

Bu çalışma esnasında yardımlarını ve desteğini esirgemeyen hocam, Sayın Yrd. Doç. Dr. Nurettin BİROL'a teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca beni bu araştırmaya teşvik eden, sabır ve özveriyle bana destek olan Sayın Yrd. Doç. Dr. Abdulkadir GÜL'e, her zaman desteğini hissettiğim Sayın Yrd. Doç. Dr. Samet ALTINBİLEK'e,

Sayın Yrd. Doç. Dr. Yahya YEŞİLYURT'a, Prof. Dr. Adem BAŞIBÜYÜK'e ve Akın Aykut AKAR'a teşekkürü bir borç bilirim. Çalışmalarında desteklerini gördüğüm, Emrah ALKAN, Gamze Neşe TURAN, İbrahim Halil TANIK, Lokman Ulvi MERİÇ, İrfan Ekrem ULUTÜRK ve Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü personeline teşekkür ederim. Ayrıca yetişmemde emeği geçen aileme teşekkür ederim.

Ömer Ferit İMLAK

Erzincan 2012

GİRİŞ

I. EĞİN'İN (KEMALİYE) COĞRAFİ KONUMU VE İDARİ YAPISI

Eğîn; coğrafi konumu itibariyle Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat Bölümü'nde, Erzincan ilinin güneybatısında yer almaktadır. Eğîn kazası; kuzeyde İliç (Kuruçay), güneyde Arapkir ve Ağın, batıda Divriği, doğuda Çemişkezek ve Ovacık ile sınırlanmıştır. Bu konumuyla doğal ve beşerî çevre özellikleri bakımından Erzincan, Elazığ ve Malatya illeri arasında bir geçiş sahası konumundadır. Eğîn Kazası'nın toprakları, batıda Yama Dağı'ndan başlayıp, doğuda Munzur Dağları ile devam eden ve İç Doğu Toroslar olarak nitelendirilen engebeli sahada bulunmaktadır. Eğîn kazasının merkezi, bu dağlık sahada Fırat (Karasu) tarafından açılmış kuzey-güney doğrultusu ise vadinin batı yamacında yer almıştır¹.

Eğîn, konumu itibariyle ticaret yollarının kavşak noktasında bulunan bir yerleşim yeridir. Eğîn; Trabzon-Erzincan-Eğîn-Diyarbakır-Harpur veya Malatya, Suşehri-Gercanis (Refahiye)-Eğîn-Harpur veya Malatya Divriği- Eğîn-Harpur veya Malatya ve Tebriz-Erzurum-Erzincan-Eğîn-Diyarbakır- Harpur veya Malatya gibi ticaret yollarının kesişme noktasında ve kervanların uğrak yerlerinden birisi konumunda bulunmaktadır².

Çok eski bir tarihe sahip olduğu tahmin edilen Eğîn'in, Antoninus'un rehberinde adı geçen Ortaçağ şehirlerinden “*Tevkila/Theukira*” adlı yerleşme olabileceği tahmin edilmektedir. Kelime anlamı Helen dilinde boğaz, geçit olan Tevkila'nın, Satala (Kelkit kuzeyinde)-Melitene (Eski Malatya) yolu üzerinde, Zınıara (İliç) ile Sabus (Çitköy) yerleşmeleri arasında Fırat kenarında kurulmuş bir kent olarak geçmesi bu görüşü desteklemektedir³.

---

¹ Erdal Akpınar, “Doğu Anadolu Bölgesi'nde Alternatif Turizm Merkezi Olmaya Aday Bir İlçe: Kemaliye”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6 (2), Afyon, 2004, s. 210-211.

² Abdulkadir Gül, “XIX. Yüzyıl Eğîn (Kemaliye) Esnaf Teşkilatı Üzerine Bazı Tespitler”, *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S. 12, Ankara, 2010, s. 199.

³ Erdal Karakaş, “Kemaliye'nin Kuruluşu, Gelişmesi ve Fonksiyonel Özellikleri”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 14, S. 2, Elazığ, 2004, s. 22.

Eğın'nın ilk kuruluş yeri, kuzeyde yer alan Taşdıbi mahallesinin üst kısmında savunma amacıyla inşa edilmiş ve bugün çok az kalıntıları bulunan kaledir. Kaleden ne zaman inildiği hakkında kesin bir tarih bilinmemektedir. Bununla beraber XVI. yüzyıl seyyahlarından Evliya Çelebi'nin, kalenin aşağı kesiminde kasabanın bulunduğunu belirtmesi bu tarihten önce halkın kale dışında yerleşmeye başladığını göstermektedir. Güvenlik açısından emniyetin olmadığı XV. yüzyıldan önce şehir büyük bir ihtimalle kale dışında fazla gelişmemiştir⁴.

Eğın, bulunduğu bu konum itibariyle; tarihi süreç içerisinde birçok devletin hâkimiyet alanına girmiştir. Bölge ve şehrin Osmanlı hâkimiyetine girmesi, Timur istilasından sonra, Çelebi Mehmet döneminde Osmanlı hâkimiyetine giren Eğın uzun zaman Sivas Eyâleti'nin Arapkir Sancağı'na bağlı olarak idare edilmiştir⁵. Osmanlı Devleti'nin Eğın'de kesin hâkimiyeti, Yavuz Sultan Selim devrinde, 1518 Çaldıran Savaşı sonrası kurulmuştur⁶.

1775 senesinde Maden-i Hûmayûn Emanetinin kurulmasıyla, Eğın idarî olarak Diyarbekir Eyâletine, malî bakımdan ise Maden-i Hûmayûn Emanetine bağlı hale gelmiştir. 1846 senesinde Harput Eyâletinin kurulmasıyla beraber Eğın, bu tarihten itibaren Harput Eyâletine bağlı bir sancak haline gelmiştir. Bu statüsünü 1876 senesinde Mâ'mûretü'l-Aziz Mutasarrıflığının⁷ kurulmasına kadar korumuştur. Eğın, bu tarihten itibaren Harput Sancağına bağlı bir kaza olarak statüsünü devam ettirmiştir⁸. 1882'de Kaza Mâ'mûretü'l-Aziz Vilayetinden ayrılıp Erzincan Sancağına bağlanmış, ancak kısa bir süre sonra tekrar Mâ'mûretü'l-Aziz Vilayetine dâhil edilmiştir⁹.

---

⁴ Erdal Karakaş, *Merkezî Fonksiyonları Açısından Ağın-Arapkir ve Kemaliye İlçeleri*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Elazığ, 1996, s. 121.

⁵ Besim Darkot; Eğın, *İ.A.*, C.4, İstanbul, 1964, s. 194.

⁶ Erdoğan Akkan-Metin Tuncel; Kemaliye, *D.İ.A.*, C.25, Ankara, 2002, s.236.

⁷ 1917 senesinde Mâ'mûretü'l-Aziz Vilâyeti; Harput merkez kaza, Eğın, Arapkir, Kebanmadeni, Pötürge, Malatya, Behisni, Hasanmansur, Kâhta, Akçadağ, Dersim, Malazgirt, Nazimiye, Ovacık, Çarsancak ve Çemişgezek kazalarından oluşmaktaydı. Ayrıntılı bilgi için bkz. Abdulkadir Gül- Salim Gökçen, *Son Dönem Osmanlı Nüfusu ve Ecnebîler Meselesi*, Ankara, 2010.

⁸ Ahmet Aksın, *XIX. Yüzyılda Eğın (İdari, Fiziki, Sosyal ve İktisadi Yapı)*, İstanbul, 2003, s. 24-25.

⁹ Abdulkadir Gül-Adem Başıbüyük, *Bir Tarihi Coğrafya İncelemesi (Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Erzincan Kazası)*, Konya, 2011, s. 49.

XX. yüzyıl başlarında Osmanlı İmparatorluğu'nun içine düştüğü durum ve özellikle I. Dünya Savaşı, şehrin iktisadî, ticarî, sosyal ve nüfus bakımından gerilemesine sebep olmuştur.

Millî Mücadele yıllarının sonuna doğru kasaba halkının isteği üzerine 21 Ekim 1922 tarihli Bakanlar Kurulu kararıyla Eğin adı, Kemaliye'ye dönüştürülmüştür. Cumhuriyetin başlarında önce Elazığ (Elaziz) Vilâyetine bağlı bir kaza olmuştur. 1926 senesinde Malatya'ya, 11 Mayıs 1938 tarihli kanunla da Erzincan iline bağlanmıştır. Cumhuriyet döneminin ilk nüfus sayımında (1927) Eğin'in nüfusu 3488 olarak belirlenmiştir¹⁰.

II. OSMANLI DEVLETİ'NDE BİYOGRAFİ VE SİCİL KAYITLARI

Osmanlılar biyografi yazımına önem vermiş, çeşitli meslek gruplarının biyografilerinden oluşan tercüme-i ahvâl eserleri vücuda getirmişlerdir. XVI. yüzyılda Osmanlı şairlerinin biyografilerini toplayan ilk tezkireyi, aynı yüzyılın ortasında ulema ve şeyhlerin tercüme-i hâllerini ihtiva eden tabakat kitabı izlemiştir. Zamanla Şeyhülislamın, Anadolu ulemasının tercüme-i hâlleri, hattatların, musikişinasların biyografileri, Sadrazamların hayatları, Reisülküttaplar, başdefterdarlar, maliye nazırlarının biyografilerini ihtiva eden eserlerin yanında, yüksek dereceli memurların¹¹ ve meşhurların tercüme-i hâlleri de yazılmıştır¹².

Osmanlı tarih yazıcılığı içinde bu türe dair çok sayıda örnek vermek mümkün ise de Taşköprülüzâde¹³ ve Kâtip Çelebi'nin¹⁴ eserleri bunlar arasında en belirgin olanlarıdır. Osmanlı Devleti'nin son döneminde de aynı gelenek devam etmiş çeşitli meslek ve memuriyetlere ait çok sayıda biyografi türü eserler verilmiştir. Mehmed Süreyya Bey, Mehmed Zeki Pakalın, Bursalı Mehmed Tahir, Mahmut Kemal İnal vb.

¹⁰ Akkan-Tuncel, *Kemaliye*, s. 237.

¹¹ *Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Tahvil. 16.* Örneğin bu defterde 30 eyaletin Beylerbeyilerinin yanısıra Kaptan-ı derya, defterdarlar ve nişancıların atama ve terfilerine ait kayıtlar bulunmaktadır.

¹² Abdulkadir Gül, *Osmanlı Devleti Bürokrasisi'nde Erzincanlı Memurlar*, Konya, 2011, s. 17.

¹³ Taşköprüzâde, eş- Şakâiku'l-Numâniye fi Ulemaî Devleti'l- Osmâniyye, neşr. Ahmet Suphi Fırat, İstanbul, 1985.

¹⁴ Kâtip Çelebi, *Süllemü'l-Vusûl ila Tabakâti'-Fuhûl*, Süleymaniye Ktp. Şehid Ali Paşa, No: 1887.

eserleri Osmanlı'nın son yıllarında yaşamış meşhur kişilerin hayatını araştırmak için başvurulacak en önemli kaynaklardandır.¹⁵ Biyografi çalışmaları için başvuru kaynakları tabii ki bunlarla sınırlı olmayıp, ilaveten daha çok sayıda değişik türden eserler bulunmaktadır.

Bu çalışmanın en önemli kaynağını *Sicill-i Ahvâl* defterleri oluşturmaktadır. Bu defterlerin tanzimi için oluşturulan komisyonlar ve kayıtların ana hatlarıyla açıklanmasında fayda vardır.

Osmanlı devlet teşkilatında görev alan memurların görev süreleri boyunca hâl tercümelerinin, özel veya memuriyetleriyle ilgili durumlarının kaydolunmasına *Sicill-i Ahvâl*, bu tescillerin oluşturduğu defterlere de *Sicill-i Umumî Defterleri* denilmiştir¹⁶.

Osmanlı Devleti'nde, II. Mahmut ve 1839-1876 yılları arasında devam eden Tanzimat Dönemi'nde idarî, sosyal, kültürel, askerî, siyasî ve iktisadî anlamda bir takım değişimler yaşanmaya başlanmıştır¹⁷. Bu dönemde idarî yapının genel yapısı değişmiş ve gelişmiştir. 1864 Vilâyet Nizamnamesinin 1868 yılında bütün vilayetlerde uygulanmaya başlanmasıyla idarî taksimat ve yönetim anlayışında önemli değişiklikler yapılmış¹⁸ ve memur sayısı 35.000'e ulaşmıştır. Akabinde Osmanlı Devleti hizmetinde çalışan memurların biyografilerinin kaydedildiği ve

---

¹⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. Mehmed Zeki Pakalın, *Sicil-i Osmanî Zeyli*, Ankara, 2009, c.I-XIX; Mehmed Süreyya, *Sicil-i Osmanî veya Tezkire-i Meşâhir-i Osmaniye* I-IV, İstanbul, 1308; Bursalı Mehmed Tâhir, *Osmanlı Müellifleri* I-IV, İstanbul 1342; İbnülemin Mahmut İnal, *Son Devir Türk Şairleri* I-IV, İstanbul, 1941.

¹⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Ahmet Ali Gazel, "Sicill-iAhvâl Defterlerine Göre Osmanlı Dönemi'nde Görev Yapan Anamurlu Memurlar", *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S.32, Erzurum, 2007; Ahmet Gündüz, "Sicill-iAhvâl Defterlerine Göre Kırşehir Doğumlu Memurlar (1879-1909)", *History Studies*, Volume: 3/1, 2011; Nurgül Bozkurt, "Sicill-iAhvâl Defterlerine Göre Simavlı Memurlar", *Akademik Bakış Dergisi*, S. 27, Kasım-Aralık 2011; Ahmet Gündüz, "Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Kayserili Müslim ve Gayrimüslim Memurların Aldıkları Madalya, Rütbe ve Nişanlar (m.1879-1909)", *History Studies*, Volume: 3/3, 2011; Cengiz Çakaloğlu, "Sicill-i Ahvâl Kayıtlarına Göre Osmanlı Devleti'ndeki Manisalı Mülkî Amirler", *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S. 25, Erzurum 2004; Ahmet Erkartal, , *Sicill-i Ahvâl Defterlerindeki Safranbolulu (Zağfiranbolulu) Memurlar (1879-1909)*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya, 2007.

¹⁷ Yahya Yeşilyurt, "Sicill-i Ahvâl Defterleri'nde Yusufelili (Keskimli) Bürokratlar", *Geçmişten Geleceğe Yusufeli Sempozyumu Bildirileri (10-12 Haziran 2010)*, Yusufeli Belediye Yayınları, İstanbul, 2010, s. 417.

¹⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz., Musa Çadırcı, *Tanzimat Döneminde Anadolu Kentleri'nin Sosyal ve Ekonomik Yapısı*, Ankara, 1997.

hizmetlerindeki değişiklikleri gösteren sicillerinin tutulması konusunda önemli bir çalışma II. Abdülhamit saltanatı başlangıcında, Dâhiliye Nezâreti bünyesinde 6 Şubat 1879 tarihinde *Sicill-i Ahvâl Komisyonu*'nun kurulması ile olmuştur¹⁹. Komisyonun alt birimleri olarak merkez dairelerde Sicill-i Ahvâl Şubeleri, taşrada bulunan vilayet ve müstakil livalarda ise Sicill-i Ahvâl Hususi Komisyonları teşekkül edilmiştir. Komisyonun çalışmaları neticesinde 196 adet büyük boy sicil defterine 92.137 devlet memurunun biyografileri kaydedilmiştir²⁰. Daha verimli ve etkili çalışması için komisyon, 1894 yılında yeniden yapılandırılmış, müstakil ve daimi bir hüviyeti kazanmıştır²¹. 1896 senesinde bu komisyon lağvedilerek yerine hiçbir daireye bağlı olmayan *Memurîn-i Mülkîye Komisyonu* kurulmuştur²². 1908 senesinde II. Meşrutiyetin ilanını müteakip, Memurîn-i Mülkîye Komisyonu kaldırılmış, Dâhiliye Nezâreti teşkilatı içerisinde *Sicill-i Ahvâl İdaresi* adıyla yeniden yapılandırılmıştır. Böylece her daire memurunu kendisi seçeceği için umumî sicil uygulamasına son verilmiş, memurların özgeçmiş özetleri ve sicil evrakları memur dosyalarında muhafaza edilmeye başlanmıştır²³.

Sicill-i Ahvâl Komisyonu, kaldırıldığı 1909 senesine kadar zor şartlar altında görev yapmıştır. Özellikle 1879'dan 1885 senesine kadar memurların Sicill-i Ahvâl komisyonuna verdikleri biyografileri, hiçbir inceleme yapılmadan ve resmî belgelerle doğrulukları kanıtlanmadan sicile geçirilmiştir. Bunun neticesinde, sicil kayıtlarında memurlarla ilgili bilinmesi gereken pek çok nokta meçhul kalmıştır. Ancak, 1885 yılında memurların verdikleri biyografiler, derinlemesine incelenmeye başlanmış ve

---

¹⁹ Atıla Çetin, "Sicill-i Ahvâl Defterleri ve Dosyaları", *Türk Dünyası Tarih Dergisi*, S.65, Haziran-1992, s. 35.

²⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. Ahmet Aslan, *Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Döneminde Afyonkarahisarlı Devlet Memurları (1879-1909)*, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla, 2006; Serdal Soyluer, *Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Döneminde Muğlalı Devlet Memurları (1879-1909)*, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla, 2006; Engin Adak, *Sicill-i Ahvâl Kayıtlarına Göre Erzincanlı Memurlar*, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Manisa, 2008; Ahmet Sürmen, *Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Bürokrasisinde İstanbul Doğumlu Yahudi ve Rum Devlet Adamları*, Bozok Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Yozgat, 2011.

²¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Gülden Sarıyıldız, *Sicill-i Ahvâl Komisyonu'nun Kuruluşu ve İşleyişi*, İstanbul, 2004.

²² Nurettin Birol, *Halil Rifat Paşa Dönemi ve İcraatları (1827-1901)*, Ankara, 2009, s. 22.

²³ Gül, *Osmanlı Devleti Bürokrasisi'nde Erzincanlı Memurlar*, s. 21.

1888 senesinden itibaren, biyografilerdeki bilgilerin doğruluğu ve tam olup olmadığı resmî belgelere başvurularak ve karşılaştırılarak doğrulandıktan sonra tescil edilmiştir²⁴.

Dâhiliye Nezâreti Sicill-i Ahvâl İdaresi, Sicill- i Umumî defterleri üzerinde çalışmayı sürdürmemiştir. Bilakis memurlara ilişkin tayin, terfi, nakil, nişan gibi konular, 50.000'i aşkın vesika halinde Memurin Muamelât Dosyaları adı altında toplanmıştır. Halen bu ad altında Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde muhafaza edilen dosyalar Sicill-i Umumî defterlerinin devamı sayılabilir. Ancak sicilden ziyade özlük hakları ile ilgili belgeleri ihtiva ettiğini söylemek mümkündür²⁵.

Takip edilen usule göre, memurun doğum tarihinden başlayarak ölüm tarihi de dâhil memurların bütün vukuatlarının sicillerine işlenmesi gerekiyordu. Sicill-i Ahvâl Komisyonu'nun hazırladığı ve ilk dönemler ait tercüme-i hâl varakaları şöyle tertip edilmiştir: *“İsim ve şöhret ve pederi ismi. Tarih-i velâdet ve müvellidi. Kangı mekteblerde kangı fenleri tâhsil etmiştir ve şehadetnâmesi var mıdır ve kangı lisânlarda tekellüm ve kitâbet edebilir. Telifâtı var ise neye dâirdir. Hidmet-i devlete kaç yaşında ve kangı tarihte girmiştir. Ve muvazzafân veyahûd mülazemetle mi dahîl olmuştur. Ne hidmetlerde bulunmuş ve ne rütbeleri hâmil olmuş ve her me'mûriyetinde ne kadar maaş almış ve ne kadar ma'zûl kalmıştır ve müddet-i ma'zûliyetinde maaşa nâil olmuş mudur olmuş ise ne kadar ma'zûliyet maaşı almışdır ve ecnebî nişânları var ise ne sebeble nâil olmuşdur ve bu vuku'âtının tarihleri nedir bulunduğu me'mûriyetlerden ne esbâba mebnî infisâli vuku bulmuş mudur ve taht-ı muhâkemeye alınmış ise töhmet ve beratından kangısı intâc etmiş ve ceza görmüş müdür ve beratına dâir yedinde evrâk var mıdır.”*²⁶ Ayrıca incelenen belgelerin mülâhazat kısmında kısa memurluk hayatının özeti ve memurun amirleri tarafından hakkındaki düşünceler kaleme alınmıştır²⁷.

²⁴ Sarıyıldız, *Sicill-i Ahvâl Komisyonu'nun Kuruluşu ve İşleyişi*, s. 168.

²⁵ Necati Gültepe, “Osmanlılarda Bürokrasi: Merkezi Yönetimi”, *Osmanlı Ansiklopedisi*, C. 6, s. 241-255.

²⁶ BOA. MF. SCL. 16/17; Y.A. RES.26/6

²⁷ Gül, *Osmanlı Devleti Bürokrasisi'nde Erzincanlı Memurlar*, s. 22.

1879 tarihli Sicil Talimatında, Sicill-i Ahvâl Komisyonu'nun hazırladığı tercüme-i hâl varakaları şöyle tertip edilmiştir: “*sâhib-i tercümenin kendüsüyle pederinin ismi ve mahlas ve şöhreti ve lâkabı ve gerek kendüsü ve gerek pederi ismiyle mi mahlasıyla mı veya hem ismi hem mahlasıyla mı ve yahûd şöhretiyle mi yâd olunduğu ve kendüsü ve babası bey midir efendi midir ağa mıdır paşa mıdır ve babası me'mûrinden ise son me'mûriyet ve rütbesi ve değil ise kangı sıfatdandır ve nerelidir ve ber-hayât mıdır değil midir ve milliyet ve tâbiyeti nedir ve ebeveyni cihetinden ma'rûf bir sülâleye mensûb mudur. Mahal ve tarih-i velâdeti, sene-i hicrîye ve ona müsâdif sene-i malîyenin mümkün mertebe şuhûr ve eyyâmı tasrîh olunarak gösterilmelidir. Kangı memleket ve mekteplerde kangı ilim ve fen ve sa'nat ve lisânları ve ne dereceye kadar tahsil eylediği ve Şehâdetname ve tasdikname ve icâzetnâme alub almadığı kangı lisânlarla kitâbet ve yahûd yalnız tekellüm ettiği beyân olunmalıdır. Ancak tekellüm ve kitâbetleriyle me'lûf ve ma'rûf olmadığı lisânların usûl ve lügâtini âdi bilmekle o lisânlarla tekellüm ve kitâbet iderim denilmeyüb okudum âşinâyım ve o lisânları tekellüm ve kitâbetle me'lûf ve me'rûf ise tekellüm ve kitâbet iderim denilmektedir. Ve kütüb ve resâilden ba ruhsat-ı resmîye tab' ve neşr olunmuş bir eser ve te'lîfi var ise neye dair olduğu ve kangı tarihte ve nerede tab' ve neşr olunduğu ve ihtiraât-ı fenniye ve sanâi'ye vesâireye dâir berât-ı âli bir imtiyazı hâiz olduğu halde kangı fen ve sana'ta dâir kangı şeyi ve nerede ve kangı tarihte ihtirâ' etmişdir ve me'mûriyete dâir intihâbnamesi var ise kangı mahalden virilmiştir ve kangı ve me'mûriyete dâir ve o me'mûriyetin kaçınıcı sınıfındandır ve tarih ve numarası gösterilmelidir. Hidmet-i devlete kangı tarihte ve kaç yaşında ve nerede ve muvazzafân mı veyâhud mülazemetle mi dâhil olmuşdur ve ondan sonra sırasıyla maaşlı ve maaşsız gerek dâimi ve gerek asâlet ve vekâlet veya ilâve-i me'mûriyet sûretleriyle kangı me'mûriyetlere geçmiştir ve her birinden ne kadar maaş veya maaşa mukabil veyâhud fevkalâde harcırâh ve yevmiye ve ücret-i maktua' ve gayr-ı maktua' ve âidat-ı sâire almışdır. Ve muayyenâtca dâimi ve muvakkat ne kadar zamâim ve tenzilât vuku' bulmuştur ve her bir hidmet-i me'mûriyetde kangı tarihte işine mübâşeret etmiş ve maaşını istifâyaya başlamış ve kangı tarihte iş başından ayrulub kangı tarihe kadar ve ne mikdâr maaş almışdır ve kezâlik sırasıyla kangı rütbe ve nişânlara ve ne sebeble nâil olmuşdur ve hidmet-i*

devlete duhûlünden tercüme-i hâlini tanzîm eylediği tarihe kadar bazen açıkta kalmış mıdır ve müddet-i ma'zûliyeti ne mikdâr imtidât itmiş ve o müddetle ma'zûliyet maaşı almış mıdır. Almış ise mikdarı nedir ve ecnebi nişânına hâmil olanlar nerede ve ne sebeple kangı devletin nişânını almışdır ve bunun kabul ve ta'lîki hakkında kangı tarihte irâde-i senîye-i hazret-i padişahî şeref müteallik buyrılmışdur ve hidmet-i devletde bulunmadığı esnâda hidemât-ı husûsîyede bulunmuş ise nerede ve kimin hidmetinde ve ne kadar müddet bulunmuşdur ve ondan ne sebeble ayrılmışdır. ve hidemât-ı husûsîyede bulunmamış ise o müddeti kangı mahalde imrâr eylemişdir. Buraları sene-i hicriye ve ona müsadîf sene-i mâliye tarihlerinin mümkün mertebe şuhûr ve eyyâmı tasrîhiyle tahrir olunmalıdır. Şayed sâhib-i tercümenin iş bu tarihler tamamiyle mazbuti değil ise takrîben filân senenin filân ayının evâil veya evâsıt veya evâhirinde ibâresiyle iktifâ kılınur... ”²⁸

Memurlara ait belgeler incelendiğinde yukarıda yazılan 1879 tarihli Sicil Talimatnamesi'ne göre bu biyografi kayıtlarının belirli bir metot dâhilinde yürütüldüğü görülmüştür. Buna göre; belgenin ilk kısmında memurun kendisi ve babasının ismi, şöreti, lakabı, milliyeti ve tâbiyeti yazılmıştır. Ardından babasının ve kendisinin bey mi efendi mi ağa mı paşa mı olduğu, babası memur ise son memuriyet rütbesi, değil ise ne iş yaptığı ve hangi sınıftan olduğu, nereli olduğu ve ailesi yönünden meşhur bir aileye mensup ise bu hususların belirtilmesi istenmiştir.

İkinci kısımda, memurun doğum yeri ile tarihi Hicrî ve ona tekabül eden Rumî takvim olarak yazılmıştır. Ancak belgelerin genelinde Hicrî ve Rumî takvimlerin kullanılmasında her zaman aynı tertip üzerinde gidilmemiştir. Tarihlendirmeler; doğum tarihleri hariç, umumiyetle gün, ay ve yıl esasına göre yapılmıştır. Bazı belgelerde Hicrî takvim, bazı belgelerde ise Rumî takvim kullanılmıştır. Benzer belge içerisinde Hicrî takvimin karşılığı olan Rumî takvim tırnak içerisinde belirtilmiş, nadir de görülse aynı belgede tarihlendirmelerde bir kısmı Hicrî, bir kısmı ise Rumî takvim kullanılmıştır.

---

²⁸ BOA. ŞD. 2671/29.

Belgenin üçüncü kısmında; hangi memleket ve mekteplerde veya özel hocalardan hangi ilim, fen, sanat ve dilleri ne dereceye kadar tahsil eylediği, şhadetnâme veya icazetnâme alıp almadığı, hangi lisanları okuyup yazabildiği kaydedilmiştir. Lisanlara tam vakıf olanlar "*okuryazar*", kısmen bilenler ise "*aşinadır*" şeklinde ifade edilmiştir. Dördüncü kısımda; memurun devlet hizmetine hangi tarihte, kaç yaşında, nerede, muvazzaf (kadrolu) ya da mülazemetle (stajyer) mi girdiği, ardından sırasıyla bulunduğu görevler, bu görevlerden aldığı ücretler zamlar ya da tenzilatlar, azil, şikâyet üzerine mahkeme olup olmadığı, hangi rütbe ve nişanları aldığı, maz'uliyet döneminin olup olmadığı, bu sürede maaş alıp almadığı gibi hususlar belirtilmiştir. Yine belgelerin mülahazat kısmında memurun kısa memurluk hayatının özeti ve memurun amirleri tarafından hakkındaki düşünceler kaleme alınmıştır.

Bu kayıtlar dairelerin bölge ve genel müdürlüklerine gönderilip, tasdik olunduktan sonra hepsinin Dâhiliye Nezâreti Sicill-i Ahvâl bürosuna kayıt edilmek üzere havale edildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca çalıştığı nahiye, kaza, sancak ve vilayet yöneticileri, memurlar hakkında görüşlerini bildirmişler. Bu bilgiler tercüme-i hâl ve kurum sicillerine kayıt edilmiş ve Dâhiliye Nezâretine gönderilmiştir. Belgelerin büyük bir kısmında memurun iş hayatıyla ilgili bilgiler kronolojik olarak verilmemiştir. Ayrıca memurlar hakkında çeşitli kurum ve makamlar tarafından yazılan mülahazalar, belgeler içerisin de dağınık bir şekilde belirtilmiştir.

Osmanlı biyografi ve prosopografi²⁹ araştırmaları için Sicill-i Ahvâl defterleri en önemli kaynak olduğu belirtilmiştir. Özellikle Osmanlı merkez ve taşra teşkilatında çalışan memurları konu edinen araştırmacılar için vazgeçilmez arşiv kaynaklarının başında gelen bu koleksiyonda, 92.137 kişinin kaydının 201 defterde toplandığı görülmektedir. Ancak bu sayının gerçeği yansıtmadığı düşünülmektedir.

---

²⁹ *Prosopografi*: Tarih ilmine yardımcı bilimler arasında kabul edilen prosopografi ile kolektif biyografi çalışmaları kastedilir. Kısaca, bir grup insan hayatının topluca incelenmesi anlamına gelen prosopografi ortak eğitim, kültür, mesleki veya siyasi geçmişe sahip geniş veya küçük gruplar üzerinde yapılabilmektedir. Bu araştırmalarda ortak özelliklere sahip bir grup belirlenir ve bu grup da kendi içinde çeşitli hususlar gözetilerek incelenir. Grubun ortak özellikleri, seçkinleştirici özellikleri ve farklılık arz eden özellikleri irdelenmeye çalışılarak bir grup biyografisi meydana getirilir. Kemal Daşcıoğlu, "Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Buldanlı Memurlar", *Buldan Sempozyumu*, 23-24 Kasım 2006, s.563.

Nitekim memurların defterlerde farklı isimlerle tekrar tekrar kaydedildikleri, ya da başka bir sayfaya yapılan zeyillerin de bu sayıya dâhil edildiği göz önüne alınırsa bu sayının daha az olduğu tahmin edilmektedir.

III. KONUNUN SINIRLILIĞI VE KAYNAKLAR

“*Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Bürokrasisinde Eğinli (Kemaliyeli) Devlet Adamları (1820-1854)*” adlı çalışmada Eğin’de doğmuş devlet adamlarının biyografileri esas alınmıştır. Bu çalışma XIX. yüzyılın ilk çeyreğinden ikinci çeyreğinin sonuna kadarki olan kısmı yaklaşık 35 yıllık bir süreyi ihtiva etmektedir. Araştırmada Başbakanlık Osmanlı Arşivi’ndeki Dâhiliye Nezâretine bağlı Sicill-i Ahvâl defterlerindeki kayıtlar esas alınmıştır. Eğinli devlet adamlarının biyografileri, doğum tarihine göre, belgelerdeki bilgilere sadık kalınarak günümüz Türkçesine aktarılmıştır. Sonuçta yapılan değerlendirme kısmında Eğinli devlet adamlarının ait oldukları aileler, şan şöhretleri, eğitimleri, lisan durumları, atama, terfî, azil, taltifleri, maaş durumları, çalıştıkları kurumlar gibi birçok husus irdelenmiştir. Elde edilen verilerden yararlanılarak Osmanlı Devleti taşra bürokrasisi hakkında da bazı genel değerlendirmeler yapılmıştır.

Belgelerde adı geçen nahiye, kaza ve sancakların o dönemdeki idari taksimatları dipnotlarda belirtilmiştir³⁰. Yerleşim yerlerinin varsa yeni isimleri eski isimleriyle birlikte parantez içinde gösterilmiştir. Ayrıca kullanılan birtakım kelimelerin anlamı sözlük oluşturularak çalışmanın son kısmına eklenmiştir. Çalışmanın son kısmında memurlar doğum tarihlerine göre; doğum tarihleri, kendi ve babalarının isimleri, şöhret veya unvanları esas alınarak tablo oluşturulmuştur. Ekler kısmında yararlanılan arşiv kaynaklarından örnekler sunulmuştur.

Araştırmada toplam 90 Sicill-i Ahvâl belgesi incelenmiştir. Eğinli devlet adamlarına ait 87 kayıt kullanılmıştır. Bu devlet adamlarından 72’si Müslüman, 15’i

---

³⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. Kemal H. Karpat, *Osmanlı Nüfusu (1830-1914) Demografik ve Sosyal Özellikleri*, İstanbul, 2003; Tahir Sezen, *Osmanlı Yer Adları (Alfabetik sırayla)*, Ankara, 2006.

Gayrimüslimdir. Gayrimüslimlerden 13'ü Ermeni, 2'si Rum'dur. İlk memurun kaydı 1820, son memurun kaydı ise 1854 yılına aittir.

Bazı devlet adamları Sicill-i Ahvâl belge özetlerinde Eğinli olarak tasnif edilmişse de Eğin dışında doğdukları tespit edilmiştir. Bu şekilde olan 2 memurun adı ve doğum yeri şu şekildedir: Yusufyan Efendi Dersaadet doğumlu³¹, Yusuf Efendi Karahisar-ı Şarki doğumludur³². Ayrıca bazı belgelerde aynı memur hakkında benzer bilgiler bulunmaktadır. Bu durumda olan 1 memur bulunmaktadır: Hüseyin Efendi³³.

Sicill-i Ahvâl kayıtlarında 1820 doğumlu Ahmet Ağa, 1829 doğumlu Osman Efendi, 1829 doğumlu Artin Efendi, 1831 doğumlu İbrahim Hakkı Efendi Hazretleri, 1834 doğumlu Hasan Tahsin Efendi, 1834 doğumlu Mehmed Ali Efendi, 1838 doğumlu Kapıkıyan Boğos Efendi, 1839 Doğumlu Osman Efendi, 1850 doğumlu Nikolaki Efendi, 1850 doğumlu Hasan Azmi Efendi, 1851 doğumlu Ali Rıza Efendi'nin vefat tarihleri belgelerde mevcuttur.

---

³¹ BOA. DH. SAİD. d. 100/79.

³² BOA. DH. SAİD. d. 24/211.

³³ BOA. DH. SAİD. d. 17/197.; BOA. DH. SAİD. d. 21/151.

I. BÖLÜM

OSMANLI BÜROKRASİNDE EĞİNLİ (KEMALİYELİ) MEMURLAR

I. 1. AHMET AĞA

Ziraatten (Çiftçi) Eğinli Osman Ağa'nın oğludur. 1820'de doğduğu nüfus Tezkeresinde kayıtlıdır. 9 Mart 1886'da 400 kuruş maaşla Tophane-i Amire Kalemî Muavinliği Muhasebeciliğine tayin olduğu ve vazifesini yerine getirmekte gayretli ve çalışkan olduğu Müşir-i Celilesinden tasdik olunmuştur. Maaşı, zam miktarları ve görev tarihleri Tophane-i Amire Muhasebeciliğinin kayıt sûretlerine uygun olduğu belirtilerek, Sicill-i Ahvâl Şubesinde Ahmet Ağa'nın şahsına gönderilmiştir.

Ahmet Ağa'nın 1852'de Tophane-i Amire İkmal Odası Celilesinde istihdam olduğu Daire-i Erbab-ı Vukuf (Bilirkişiler) ve Müstantik (Sorgu Hâkimi) tarafından şehadetnâme verildiği, Muhasebe Kaleminde beyan olunmuştur. Şehadetnâmesi tercüme-i hâlinde gösterilmiştir (26 Nisan 1898). 27 Şubat 1897 tarihinde Tophane-i Amire Sicil Şubesine gönderilen 12 Temmuz 1903 tarihli Vukuat Postasıyla aynı tarihte vefat ettiği bildirilmiştir³⁴.

I. 2. ÖMER HULUSİ EFENDİ

Eğîn Eşrafından Paşalızâde Mehmed Efendi'nin oğludur. 1823'te Eğîn kasabasında doğmuştur. Eğîn'de bulunan mektep ve medreselerde Arapça, fıkıh, sarf ve nahv, Farsça ve hesap tahsil etmiş, *Gülistan* adlı eseri okumuştur. Türkçe okuryazardır.

Ocak 1838'de Eğîn Kazası Depo Kâtipliğine mülâzım olarak dâhil olmasıyla, 1839'da 200 kuruşa maaşa nail olmuştur. 1845'te mezkûr depo odasının lağvından dolayı görevinden ayrılarak 1845'te 600 kuruş maaşla Harput Eyâleti mülhakatında

---

³⁴ BOA. DH. SAİD. d. 79/11.

Maden-i Hümâyûn ve Arapkir Sancakları ve Kazalarına Tahrir-i Nüfus Başkâtipliğine memur olunmuştur. 1847’de memuriyetine Harput Eyâleti Muhasebe Kalemi Mülâzemetinde devam etmiştir. Daha sonra 1854’de 240 kuruş maaşla Dersim Sancağı Sandık Emanetine ve aynı yıl içerisinde ek hizmet verilerek, 450 kuruş maaşla Dersim Mal Kâtipliği Refakati memurluğuna alınmıştır. 1859’da mezkûr sandık emanetinden istifa ederek mal kâtipliği görevine devam eylemiştir. 1863’te Dersim Sancağının yeniden yapılandırılmasından dolayı sair memuriyet maliye ile teşkil olunan Erzincan Sancağına azimetle tayininden itibaren 1866’ya kadar 900 kuruş, 21 Mart 1867’ye kadar 1200 kuruş maaşla bu tarihten 1871’e senesine kadar 1000 kuruş ve bu tarihten 1876 senesine kadar 950 kuruş maaşla Erzincan Muhasebe Muavinliğinde istihdam olunmuştur. Buradan istifa ederek Dersaadete geçip bir buçuk sene kadar Maliye Varidat Umûmîye Muhasebesine mülâzım olarak memuriyetine devam etmiştir. 1877’de 2300 kuruş maaşla Hakkâri Sancağı Muhasebeciliğinde görev yapmıştır. 1879’da maaşı 1800 kuruşa indirilmiştir. Daha sonra 2000 kuruş maaşla Albak (Başkale) Sancağı³⁵ Muhasebeciliğine tayin olunmuşsa da 1882’de görevinden ayrılmıştır.

Ömer Hulusi Efendi şimdiye kadar bulunduğu görevlerden, nakil terfi ve istifa suretleriyle ayrılmış olup mahkeme olmamış ve ceza almamıştır. Hakkâri Valisi Mehmed Hilmi Paşa tarafından yazılan mülâhazada Ömer Hulusi Efendi’nin ahlak sahibi olduğu ve görevini layıkıyla yerine getirdiği yazılmıştır. Ayrıca Harran Vilâyet-i Umur-u Maliye Nazırı Münir Paşa tarafından yazılan mülâhazaya atfen işini yapmaya muktedir ve güzel ahlak üzere olduğu ifade edilmiştir. 11 Kasım 1882 tarihli Şûrâ-yı Umur-ı Maliye kararıyla görevinden ayrılmıştır (24 Mayıs 1883).

Ömer Hulusi Efendi’nin Albak (Başkale) Sancağı Muhasebe Celilesinden dolayı zimmetle ilişkisi olmadığı Hakkâri Vilâyeti İdare Meclisinden 2 Ocak 1887 tarihli ve 34 numaralı mazbatada gösterilmiştir³⁶.

---

³⁵ Van-Hakkâri Erzurum vilâyetine bağlı kazadır.

³⁶ BOA. DH. SAİD. d. 3/408.

I. 3. HÂFİZ RÜŞDÜ EFENDİ

Eğilizâde Osman Efendi'nin oğludur. 1825'te Eğin kazasında doğmuştur. Sıbyan mektebinde sarf, Arapça ve Farsça eğitimi almıştır. Türkçe okuryazardır.

1848'de Van Tahrir Kalemine mülâzım olarak atanmıştır. 1858'de Ruus-u Hümâyûn Mektubi Kalemine alınmıştır. 1860'da 2000 kuruş maaşla Yanya vilâyetine bağlı Ergiri (Delvine) Sancağı Tahrîrât Müdürlüğüne memur olarak tayin edilmiştir. Üç sene sonra istifa ederek buradaki görevinden ayrılmıştır. 1864'te 1600 kuruş maaşla Yanya vilâyetine bağlı Parga (Reşadiye) Kazası Kaymakamlığına getirilmiştir. Bir sene sonra istifa ederek buradaki görevinden ayrılmıştır. 1873'te 2500 kuruş maaşla Tokat Kazası Kaymakamlığına nakledilmiştir. Bir buçuk sene sonra buradaki görevinden ayrılmıştır. 15 Eylül 1876'da 1200 kuruş maaşla Selanik vilâyetine bağlı Petriç (Petritch) Kazası Kaymakamlığına tayin olunmuştur. Görevinde su-i istimal gösterdiği gerekçesiyle bazı kişiler tarafından şikâyet edilmesi üzerine hakkında tahkikat yapılarak 18 Ağustos 1878'de Trabzon'da yapılan mahkeme sonucu görevinden azledilmiştir. Karar Şûrâ-yı Devlet tarafından tasdik olunmuştur. Selanik Vilâyeti İdare Meclisi tarafından yazılan 27 Ocak 1884 tarihli, 1223 numaralı mazbatada memuriyetindeki sû-i istimal tasdik olunmuştur. Azledilmesini müteakip 2 sene 11 ay açıkta kaldıktan sonra Cide Kaymakamlığına tayin olunmuştur. 1880'de 1250 kuruş maaşla Kastamonu vilâyetine bağlı Seydiler Kazası Kaymakamlığına getirilmiştir. İki sene sonra istifa ederek buradaki görevinden de ayrılmıştır.

Hâfız Rüşdü Efendi Cide Kaymakamlığı sırasında Petriç Kaymakamlığındaki sû-i istimalini itiraf etmiştir. Cide Kaymakamlığında bulunduğu süre zarfında zimmetinde devlete ait bir şey olmadığı Tahsilât Müdürlüğüne belirtilmiştir. Bu bilgiler Hâfız Rüşdü Efendi tarafından ifade edilmiştir.

Hâfız Rüşdü Efendi'nin 1250 kuruş maaşla Şehripazar Kazası³⁷ Kaymakamlığına tayin olduğu ve 26 Temmuz 1886'da istifa ederek buradaki

---

³⁷ Bağdad Şehrîzor eyâletine bağlı kazadır.

görevinden ayrıldığı, 31 Temmuz 1884 tarihli Tezkerede ve Memurin Kalemi Müdürlüğünden yazılan müzekkerede belirtilmiştir.

Hâfız Rüşdü Efendi, bulunduğu memuriyetlerden istifa ve görev yerinin değiştirilmesi gibi nedenlerle ayrılmış olup, zimmetinde devlete ait bir şey olmadığı, Kastamonu Valiliğinden 21 Mayıs 1883 tarihli ve Sivas Valiliğinden 6 Haziran 1875 tarihli yazılan mazbatalarda belirtilmiştir.

Hâfız Rüşdü Efendi Petriç Kazası Kaymakamlığında bulunduğu esnada memuriyetinden azledilmiş ve bir şikâyetten ötürü hakkında tahkikat yapılsa da herhangi bir cezai işlem görmemiştir³⁸.

I. 4. HÂFIZ ALİ TEVFİK EFENDİ

Eğir kazası ahalisinden ve tüccardan Osman Efendi'nin oğludur. 1827'de Eğir'de doğmuştur. 1845'te Dersaadet'e gelerek Fatih Cami-i Şerifinde İzhâre ve Farsçadan Hâfız ve Divanisine kadar eğitim görmüştür. Türkçe okuryazardır.

1848'de Evkaf-ı Mektupçu Kalemine mülâzemetle çirak olarak atanmıştır. 1851'de 10 kuruş maaş almaya başlamıştır. Yapılan zamlarla maaşı 300 kuruşa yükseltilmiş ve teşkil olunan Alım-Satım Odasına tayin olunmuştur. 19 Temmuz 1859 ve 21 Eylül 1865 tarihlerinde yapılan zamlarla maaşı 500 kuruşa yükseltilmiştir. 1880'de 830 kuruş maaşla Mahsulât dairesine nakledilmiştir. 13 Nisan 1880 tarihinde 800 kuruş maaşla Vergi Emaneti Âlîyesinde teşkil olunan Sandık-ı Umûmîye Odasına tayin olunmuştur. 4 Nisan 1885 tarihinde görevinde ibka' eylemiştir

Hâfız Ali Tefkik Efendi memuriyetiyle ilgili işlerden dolayı herhangi bir suçla itham olunmamış ve hakkında soruşturma açılmamıştır. Sandık-ı Umûmîye Müdürü Seyyid Bey tarafından tercüme-i hâl varakasına yazılan mülâhazada Hâfız Ali Tefkik Efendi'nin vazifesini yerine getirmekte gayretli ve sebat sahibi olduğu

---

³⁸ BOA. DH. SAİD. d. 4/940.

tasdik edilmiştir. Vergi Emaneti Âlîyesinin 7 Mayıs 1883 tarihli zeylinde çalıştığı kurumların üst makamlarınca yazılan mülâhazalara atfen görevine gayretli bir şekilde devam ettiği belirtilmiştir (15 Haziran 1884)³⁹.

I. 5. MAHMUD FUAD EFENDİ

Tosyalızâde Mehmed Emin Bey'in oğludur. 1827'de Eğin'de doğmuştur. Sıbyan Mektebinde mukaddemât-ı ulûm tahsil etmiş, özel hocadan Arapça ve *Gülîstan* adlı eserden Farsça eğitimi almıştır. Türkçe okuryazardır.

1845'te Maliye Hazine-i Celilesinin Evâmîr (Buyruklar) Odasına mülâzım olarak atanmıştır. Dört sene sonra 40 kuruş maaş almaya başlamış ve yapılan zamla beraber maaşı 110 kuruşa yükseltilmiştir. 18 Temmuz 1864 tarihinde 1200 kuruş maaşla Malkara Kazası⁴⁰ Müdürlüğüne, 24 Ağustos 1864 tarihinde 1750 kuruş maaşla becâyîş suretiyle Aydos (Aytos) Kazası⁴¹ Müdürlüğüne tayin olunmuştur. 9 ay 9 gün görev yaptıktan sonra buradaki görevinden ayrılarak, 13 Mayıs 1867 tarihinde 1500 kuruş maaşla Sivas Vilâyeti dâhilinde bulunan Darende Kazası Müdürlüğüne tayin olunmuştur. 22 Temmuz 1868'de 1250 kuruş maaşla becâyîş suretiyle Karahisar-ı Şarki (Şebinkarahisar) Sancağına bağlı Suşehri Kazası Kaymakamlığına ve 26 Haziran 1871'de aynı miktar maaş ile yine becâyîş suretiyle Gürün Kazası Kaymakamlığına nakledilmiştir. 9 ay 10 gün sonra azlolunmuştur. Ekim 1874'te 1200 kuruş maaşla Bolvadin Kazası⁴² Kaymakamlığına tayin olunmuştur. 9 ay sonra 1200 kuruş maaş ile Kula Kaymakamlığına atanmıştır. 24 Nisan 1879'da 900 kuruş maaşla vekâleten Söke Kaymakamlığına nakledilmiştir. 6,5 ay sonra görevinden ayrılarak, 20 Eylül 1880'de 1800 kuruş maaşla Muğla Sancağına bağlı Meğri (Fethiye) Kaymakamlığına memur olarak atanmıştır. 14 Mart 1880'de Tensik-i Maaşat Kararnamesi hükmünce maaşı 1250 kuruşa indirilmiştir. 26 Mayıs 1881'de görevinden azledilmiştir. 28 Temmuz 1887'de 1250 kuruş maaşla

³⁹ BOA. DH. SAİD. d. 6/259.

⁴⁰ Tekirdağ ilinin eski ismidir.

⁴¹ Burgaz Bulgaristan'a bağlı kazadır.

⁴² Afyonkarahisa'a bağlı kazadır.

Konya Vilâyetine bağlı Aksaray Kazası Kaymakamlığına, 9 Mart 1888'de 1800 kuruş maaşla Yalvaç Kazası Kaymakamlığına nakledilmiştir. 1885'te görevinde ibka'eylemiştir.

Mahmud Fuad Efendi bulunduğu memuriyetlerinden görev yerinin değiştirilmesi ve azil gibi nedenlerle görevinden ayrılmış, memuriyetiyle ilgili işlerden dolayı herhangi bir suçla itham olunmamış ve hakkında soruşturma açılmamıştır. Söke, Darende, Kula ve Gürün Kaymakamlıkları tarafından yazılan mülâhazalarda Mahmud Fuad Efendi'nin görevini iyi bir şekilde yerine getirdiği ve zimmetinde devlete ait bir şey olmadığı belirtilmiştir. Sivas Vilâyeti merkez, Aydın, Saruhan ve Menteşe Sancağı tarafından idare olunan yazılar ve görev yaptığı yerlerden verilen mazbatalar komisyonca esas alınarak Mahmud Fuad Efendi'nin kendisine iade edilmiştir⁴³.

I. 6. HACI ÖMER SIDKI EFENDİ

Eğin kasabası muteber ahalisinden Cizyedarzâde rahmetli Aziz Efendi'nin oğludur. 1827'de Eğin kasabasında doğduğu Nüfus Tezkere-i Osmanîyesi'nde kayıtlıdır. Eğin Sıbyan Mektebinde mukaddimât-ı ulüm tahsil ederek, Sûret-i Husûside Arapça ve Farsça eğitimi almıştır. Türkçe okuryazardır.

1837'de 450 kuruş maaşla 2 nefer tayinatıyla 4. Ordu-yu Hümâyûn Atik-i Redif 5. Alayı'nın 1. Taburu Kitabetine, 28 Aralık 1857'de 2. Şeşhaneci Taburu Kitabetine tayin olunmuştur. 28 Kasım 1868'de buradaki görevinden ayrılarak, 14 Mart 1871'den 12 Ekim 1872'ye kadar hasbî (para almaksızın) Eğin Kazası Meclis Belediyesi Riyasetinde bulunmuştur. 13 Nisan 1875'ten 20 Eylül 1875'e kadar 900 kuruş maaşla Selanik Rüsûmât Müdüriyeti İthalat ve İhracat Kâtipliğinde çalışmıştır. 21 Eylül 1875'ten 8 Haziran 1878'e kadar Kavala (Kavalla)⁴⁴ Rüsûmât Müdüriyeti Başkâtipliği görevini yürütmüştür. 23 Temmuz 1878'den 10 Nisan 1880'e kadar 100 kuruş maaşla Eğin Kazası Davi Meclisi Mümeyyizliği yapmıştır. 15 Temmuz

⁴³ BOA. DH. SAİD. d. 3/890.

⁴⁴ Selanik eyâleti'ne bağlı kazadır.

1882'den 12 Mart 1883'e kadar Eğin Kazası Meclis İdaresi Âzâlığında bulunmuştur. 9 Nisan 1884'te İntihab-ı Ahaliyle Eğin Kazası Belediye Meclis Âzâlığına getirilmiştir.

Hacı Ömer Sıdkı Efendi 4 Haziran 1856'da İftihar Madalyası'yla, 1862'de Karadağ İftihar Madalyası'yla, 6 Ocak 1863'te Beşinci Rütbeden Mecîdî Nişan-ı Zîşânî'yla taltif olunmuştur.

Hacı Ömer Sıdkı Efendi'nin tercüme-i hâl varakasında 14 Ocak 1847'den 10 Nisan 1849'a kadar 250 kuruş maaşla Tersane-i Amire'ye bağlı Galata Zabıtası 2. Kâtipliğinde, aynı miktar maaşla Belgrat Muhafızı Hasan Paşa'nın Mühürdarlığında ve hasbî Bab-ı Seraskeri Yoklama Odasında görev yaptığı mahfuzdur. Ayrıca Galata Zabıtası 2. Kâtipliğindeki hizmet süresi ve maaş miktarı Bahriye Nezâretinden gelen cevapta gösterilmiştir. 1842'den itibaren 250 kuruş maaşla Kavas ve Kavasın Meyanında Zaptiye Kâtibi olarak tayin olunduğu 6 Haziran 1850'de sair kavaslarla kaydı terkin olduğu kayıttan anlaşılmışsa da, ismi takrir olunarak mezkûr kitabette istihdam olunduğu kayıt müracaatında gösterilmiştir. ve Mühürdarlık Bab-ı Seraskeri Yoklama Odasında istihdamına dair evrak-ı mazbata ibraz edilmemiştir⁴⁵.

I. 7. AHMED RÜŞDÜ EFENDİ

Tüccardan Lokman Efendi'nin oğludur. 1828'de Eğin'de doğmuştur. Sıbyan mektebinde mukaddimât-ı ulûm tahsil ederek, özel hocalardan Arapça, Farsça ve fenn-i hesab (hesap bilimi) ve Tarih eğitimi almıştır. Türkçe okuryazardır.

1862'de 500 kuruş maaşla Samsun Rüsûmât Nezâreti Tütün ve Gümrük Levazım memuriyetine tayin olunmuştur. 1865'te 700 kuruş maaşla Trabzon Müskirat Müdürlüğüne nakledilmiştir. Fakat Trabzon'un havasına uyum sağlayamadığından dolayı istifa ederek görevinden ayrılmıştır. 1866'da %5 zamlı maaşı 417 kuruşa yükseltilmiştir. Aynı yıl 83,5 ek zamlı maaşı 505,5 kuruşa terfi ettirilmiştir. 1868'de 770 kuruş maaşla Bafra Rüsûmât memuriyetine tayin

---

⁴⁵ BOA. DH. SAİD. d. 47/209.

olunmuştur. Aynı miktar maaşla Tütün Bazar-ı (Pazar) Müdüriyetine, 1871’de 950 kuruş maaşla Samsun Gümrük memuriyetine getirilmiştir. 1872’de 500 kuruş maaşla Ambar Rüsûmât memuriyetine alınmıştır. Samsun’un havasına uyum sağlayamadığından dolayı Mart 1873’te 800 kuruş maaşla becâyîş suretiyle Sinop Rüsûmât Müdüriyetine ve 1878’de 1185 kuruş maaşla Giresun Rüsûmât Müdüriyetine nakledilmiştir. 1880’de maaşı 800 kuruşa indirilmiştir. 1881’de aynı miktar maaşla Rize Rüsûmât Müdüriyetine ve 1883’te 1000 kuruş maaşla Transit Müdüriyetine naklolunmuştur. 31 Mart 1885’te 1500 kuruş maaşla İnebolu, 16 Temmuz 1890’da becâyîş suretiyle Bandırma Rüsûmât Müdüriyetine nakledilmiştir. Ahmed Rüşdü Efendi’nin, görevini iyi bir şekilde ifa etmesi ve işindeki gayretinden ötürü 13 Şubat 1895’te Rütbe-i Rabia’ya tevcih edilmiştir.

Ahmed Rüşdü Efendi bulunduğu memuriyetlerden istifa görev yerinin değiştirilmesi ve nakil suretleriyle ayrılmış, memuriyetiyle alakalı işlerden dolayı herhangi bir suçla itham olunmamış ve hakkında soruşturma açılmamıştır. Trabzon Rüsûmât Nezâreti tarafından yazılan mülahazada varakaların verdiği bilgiler doğrultusunda Ahmed Rüşdü Efendi’nin vazifesini yerine getirmekte gayretli ve çalışkan olduğu belirtilerek, Trabzon Vali Vekâleti ve Rüsûmât Emaneti Âlîyesi tarafından verilen bilgiler tasdik edilmiştir (14 Ekim 1886)⁴⁶.

I. 8. OSMAN EFENDİ

İmam Ali Efendi’nin oğludur. 1829’da Eğin’de doğmuştur. Sıbyan Mektebinde mukaddimât-ı ulûm-ı diniyye tahsil etmiştir. Türkçe okuryazardır.

1857’de 150 kuruş maaşla Dersaadet Emtia Gümrüğü Tahtabaşı Müdürlüğüne atanmıştır. 1860’da 250 kuruş maaşla Galata Gümrüğü Müdürlüğüne nakil olunmuştur. 1863’te yapılan 50 kuruş zamla maaşı 300 kuruşa yükseltilmiştir. 1867’de maaşından 50 kuruş kesinti yapılarak maaşı 250 kuruşa indirilmiştir. 1868’de maaşı yeniden 300 kuruşa yükseltilmiştir. 1871’de genel maaş kesintisinden

---

⁴⁶ BOA. DH. SAİD. d. 12/77.

dolayı maaşı 285 kuruş olmuştur. 1879'da 400 kuruş maaş ile Galata Gümrüğü Sarfiyat Dâhiliye Muhasip ve Mukayyidliğine nakil olmuştur. Çalıştığı kurumlardan zaman zaman ayrılmış olup icraatlarından ötürü mahkeme olmamıştır.

Galata Gümrük Nazırı Akif Bey ve Rüsûmât Emîni Arîb Efendi tarafından yazılan mülâhazada Osman Efendi'nin hizmet ve güzel ahlak üzere olduğu belirtilmiştir (20 Ekim 1886). 26 Kasım 1887'de vefat etmiştir⁴⁷.

I. 9. İSMAİL ZÜHDÜ EFENDİ

Bekir Efendi'nin oğludur. 1829'da Eğin'de doğmuştur. Sıbyan Mektebinde bir miktar Arapça ve Farsça eğitimi almıştır. Türkçe okuryazardır.

1859'da Dersaadet Emtia Gümrüğü Dairesine mülâzım olarak atanmıştır. Aynı yıl 300 kuruş maaşla Meyve Gümrük Şubesine mübaşir olarak tayin olunmuştur. 1866'da 500 kuruş maaşla Galata Gümrük Komisyonu Mukayyidliğine ve 1870'de aynı miktar maaşla mezkûr Emtia Gümrüğü Sandık Kalemi Muhasebeciliğine nakledilmiştir. 1880'de maaşı 400 kuruşa indirilmiştir. Haziran 1884 tarihinde aynı miktar maaş ile İskele Kâtibi ve 28 Ekim 1884'te 320 kuruş maaşla İhracat Kapısı Memurluğuna tayin olunmuştur. İsmail Zühdü Efendi valilik hükmünce 1 ay süreyle görevinden ayrı kalmış ve memuriyetine devam edememiştir. Dersaadet Emtia-i Dâhiliye Gümrüğü Nezâretinden Rüsûmât Emaneti Celilesine yazılan 19 Temmuz 1887 tarihli ve 191 numaralı tahrîrâtta görülen lüzum üzerine 29 Eylül 1887'de görevinden azledilmiştir.

İsmail Zühdü Efendi bulunmuş olduğu görevlerden dolayı soruşturma geçirmemiş ve sürgün olunmamıştır. Emtia Gümrüğü Nazırı İzzet Bey Efendi tarafından yazılan mülâhazaya atfen Rüsûmât Emîni Edip Efendi tarafından

---

⁴⁷ BOA. DH. SAİD. d. 12/133.

bulunduğu görevlerde görevini yerine getirmeye muktedir olduğu tasdik edilmiştir (9 Ocak 1889)⁴⁸.

I. 10. İBRAHİM EDHEM EFENDİ

Ali Ağa'nın oğludur. 1829'da Mâmûretülaziz'e bağlı Eğin kasabasında doğmuştur. Sıbyan Mektebinde bir miktar Arapça eğitimi almıştır. Türkçe okuryazardır.

13 Ekim 1846'da 300 kuruş maaşla Yedikule Salhanesi Fevk (kesim) Kitâbetine atanmıştır. 17 sene burada çalıştıktan sonra 14 Eylül 1867'de esnaf tarafından 400 kuruş maaş verilmek üzere Şehremaneti kasap esnafı meclis âzâlılığına başlamıştır. Bu tarihten 7 sene sonra mezkûr meclisin lağvından dolayı görevine ara vererek 14 Eylül 1874'te Evrak Nezâreti Mektubi Odasına mülâzım olarak girmiştir. Buradaki görevine 1 sene devam ederek 14 Mart 1876'da 1800 kuruş maaşla Malatya Sancağına bağlı Besni Kazası Kaymakamlığına memur olmuştur. Buradaki görevine 8 ay devam ettikten sonra 7 sene açıkta kalmıştır. 13 Nisan 1883'te 1250 kuruş aylıkla Dersim Sancağına bağlı Kızılkilise Kaymakamlığına memur olarak atanmıştır. 6 Eylül 1884'te buradaki görevinden ayrılarak açıkta kalmıştır. 19 Nisan 1886'da 1250 kuruş maaşla Bitlis Vilâyetine bağlı Şirvan (Küfre) Kazası Kaymakamlığına tayin olmuştur.

İbrahim Edhem Efendi şimdiye kadar bulunduğu hizmetten ilga (lağv) gerekçesiyle ayrılarak kendisiyle ilişkisi olan bir sebeple mahkeme olmamıştır. Bir dönem bulunduğu Kızılkilise Kaymakamlığı idaresince devlet malıyla zimmet ve ilişkisi olmadığı, Dersim Meclis İdaresi ile Kızılkilise Kaymakamlığınca belirtilerek, askerlik işlerini liyakatli ifa ettiği kaza Heyet-i Askeriyesince tasdik olunmuştur.

İbrahim Edhem Efendi'nin 29 Eylül 1884 ve 10 Eylül 1885 tarihli 2 kıta mazbatada muhaberat komisyonunca ve memur bulunduğu Besni

---

⁴⁸ BOA. DH. SAİD. d. 24/13.

Kaymakamlığından Tahsilât Müdürlüğüne gönderilen 24 Ekim 1885 tarihli cevapta şahsın zimmet kaydı görülmediği belirtilmiştir (16 Kasım 1885)⁴⁹.

I. 11. ALİ EFENDİ

Osman Ağanın oğludur. 1829'da Eğin'de dünyaya gelmiştir. Sıbyan mektebinde dini ilimler okumuştur. Türkçe okuryazardır.

1864'te 150 kuruş maaşla Kale-i Sultani (Çanakkale) Rüsûmât Müdüriyeti Kolculuğuna atanmıştır. 1865 senesinde 250 kuruş maaşla mezkûr müdüriyetin kayıt memurluğuna nakil olunmuştur. 1866'da 400 kuruş maaşla yine aynı müdüriyete bağlı Ambar Memurluğuna 1873'te 460 kuruş maaşla mezkûr müdüriyetin Sandık Eminliğine, 1876'da aynı müdüriyete bağlı Dersaadet Mülhakatı Rüsûmât Nezâretine tayin olunmuş ve 1878'de maaşı 500 kuruş olmuşsa da 1880 senesinde maaş teftihatında maaşı 400 kuruşa indirilmiştir.

Yaptığı hizmetlerden nakil suretleriyle ayrılmış olup, ifa ettiği görevlerden dolayı görevine son verilmemiş ve mahkeme olmamıştır. Dersaadet Mülhakat Nezâretinde muharrir mazbatada, Ali Efendi'nin vazifesinde istikamet ve gayret üzerine olduğu belirtilerek, Rüsûmât Emaneti Âliyesi tarafından tasdik edilmiştir (19 Temmuz 1888)⁵⁰.

I. 12. ARTİN EFENDİ

Emtia Gümrüğü arayıcılarından Manuk Ağa'nın oğludur. 1829'da Mâmûretülaziz'e bağlı, Eğin Kazasına tabi Kavaslı Karyesinde doğmuştur. Kavaslı Sıbyan Mektebinde Türkçe, Rumca ve Ermenice tahsil etmiştir. Türkçe, Rumca ve Ermenice okuryazardır.

---

⁴⁹ BOA. DH. SAİD. d. 10/53.

⁵⁰ BOA. DH. SAİD. d. 19/417.

1849'da 100 kuruş maaşla Mültezim Şakir Bey tarafından Diyarbakır Gümrük Kolculuğu Tahsilciliğine atanmıştır. 1850'de işten çıkartılmıştır. 1851'de Mültezim Mesakoğulları tarafından 400 kuruş maaşla Gümrük Baş Âşar Müfettişliğine gönderilmiştir. 1852'de açığa çıkarılmıştır. 1859'da Peştamalcıoğlu tarafından Galluş Gümrüğü Sandık Sarraflığına verilmiştir. 1860'ta yine işten çıkarılmıştır. 13 Kasım 1861'de 400 kuruş maaşla Rüsûmât Emanetine bağlı Limni Ceziresi⁵¹ Gümrüğü Sandık Sarraflığına tayin olunmuştur. 28 Şubat 1863'te memuriyetinin lağvıyla buradaki görevinden ayrılmak zorunda kalmıştır. 2 Temmuz 1863'te yine 400 kuruş maaşla Ayvalık Muhasebeciliğine tayin olunmuştur. 14 Ocak 1865'te Limni Ceziresi Memlahaları inşasında bulunmuştur. 14 Ağustos 1865'te istifa ederek buradaki görevinden ayrılmıştır. 13 Şubat 1867'de Ayvalık Memlahası Merkez Sandık Sarraflığı'na girmiş ve aynı yıl yapılan tensikatta maaşı, 416 kuruş 20 paraya indirilmiştir. 29 Ekim 1867'de maaşı, yapılan zamlarla 495 kuruşa yükseltilmiştir. 16 Eylül 1871'de %5 kesintiyle maaşı 465 kuruşa indirilmiştir. 12 Ocak 1872'de memuriyeti lağvedilerek işten çıkartılmıştır. 12 Mart 1872'de 320 kuruş maaşla Hacıhanu Memlahası, 14 Nisan 1874'te Sarmak Memlahası Kâtipliğine tayin olunmuştur. 10 Ocak 1875'te yapılan tahkikatta açığa alınmıştır. 5 Mayıs 1876'da 500 kuruş maaşla Ayvalık Rüsûmât Müdüriyeti Sandık Sarraflığına atanmıştır. 13 Eylül 1879'da yapılan tensikatta maaşı, 450 kuruşa indirilmiştir. 3 Mart 1880'de azlolunmuş ise de yapılan tahkikatta zimmetinde devlete ait bir şey olmadığı anlaşılması üzerine ibka edilmiştir. 13 Nisan 1880'de 500 kuruş maaşla Ayvalık Düyun-ı Umûmîye Müdüriyeti Sandık Sarraflığına alınmıştır. Artin Efendi'nin maaşı 13 Nisan 1891'de 500 kuruşa yükseltildiği, 13 Mayıs 1898'de emekliye ayrıldığı ve 8 Mayıs 1900'da vefat ettiği Düyun-ı Umûmîye-i Osmaniye Memuriyet Şubesi'nin 3 Mart 1903 tarihli vukuat pusulasıyla bildirilmiştir. Midilli Düyun-ı Umûmîye Nezâreti İdare Merkezi Müdüriyeti Umûmîyesi'nden yazılan mülahazalarda Artin Efendi'nin hizmetleri tasdik olunmuştur. Limni ve Ayvalık Rüsûmât ve Sandık Sarraflığı ve Limni Memlahası Kâtipliği'nden yapılan tahkikat

---

⁵¹ Cezayir-i Bahr-i Sefid vilâyetine bağlı sancaktır.

üzerine Ayvalık Memlaha İdaresi memuriyeti görevinde bir an zimmetle ilişiği olmadığı 2 Ocak 1872 tarihli mazbata zeylinde anlařılmıştır⁵².

I. 13. EYÜPLÜ İSMAİL HAKKI EFENDİ

Evkaf-ı Hümâyûn Muhasebesi Odacısı rahmetli Mahmud Ağa'nın oğludur. 1830'da Eğin kasabasında doğmuştur. Sıbyan Mektebinde mukaddimât-ı ulûm-ı diniye tahsil etmiş, Ayasofya-i Kebir Cami-i şerifi'nde bir miktar Arapça ve Farsça eğitimi almıştır. Türkçe okuryazardır.

1843'te Evkaf-ı Hümâyûn Muhasebesine, 1846'da Varidat Muhasebesine mülâzım olarak girmiştir. 1847'de 100 kuruş maaş almaya başlamıştır. 13 Mart 1848'de maaşı 750 kuruşa yükseltilmiştir. 10 Haziran 1848'de 1350 kuruş maaşla mülga Harput Eyaleti Mal Başkâtibi Refakatine memur olarak tayin olunmuştur. 29 Ağustos 1855'te istifa ederek Dersaadet'e gelmiştir. 26 Mayıs 1855'ten itibaren aynı miktar maaşla Harput Eyaleti Mal Başkâtibi Refakatine yeniden tayin olunmuştur. 1 Aralık 1856'da 2000 kuruş maaşla Hakkâri Sancağı Mal Başkâtibi olarak atanmıştır. Hakkâri'nin havasına uyum sağlayamadığından dolayı 25 Mayıs 1857'de istifa ederek buradaki görevinden ayrılmıştır. 1857'de 30 kuruş, 1861'de 70 kuruş maaş zamlarıyla 14 Mart 1861'de teşkil olunan Âşâr Odasına nakledilmiştir. 13 Mart 1865'te odanın lağvıyla 400 kuruş maaşla Varidat Muhasebesine atanmıştır. 13 Mayıs 1865 ve 14 Mart 1866 tarihlerinde yapılan 20 kuruşluk zamlarla maaşı, 420 kuruşa yükseltilmişse de 13 Mart 1867'de tarihinde yapılan 73,5 kuruşluk maaş kesintisiyle 346,5 kuruşa indirilmiştir. 14 Aralık 1889'da 400 kuruş maaşla Koyun İdaresi'ne, 14 Ocak 1892'de 450 kuruş maaşla Kalem-i Mâdenî'ye nakledilmiştir. Memuriyeti ile ilgili işlerden dolayı herhangi bir suçla itham olunmamış ve hakkında soruşturma açılmamıştır.

Muhasebat-ı Atike şubesi muhasebecisi Hüsni Efendi tarafından yazılan mülahazada, Eyüplü İsmail Hakkı Efendi'nin bilgi ve becerisinin görevini yerine

---

⁵² BOA. DH. SAİD. d. 56/71.

getirmeye yeterli olduğu belirtilerek verilen bilgiler tasdik olunmuştur. Yukarıdaki bilgiler Maliye Nezâreti Celilesinin 14 Haziran 1882 tarihli varakasinda da gösterilmiştir⁵³.

I. 14. İBRAHİM HAKKI EFENDİ HAZRETLERİ

Halil Raşid Efendi'nin oğludur. 6 Aralık 1831'de Şâdi Nâhiyesinin Şırzı/Şirzo yeni adı (Esertepe) Karyesinde doğmuştur.

1837'de 6 yaşındayken karyesinde Mehmed Mansûfî Efendi'den hurûf-i hicâ (elifba) okumaya başlamıştır. Yine köyünde mebâdi-i ulûm (başlangıç seviyesindeki temel bilgileri) tahsil etmiştir. 1844'te 13 yaşında annesi, babasının yanına, Dersaadete göndermiştir. Eğrikapı dâhilindeki İvaz Efendi Mektebine girmiştir. Orada Kuşadalı İbrahim Efendi'nin halifelerinden olan mualliminden ders almıştır. Daha sonra Yenikapı civarındaki Dölbentçizâde Mektebine giderek Ekmekçizâde Medresesi mezunlarından Milaslı Hafız Mehmed Vehbi Efendi'den ders alarak Kur'ân-ı Kerîm'i hatmetmiş ve bir miktar sarf okumuştur 1849'da Bozdoğan Kemerî yakınındaki Emir Hoca medresesine dâhil olarak birçok hocadan eğitim almıştır. Bodrumi Ömer Lütfî Efendi'nin Bayezid Câmî-i Şerifinde sarf, nahiv, mantık, hikmet, belâgat, usûl, âdâb (münazara), kelâm, fıkıh, hadîs ve tefsir derslerine katılarak icazet almıştır. Turşucuzâde Ahmed Muhtar Efendi'den meânî, bedî', beyân ve usûl dersleri almıştır. Harputlu Yusuf Efendi'den Ebü'l-Berekât en-Nesefî'nin usûl-i fıkıh ilmine dair olan *Menâru'l-envâr* adlı eserini, Kasîdecizâde Süleyman Sırrı Efendi'den Mahmûd el-Antâkî'nin beyân ilmine dair *Metnü'l- Alâka / Risâletü'l- Isti'âre* adlı eserini (İbn) Karadepeli'nin şerhiyle birlikte okumuştur. Çankırlı Kara Davud Efendi'den fıkıh ve bir miktar meânî eğitimi almıştır. Çemişkezekli Mehmed Kâsım Efendi'den bir miktar nahiv tedris etmiştir⁵⁴. Ayrıca Arapça tahsil-i ikmal eylemiştir. İcâzet almıştır Arapça ve Türkçe okuryazardır. Daha sonra mantık, rika,

⁵³ BOA. DH. SAİD. d. 15/405.

⁵⁴ Musa Alak, "Meşihat Müsteşarı Eğinli İbrahim Hakkı Efendi'nin Vaz' İlmine Dair Risâlesinin Tahkik ve Tahlili", *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 25, İstanbul, 2011, s. 31.

hukuk gibi birçok ders de almıştır. Çeşitli konular hakkında mutasarrıf risâleleri mevcuttur⁵⁵.

1864'te 33 yaşındayken Makâm-ı Vâlâ-yı Seraskerî tarafından 750 kuruş maaşla Kur'a-i Şer'iyeye Keşidesi Mümeyyizliğine (jüri üyesi) Batum'a 4 ay süreyle gönderilmiştir. 28 Eylül 1868'de tarîk-ı ilmîyeden 50 kuruş maaş tahsil edilmiştir. Maaşı yapılan zamlar ve kesintilerle 428 kuruşa yükseltilmiştir. 2 Ekim 1875 'te 95 kuruş maaşla *Buhârî-i Şerîf* kırâatı öğrenmekle görevlendirilmiştir. Daha sonra yapılan maaş arttırmaları ve kesintilerle maaşı 17 Şubat 1889'da 1615 kuruş olmuştur. 12 Mart 1889'dan itibaren ek 200 kuruş maaş ve çift ekmek ve muhtaçlık maaşı tahsis edilerek 4 çift Selâtin I. Abdülhamid Han'ın Evkaf-ı Şerifesinde (medresesinde) pazartesi ve perşembe günleri hadis ilmi okutmak üzere görevlendirilmiştir. 22 Şubat 1890'da 190 kuruş maaşla *Meclis-i Mesâlih-i Talebe* âzâlığına getirilmiştir. Aynı sene 2000 kuruş maaşla *Meclis-i İdâre-i Emvâl-i Eytâm* fahrî âzâlığına atanmıştır. 16 Eylül 1891'de 6000 kuruş maaşla Makâm-ı Meşihat-i Ulyâ (Makâm-ı Celîl-i Meşihat-i İslâmiyye) Müsteşârlığına tayin edilmesiyle Meclis-i İdâre-i Emvâl-i Eytâm âzâlığından ayrılmıştır. 6 Mayıs 1868'de imtihanla İstanbul müderrisliği "*İbtidâ-i Hâric*" derecesini kazanmıştır.

İbrahim Hakkı Efendi Hazretleri 29 Temmuz 1886'da İkinci Rütbeden Nişan-ı Âlî-i Osmânî', 20 Ekim 1886'da Hareket-i Altmışlı derecesi, 25 Haziran 1888 tarihinde Birinci Rütbeden Mecîdî Nişanı, aynı yıl gümüş İmtiyaz Madalyası, 2 Mayıs 1890'da altın İmtiyaz Madalyası ile taltif olunmuştur. 21 Haziran 1887'de Haremeyn-i Muhteremeyn Mevleviyyeti pâyesine, 15 Eylül 1891'de İstanbul Kadılığı pâyesine ve son olarak 27 Nisan 1892'de Anadolu Kadıaskerliği pâyesine terfi ettirilmiştir.

İbrahim Hakkı Efendi Hazretleri'nin maaş miktarları, zam miktarları, görev yaptığı tüm kurumlar, tayin tarihleri, görev süreleri, nişan ve terfileri Divan-ı Hümâyûn teşrifatçılığının müzekkere-i cevabiyelerinde ve Evkaf-ı Hümâyûn Sicill-i

---

⁵⁵ Bu risâlelerden biri *Risâletün ma'mûletün fi'l-vaz'* adlı eserdir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Alak, "Meşihat Müsteşarı Eğinli İbrahim Hakkı Efendi'nin Vaz' İlmine Dair Risâlesinin Tahkik ve Tahlili".

Ahvâl şubesinin mezkûr cevabiyesine mahfuz cihad-ı iradesinden mahreç kayıtt gösterilmiştir (15 Haziran 1893).

İbrahim Hakkı Efendi Hazretleri 3 Temmuz 1894'te vefat etmiştir. Beşiktaş'taki Yahya Efendi Dergâhına defnedilmiştir⁵⁶.

I. 15. ÖMER VASFİ EFENDİ

Eğimli Kadızâde Mehmed Şerif Efendi'nin oğludur. 1832'de Eğin'de doğmuştur. Eğin Sıbyan Mektebinde mukaddimât-ı ulûm-ı diniye tahsil etmiş ve özel hocadan izhare hatem Arapça okumuştur. Türkçe okuryazardır.

1865'te mülâzım olarak Defter-i Hakanî seviyesine geçerek 1872'de 800 kuruş maaşla Kars Sancağı Derfter-i Hakanî memuriyetine tayin kılınmıştır. 2 ay süresince maaşı 950 kuruşa yükseltilmiştir. 3 sene sonra görevinden ayrılmış ve 2 sene açıkta kalmıştır. Kasım 1876'da aynı miktar maaşla Beyazıt Defter-i Hakanî memuriyetine gönderilmiştir. Beyazıt Sancağının Rusya'ya dâhil olması üzerine Dersaadet'e geri gelerek 1878'de Tapu Hâsılat Dairesine %2 ve bu kalemin hâsılatından %4 oranında ücret tarafına verilmiştir. Aynı yıl 952 kuruş maaşla Muş Sancağı Defter-i Hakanî memuriyetine tayin olunmuştur (29 Kasım 1880). Maaşının 12 Mayıs 1880'de 760 kuruşa düşürüldüğü, 8 Şubat 1883 tarihli tezkerede gösterilmiştir. 21 Mayıs 1890'da iktidarsızlığından dolayı azledilmiştir.

Şimdiye kadar bulunduğu memuriyetlerden kendi rızasıyla ayrıldığı memuriyetlerden ceza almamış ve mahkeme görmemiştir. Van Vilâyeti Meclis İdaresi tarafından yapılan mülâhazada tercüme-i hâli bundan ibaret olmadığı Mahal-i şerh ve vergi emanetlerinden ek olarak verilen mülâhazada Defter-i Hakanîde bulunduğu memuriyetlerde görevini hakkıyla ifa ettiği belirtilmiştir⁵⁷.

---

⁵⁶ BOA. DH. SAİD. d. 42/455.

⁵⁷ BOA. DH. SAİD. d. 3/178.

I. 16. KOLOLYAN AVADİS EFENDİ

Kuyumcu Mikael Kololyan Efendi'nin oğludur. Osmanlı Devleti'nin Ermeni milletindedir. 1832'de Eğin'de doğmuştur. Eğin Sıbyan Mektebinde Ermenice ve Dersaadet'te Türkçe ve Fransızca tahsil etmiştir. Türkçe ve Ermenice okuryazardır.

Bazı sarraf tahsildarlıkları ve Âşar Rüsûmât Mültezimleri hizmetlerinde bulunarak, tacirlik ve sarraflık yapmıştır. Dava Vekillikleri Komisyonu'nda Bila Müttehem Yedinde 18 Nisan 1877'de 10 numaralı 1. Sınıf Dava Vekâleti Ruhsatnamesi verilerek 1890'da Hariciye Nezâreti Dava Vekâletine maaş almaksızın tayin olunmuştur. 16 Kasım 1890'da 2000 kuruş maaşla Dâhiliye Nezâreti Celilesi Dava Vekâletine nakledilmiştir. 21 Aralık 1870'de Rütbe-i Selase'ye, 11 Kasım 1886'da Rütbe-i Saniye tevcih buyrulmuştur. 23 Aralık 1890'da Üçüncü Rütbeden Mecîdî Nişan-ı Zîşânı'yla, 31 Ağustos 1894'te Üçüncü Rütbeden Nişan-ı Ali Osmanî'yle taltif olunmuştur.

Dâhiliye Nezâreti Müsteşarlığı tarafından Kololyan Avadis Efendi'nin görevine devam eylediği ve bilgi ve becerisinin görevini yerine getirmeye yeterli olduğu tasdik olunmuştur. Hariciye Nezâreti Fahri Dava Vekâletine dair Hariciye Muhasebesince herhangi bir kayıt bulunamamış ise de, kendisine 1. Sınıf Dava Vekâleti Ruhsatnamesi verildiği, Adliye Nezâreti Celilesi'nin tezkeresinde, Kololyan Avadis Efendi'nin tayin tarihleri, maaş miktarları gösterilmiştir. Ayrıca Nüfus Tezkere-i Osmanîyesi, Ruus ve Berat-ı Hümâyûnları, Sicill-i Ahvâl Daire-i Umûmîye tarafından görülüp kendisine iade edilmiştir. (15 Haziran 1893). 16 Eylül 1893'te görevindeki çalışkanlığı ve gayretinden ötürü Rütbe-i Evvel Sınıf-ı Sani'ye tevcih buyrulmuştur.

Kololyan Avadis Efendi'nin Keçze hanında katledilen yolculardan dolayı hakkında tahkikat yapılmasına karar verilmiş ve Ermeni meselesinden dolayı mahkeme olunarak 29 Kasım 1896 tarihinde görevinden azledilmiştir. Hınçakyan Ermeni Komitesi tarafından polis memuru Nuri Efendi hanesinde darp edilerek

öldürülmüştür. Bu olaya karışanlar ve Kololyan Avadis Efendi mahkeme olunarak cezalandırılmıştır⁵⁸.

I. 17. MAHMUD HAMDİ EFENDİ

Mehmed Emin Efendi'nin oğludur. 8 Ağustos 1832'de Eğin kasabasında doğmuştur. Özel hocadan bir miktar Arapça ve Farsça eğitimi almıştır. Türkçe okuryazardır.

1847'de 300 kuruş maaşla Viranşehir Sancağı Zaptiye (Zabit) Kâtipliği ile Hazine memuriyetine tayin olunmuştur. 1 Mart 1857'de aynı miktar maaşla Eğin Posta memuriyetine ve Şubat 1864'te Kayseri Evkaf Muhasebeciliği Vekâletine alınmıştır. 1866'da görevinden ayrılarak, 1867'de 251 kuruş maaşla Dersaadet Emtia Gümrüğü Manifatura Tezkere Muharrirliğine, aynı yıl içinde aynı miktar maaşla İthalat Kapı memuriyetine tayin olunmuştur. 1872'de 300 kuruş maaşla Ambar-ı Kebir, 1873'te 400 kuruş maaşla Manifatura Ambarı İhracat Mukayyidliği ve 1878'de aynı miktar maaşla Aktarma Kâtipliği memuriyetine nakledilmiştir. 1882'de aynı miktar maaşla Emtia-i Ecnebiye Gümrük Ambar İthalat Mukayyidliğine tayin olunmuştur. 1887'de aynı miktar maaşla Eşya-yı Ayniyat memuriyeti refakatine alınmış, 9 Mayıs 1877'de yapılan zamla maaşı 470 kuruşa yükseltilmiştir. 15 Eylül 1891'de 500 kuruş maaşla kapı memuriyetine ve 8 Nisan 1892'de aynı miktar maaşla Kapı Kâtipliğine tayin olunmuştur.

Emtia-i Ecnebiye Gümrüğü Nazırı Behçet Efendi tarafından yazılan mülahazaya atfen Mahmud Hamdi Efendi'nin vazifesini icra etmekte gayretli ve çalışkan olduğu, hakkında soruşturma açılmadığı Rüsûmât Emîni Edib Efendi tarafından tasdik olunmuştur (4 Nisan 1889)⁵⁹.

---

⁵⁸ BOA. DH. SAİD. d. 42/457.

⁵⁹ BOA. DH. SAİD. d. 24/209.

I. 18. BEKİR ZİHNİ EFENDİ

İbrahim Sıdkı Efendi'nin oğludur. 1833'te Eğin kasabasında doğmuştur. Sıbyan mektebinde bir miktar Arapça ve Farsça tahsil etmiştir. Türkçe okuryazardır.

1854'te Niş Sancağı⁶⁰ Tahrîrât Kalemliğine 60 kuruş maaşla mülâzım olarak dâhil olunmuştur. 1857'de 300 kuruş maaşla Niş Sancağı Meclis Kâtipliğine tayin olmuştur. Temmuz 1859'da maaşı 400, 1860'da ise 600 kuruşa yükseltilmiştir. 1861'de istifa ederek Dersaadet'e gelmiştir. 1867'de yine mülâzım olarak Heyet-i Celile-i Maliye Evrak Odasına, 1867'de İzmit Defter-i Hakanî memuriyetine tayin olunmuştur. 1 sene sonra görevden alınarak Maliye Evrak Odası memurluğuna tekrar nakledilmiştir. 1879'da istifa ederek buradaki görevinden ayrılmıştır. 1880'de 500 kuruş maaşla İzmit Bidâyet Mahkemesi İcra memurluğuna alınmıştır. 6 ay sonra görevinden istifa ederek 1882'de Beyoğlu Bidâyet Mahkemesi Kalemine mülâzım olarak 300 kuruş maaşla tayin olunmuştur. 1883'te 400 kuruş maaşla Dersaadet Bidâyet Mahkemesi İlamat-ı Hukukiye İcra Memurluğu Muavinliğine tayin olunmuştur.

Bekir Zihni Efendi'nin yapmış olduğu görevlerden dolayı mahkeme olmadığı Dersaadet İlamat-ı Hukukiye Nezâreti ve Adliye Nezâreti Celilesinden yazılan mülâhazalarda belirtilmiştir (11 Haziran 1887)⁶¹.

I. 19. İBRAHİM RÜŞDÜ EFENDİ

Hacı Bekir Efendi'nin oğludur. 1833'te Eğin kasabasında doğmuştur. Sıbyan mektebinde mukaddimât-ı ulûm-ı diniyye eğitimi almıştır. Türkçe okuryazardır. Arapça, İtalyanca ve Ermeniceye aşinadır.

1853'te 1 ay Mülâzım İdaresinde, 1 hafta Samsun Postahanesinde bulunduktan sonra 1857'de Postahane-i Amire Kalemine mülâzım olarak atanmıştır. 1858'de 600 kuruş maaşla Kütahya Posta Müdürlüğüne tayin olunmuştur. 1859'da

⁶⁰ Tuna vilâyetine bağlı sancaktır.

⁶¹ BOA. DH. SAİD. d. 14/139.

azlolunmuştur. 1,5 sene müddetle Hudavendigâr (Bursa) Vilâyeti'ne bağlı Yenişehir Duhan (Tütün) Rüsûmu memuriyetinde görev yapmıştır. 1861'de Kapıaltı Memlahasına ait olmak üzere 500 kuruş maaşla Adapazarı Kazası Müdüriyetine memur olarak atanmıştır. 1862'de buradaki görevinden ayrılmıştır. 1863'te Kapıaltı Hasılatı dâhil olmak üzere 800 kuruş maaşla Trabzon Vilâyetine bağlı Keşap Kazası Müdüriyetine tayin olunmuştur. 1864'te buradaki görevinden ayrılmıştır. 1867'de Kapıaltı Hâsılatından istifa ederek buradaki görevinden de ayrılmıştır. 1250 kuruş maaşla Karahisar-ı Sahip (Afyonkarahisar) Sancağına bağlı Sandıklı Kazası Müdüriyetine, aynı yıl 1000 kuruş maaşla Şeyhlü Kazası⁶² Müdürlüğüne ve 1868'de 800 kuruş maaşla becâyîş suretiyle İshaklu (İshaklar) Nahiyesi Müdüriyetine tayin olunmuştur. 1873'te istifa ederek buradaki görevinden ayrılmıştır. Aynı yıl 1800 kuruş maaşla İzmit Sancağına bağlı Küre Kazası Kaymakamlığı görevine getirilmiştir. 1 sene sonra 500 kuruş maaşla Küre Kazası ve 1879'da 1250 kuruş maaşla Amasya Sancağı Evkaf Muhasebeciliğine nakil olunmuştur. 3 sene sonra İstifa ederek görevinden ayrılmıştır. 1883'te 2100 kuruş maaşla İzmit Sancağı Evkaf Müdürlüğüne bağlı Zahire İhracı memurluğuna tayin olunmuştur. 1884'te 800 kuruş maaşla Kırkkilise Sancağı ve 1886'da 3 ay 2500 kuruş maaşla Edremit ve Kemer-i Edremit (Burhaniye) Kazaları Evkaf Muamelat Tahkikatında istihdam olunmuştur. 1875'te Rütbe-i Selasi'ye tevcih buyrulmuştur.

İbrahim Rüşdü Efendi, çalıştığı kurumların en üst makamları tarafından yazılan mülahazalara atfen bulunduğu memuriyetlerden nakil, becâyîş ve istifa gibi nedenlerle ayrılmış, memuriyetiyle ilgili işlerden dolayı herhangi bir suçla itham olunmamış ve hakkında soruşturma açılmamıştır. İbrahim Rüşdü Efendi'nin çalıştığı kurumların idarelerinden yazılan 13 kıta mazbatada yukarıdaki bilgiler belirtilmiştir⁶³.

---

⁶² Karahisar-ı Sahip (Afyonkarahisar)'a bağlı nahiyedir.

⁶³ BOA. DH. SAİD. d. 10/907.

I. 20. MEHMED EFENDİ

Tebaadan Hacı Bekir Ağa'nın oğludur. Mayıs 1834'te Eğin kasabasında doğmuştur. Sıbyan mektebinde mukaddimât-ı ulûm-ı diniyye, Arapça ve Farsça eğitimi almıştır. Türkçe okuryazardır.

1852'de Lofça⁶⁴ Hazine-i Hassa-i Şahane'ye çırak olarak atanmıştır. 1853'te mülâzım olarak Maliye Kalemine nakledilmiştir. 6 ay sonra maaşı 20 kuruştan 750 kuruşa yükseltilmiştir. 1866'da 1200 kuruş maaşla Tahrîrât Müdüriyeti Muavinliğine tayin olunmuştur. 1867'den 1871'e kadar 1400 kuruş maaşa nail olmuştur. 13 Ekim 1871'de maaşına %5 artışla maaşı 1450 kuruşa yükseltilmiştir. O sırada 3. Defa görevinden ihraç olunmuş ve Esham-ı Umûmîye'ye nakledilmiştir. 8 Eylül 1874'te 1540 kuruş maaşla Tabip-i memuriyetine devam eylemiştir. 1876'da 2500 kuruş maaş ile Rütbe-i Selase'ye tevcih olunarak, Esham-ı Umûmîye Emaneti Tahrîrât Müdürlüğüne tayin olunmuştur. 1876'da 250 kuruş zamlı maaşı 2750 kuruşa yükseltilmiştir. 11 Mart 1878'de Düyun-ı Umûmîye İrade-i Seniyye'ye alınmıştır. 1296'da Rütbe-i Saniliğe terfi ettirilmiştir. 14 Mart 1880'de 1980 kuruş maaşla Düyun-ı Umûmîye Muhasebeciliği Muavinliğine tayin olunmuştur. Nisan 1885'te ibka' eylemiştir

Divan İdaresi Tahvil Muhasebecisi Ahmed Nazif Efendi tarafından yazılan mülâhazada Mehmed Efendi'nin görevini iyi bir şekilde yerine getirdiği beyan edilerek hakkında soruşturma açılmadığı ve icra ettiği görevlerden azledilmediği belirtilmiştir (18 Ocak 1882). 29 Mart 1882'den itibaren maaşı 3000 kuruşa yükseldiği Maliye Nezâreti Celilesinden yazılan tezkerede ve vukuat cetvelinde gösterilmiştir⁶⁵.

⁶⁴ Bulgaristan'a bağlı kazadır.

⁶⁵ BOA. DH. SAİD. d. 1/442.

I. 21. HÜSEYİN ŞEFİK EFENDİ

Bahçevanzâde Hacı İbrahim Ağa'nın oğludur. 1834'te Eğin kasabasında doğduğu Nüfus Tezkere-i Osmanî Sûret-i Varakasında kayıtlıdır. Eğin Sıbyan Mektebinde mukaddimât-ı ulûm eğitimi aldıktan sonra medresede Muhtasır (kısaltma) Sûretle Arapça ve Farsça eğitimi almıştır. Türkçe okuryazardır.

13 Ağustos 1853'te 200 kuruş maaşla Rüsûmât Gümrük Muhafazasına atanmıştır. 1854'te 250 kuruş, 1856 senesinde 300 kuruş maaşla Gümrük memuriyetlerinde çalışmıştır. Bir dönem açıkta kalmış, 29 Mayıs 1858'de yeniden göreve başlamıştır. 18 Haziran 1860'da 400 kuruş maaşla Karantina memuriyetine tayin olunmuştur. 29 Ocak 1864'te 1000 kuruş maaşla Bayazıt (Doğubeyazıt) Sancağı Karantina Müdürlüğüne nakledilmiştir. 13 Mart 1867'de yapılan kesintiyle maaşı 833 kuruşa indirilmiştir. 14 Ocak 1872'de maaşı 2000 kuruşa yükseltilmiştir. Sıhhiye Nezâreti Celilesinin 5 Mart 1894 tarihli cevabında Hüseyin Şefik Efendi'nin Rütbe-i Saniye tevcih buyrulduğu bildirilmiştir. Bayazıt Sancağı Mutasarrıflığı ve Meclis-i Umûmî Sıhhiye Nezâreti tarafından yazılan mülahazalarda Hüseyin Şefik Efendi'nin maaş, zam, tenzil ve terfi durumları belirtilmiştir⁶⁶.

I. 22. HASAN TAHSİN EFENDİ

Esb (At) pazarı esnafından Süleyman Efendi'nin oğludur. 1834'te Eğin kazasına bağlı Ekrek nahiyesi'nde doğmuştur. Sıbyan mektebinde ulûm-ı diniye tahsil etmiş, özel hocadan Arapça, Farsça ve fenn-i hesab (hesap bilimi) eğitimi almıştır. Türkçe okuryazardır.

1854'te Silk-i Celîl-i Askerîye'ye girmiştir. Bir müddet sonra Başçavuşluk rütbesine yükseltilmişse de buradan ayrılarak, Defter-i Hakanî Kalemi'ne tayin olunmuştur. 1862'de Tekâlîf Kitabeti'ne girmiştir. Nisan 1864'te 500 kuruş maaşla İškodra (İskenderiye), Eylül 1864'te Niş Telgrafhanelerine memur olarak tayin

---

⁶⁶ BOA. DH. SAİD. d. 93/187.

olunmuştur. 1867'de 1000 kuruş maaşla Kızanlık (Kazanlık)⁶⁷, 1875'te aynı miktar maaşla Kilis Telgraf Müdürlüğü'ne nakledilmiştir. 1876'da 1500 kuruş maaşla Sivas Telgraf ve Posta Seyyar Müfettişliğine getirilmiştir. Kurumun lağvedilmesiyle 600 kuruş mazul maaşı tahsil edilerek görevinden ayrılmıştır. 3 Ocak 1881'de 2000 kuruş maaşla Van-Hakkari, Erzurum-Bitlis Vilâyetleri Seyyar Telgraf ve Posta Müfettişliklerine tayin olunmuştur. 22 Ağustos 1883'te Van-Hakkari Telgraf Başmüdürlüğüne getirilmiştir. 16 Mart 1884'te Dördüncü Rütbeden Mecîdî Nişanı'yla taltif edilmiştir. 10 Ağustos 1885'te Rütbe-i Salis'e tevcih buyrulmuştur. Maaşı 27 Haziran 1888'de 3000 kuruşa yükseltilmiştir. 4 Ocak 1889'da Telgrafhane Baş Mümeyyizliği'ne getirilmiştir. 11 Haziran 1892'de terfiyen Rürbe-i Evvel-i Sınıf-ı Sani (birinci sınıf memurluğun ikinci derecesi)'ye tevcih buyrulmuştur. 7 Mayıs 1894'te Üçüncü Rütbeden Nişan-ı Zîşânı Osmanî ve İran Devleti tarafından Üçüncü Rütbeden Şir-u Hurşid Nişanı'yla⁶⁸ taltif edilmiştir. Bu nişan 5 Kasım 1894'te Padişah II. Abdulhamid Han tarafından kendisine takdim edilmiştir. 15 Ekim 1894'te 3000 kuruş maaşla Van ve Bitlis Vilâyetleri Telgraf ve Posta Başmüdürlüğüne getirilmiştir. 18 Mart 1897'de yapılan tensikatta Hasan Tahsin Efendi'nin maaşının 2700 kuruşa indirildiği Telgraf ve Posta Sicil Şubesi'nin 13 Temmuz 1897 tarihli vukuat postasında gösterilmiştir. Van ve Bitlis vilâyetleri'nin havasına uyum sağlayamadığından dolayı İşar ve Mazuliyet Komisyonu'ndan verilen karar üzerine Padişah mucibince 2 Ekim 1899'da 2700 kuruş maaşla Trablusgarp Vilâyeti Telgraf ve Posta Merkezi Başmüdürlüğüne nakledilmiştir. Vazifesini hüsn-i ifasından ötürü İkinci Rütbeden Mecîdî Nişan-ı Zîşânı'yla taltif edilmiştir.

Hasan Tahsin Efendi, bulunduğu memuriyetlerinden istifa, görev yerinin değiştirilmesi ve nakil suretleriyle ayrılmış, memuriyetiyle ilgili işlerden dolayı herhangi bir suçla itham olunmamış ve hakkında soruşturma açılmamıştır. Van Valisi Hasan Paşa tarafından yazılan mülahazada Hasan Tahsin Efendi'nin Van'a inşa edilen 2 adet telgrafhane ve postahanenin inşaatından meşgul olduğu belirtilmiştir. Telgraf ve Posta Nazırı İzzet Efendi tarafından ilave edilen mütalaada benzer bilgiler verilerek, bilgiler komisyonca tasdik edilmiştir.

⁶⁷ Rumeli-i Şarkî vilâyetine bağlı kazadır.

⁶⁸ İran Devleti tarafından verilen madalyadır.

Hasan Tahsin Efendi'nin 26 Ağustos 1903'te vefat ettiği, Telgraf ve Posta Nezâreti Sicil Şubesi'nin 14 Ekim 1903 tarihli vukuat postasında gösterilmiştir⁶⁹.

I. 23. MEHMED ALİ EFENDİ

Eğin kazası hanedanından Seyyid Hüseyin Ağa'nın oğludur. 1834'te Eğin kasabasında doğmuştur. Mekteb-i Maârif-i Adliye⁷⁰'de Tedris, Meratib-i Kanuni tahsil etmiştir. Türkçe okuryazardır. Arapça konuşur ve Kıraat eder.

1856'da Berat-ı Şerif-i Hümâyunla Mektub-i Maliye Kalemine mülâzım olarak atanıp 5-6 ay sonra 25 kuruş maaşa nail olmuştur. Sırasıyla 1858'den 1861'e kadar 500 kuruş maaşla Sivas Vilâyetine mülga Koçkiri (Zara) Sancağı ve 1862'den 27 Kasım 1866'ya kadar 750 kuruş maaşla Arapkir Sancağı Tahrîrât Baş Kitabeterinde istihdam olunmuştur. 1867'den 1868'e kadar 800 kuruş maaşla Havran⁷¹ ve 1868'den 1869'a kadar 1042 kuruş maaşla Hama⁷² Sancakları Tahrîrât Müdüriyetlerinde istihdam olunmuştur. 15 Temmuz 1875'ten 12 Eylül 1875'e kadar 1500 kuruş maaşla Havran ve 1879'dan 14 Temmuz 1883'e kadar 2100 kuruş maaşla Bikâ (Bikâülaziz) Sancağı⁷³ Muhasebeciliğinde istihdam olunmuştur. Aynı yıl Hama Sancağı Muhasebeciliğine tayin olunmuştur. 10 Ocak 1883'te 4. Rütbeden Mecîdî Nişanı'yla taltif olunmuştur ve 18 Ocak 1886'da Rütbe-i Sani'ye tevcih buyrulmuştur. 15 Mayıs 1886'da 2050 kuruş maaşla Bikâ (Bikâülaziz) Sancağı Muhasebeciliğine nakledilmiştir.

Mehmed Ali Efendi bulunduğu memuriyetlerden istifa, görev yerinin değiştirilmesi gibi nedenlerle ayrılmış, memuriyetiyle ilgili işlerden dolayı herhangi bir suçla itham olunmamış ve hakkında soruşturma açılmamıştır. Hama Mutasarrıfı

---

⁶⁹ BOA. DH. SAİD. d. 2/388.

⁷⁰ Kasım 1838'de kurulan Mekteb-i Maarif-i Adliye'nin kuruluş gayesi devlet dairelerine donanımlı memurlar yetiştirmek ve hâlihazırda çalışmakta olan memurların mektebe devamlarını temin ederek seviyelerini yükseltmektir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Mehmet Ali Yıldırım, *Tanzimat Döneminde Meslek Okulları*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara, 2010.

⁷¹ Şam eyâletine bağlı sancaktır.

⁷² Suriye vilâyetine bağlı sancaktır.

⁷³ Suriye vilâyetine bağlı sancaktır.

Mustafa Ziya Paşa ve Suriye Defterdarı Ali Rıza Efendi tarafından yazılan mülahazalara atfen Mehmed Ali Efendi'nin Havran, Bikâ ve Hama Muhasebecilikleri vazifesini iyi bir şekilde yerine getirdiği tasdik edilmiştir. Maliye Nazırı Zihni Paşa tarafından ilave edilen zeyilde Mehmed Ali Efendi'nin asaletinin tasdik olduğu anlaşılmıştır.

Mehmed Ali Efendi'nin Üzeyr ve Hama Sancakları Tahrîrât Müdürlüğü ve Havran Muhasebeciliği görevleri süresince zimmetinde devlete ait bir şey olmadığını gösteren yazı, Üzeyir ve Hama Sancakları Meclis İdarelerinin 27 Kasım 1866 ve 9 Ekim 1869, Havran Sancağı Meclis İdarelerinin 20 Mart 1876 ve 30 Kasım 1876 tarihli 5 kıta mazbatasıyla beraber, aldığı Mecid-i Nişanı Beratı ve Rütbe-i Sani evrakları Hama Sancağı Meclis İdaresi evraklarında mevcuttur. Mehmed Ali Efendi 18 Kasım 1891 tarihinde vefat etmiştir⁷⁴.

I. 24. MEHMED SADIK EFENDİ

Mehmed Şerif Ağa'nın oğludur. 30 Mart 1835'te Eğin kasabasında doğmuştur. Sıbyan mektebinde bir miktar Arapça ve Farsça eğitimi görmüştür. Türkçe okuryazardır.

16 Aralık 1853'te 150 kuruş maaşla Mardin Sancağı Bidâyet Mahkemesi Zabıt Kâtipliğine tayin olunmuştur. Bu tarihten 2 sene sonra istifa ederek görevinden ayrılmıştır. 1854'te 200 kuruş maaşla Karahisar-ı Şarki Yol Kâtipliğine memur olunmuştur. Bir buçuk sene sonra istifa ederek görevinden ayrılmıştır. 1860'da Viranşehir Sancağı⁷⁵ Tahrîrât Kalemine mülâzım olarak atanmıştır. 6 ay sonra % 10 kuruş aidatla Bartın Kazası İstinaf Tezkeresi Muavinliğine, 4 ay sonra aidatıyla muvâfakaten Aluçra (Mesudiye) Kazası Tapu Kâtipliğine tayin olunmuştur. 3 ay sonra istifa ederek görevinden ayrılmıştır. 10 Ocak 1864'te 200 kuruş maaşla Erzincan Yol Komisyonluğu Kâtipliğine, 2 ay sonra 250 kuruş maaşla Erzincan Defter-i Hakanî Katib-i Saniliğine ve 9 Ocak 1879'da 400 kuruş maaşla Kuruçay

⁷⁴ BOA. DH. SAİD. d. 10/765.

⁷⁵ Günümüzde Eskipazar ilçesi olarak Karabük'e bağlıdır.

Bidâyet Mahkemesi 1. Kâtipliğine tayin olunmuştur. 28 Ocak 1886'da buradaki görevinden azledilmiştir.

Mehmed Sadık Efendi bulunduğu memuriyetlerden görev yerinin değiştirilmesi ve istifa gibi nedenlerle ayrılmış olup yüz kızartıcı bir suç işlememiştir. Kuruçay Bidâyet Mahkemesi Riyasetinden yazılan mülâhazada işine düşkün ve liyakat sahibi olduğu belirtilmiştir. Bu bilgiler Erzurum Vilâyeti Valiliği Celilesi, Adliye Müfettişliği ve Adliye Nezâreti Celilesi tarafından tasdik edilmiştir (14 Mayıs 1888)⁷⁶.

I. 25. KAPIKYAN BOĞOS EFENDİ

Bedros Efendi'nin oğludur Nisan 1838'de Eğin'de doğmuştur. Eğin İslam Mektebinde ve Tersayan (Hıristiyan) Ermeni Mektebinde coğrafya, tarih, hendese, Arapça ve Farsça okumuştur. Türkçe ve Ermenice okuryazardır.

1864'ten 1872'ye kadar Dersaadet'te Tüccar Agop'un yanında bulunmuştur. 15 Mart 1870'de 600 kuruş maaşla Diyarbakır Islahiyesi Kâtipliğine girmiştir. Daha sonra sırayla, 18 Temmuz 1871'de 450 kuruş maaşla Diyarbakır Ticaret Mahkemesi Başkâtipliğine, 3 Eylül 1877'de 750 kuruş maaş ile Diyarbakır Sandık Memurluğuna atanmıştır. 17 Ağustos 1879'da istifa ederek 3 ay boyunca ödenek verilmek üzere Diyarbakır Meclis İdaresi Âzâlığında bulunmuştur. 1879'da 2000 kuruş maaşla Malatya Sancağı Maden-i Umûmî Muavinliğine tayin olmuştur. 14 Mart 1880'de maaşı 1400 kuruşa indirilmiştir. Daha sonra 1400 kuruş maaşla Mardin Sancağı Maden-i Umûmî Muavinliğine tayin olduğu halde memuriyetine gitmemiştir. 12 Mart 1882'de yine 1400 kuruş maaşla Teke (Konya) Sancağı Maden-i Umûmî Muavinliğine nakil olmuştur.

Kapikyan Boğos Efendi ifa ettiği görevlerden defalarca ayrılmıştır. Ayrıca memuriyet hayatı boyunca hakkında şikâyet olmamış ve mahkeme görmemiştir. Konya Vilâyeti Adliye Müfettişliğinden yazılan mülâhazada mumuileyh

---

⁷⁶ BOA. DH. SAİD. d. 19/125.

memuriyetini hakkıyla yerine getirdiği Konya Valilik Vekâleti ve Adliye Nezâreti Celîsi tarafından tasdik edilmiştir (11 Haziran 1887). 1889’da vefat etmiştir⁷⁷.

I. 26. ALİ RIZA EFENDİ

Trablusgarp Vilâyeti Kapuçûhadârı Rahmetli Osman Efendi’nin oğludur. 1838’de Eğin kasabası’nda doğmuştur. Eğin Sıbyan Mektebi’nde esasî İslamiyet olan mebede-i ulûm tahsil etmiştir. Türkçe okuryazardır.

26 Mart 1859’da Velayet-i Azam ve memuriyet-i kiram, 13 Mart 1870’de 500 kuruş maaşla Nafia Nezâreti Celîlesi Kapuçûhadârlığı hizmetine atanmıştır. 4 Kasım 1871’de memuriyeti lağvedilmiştir. Bu tarihten 14 Şubat 1884’e kadar Trablusgarp Kapuçûhadârlığı hizmetinde bulunmuştur. 14 Şubat 1884’de 400 kuruş maaşla Evkaf-ı Hümâyûn Nezâreti Tahkik memuriyetine tayin olunmuştur. 13 Aralık 1884, 5 Şubat 1884, 14 Temmuz 1887 tarihlerinde yapılan 6 kuruşluk zamlarla maaşı 550 kuruşa yükseltilmiştir. 16 Nisan 1894’te Mesarifat (masraflar) İdaresi bünyesine alınarak 20 Mart 1891’de Evkaf-ı Hümâyûn Nezâreti Sicill-i Ahvâl Şubesi’ne nakledilmiştir.

Evkaf-ı Hümâyûn Sicill-i Ahvâl ve İstatistik Memuriyetlerinden yazılan mülâhazaya atfen Ali Rıza Efendi’nin hüsn-i hizmet ve gayret üzerine olduğu, Evkaf-ı Hümâyûn Nezâreti tarafından tasdik olunmuştur. Ali Rıza Efendi’nin 11 Mayıs 1906’da 370 kuruş maaşla emekliye ayrıldığı ve 11 Aralık 1909’da 3600 kuruş ikramiye aldığı 4 Temmuz 1911 tarihli vukuat defterinden anlaşılmıştır⁷⁸.

I. 27. İBRAHİM HİLMİ EFENDİ

Cafer Ağa’nın oğludur. 1839’da Eğin’de doğmuştur. Sıbyan mekteplerinde mukaddimât-ı ulûm-ı diniyye okumuştur. Türkçe okuryazardır.

---

⁷⁷ BOA. DH. SAİD. d. 10/643.

⁷⁸ BOA. DH. SAİD. d. 49/215.

1864'te 350 kuruş maaşla Beyoğlu Zaptiye (Zabit) İdaresi Müfettişliğine atanmıştır. 1,5 sene sonra bu görevinden ayrıldığı esnada meydana gelen kolera salgını sebebiyle gösterdiği hizmetlere mükâfat olarak 1 Kıta İftihar-i Nişane ile taltif olunmuştur. 1875'te 415 kuruş maaş ile Diyarbakır Rüsûmât Nezâretine bağlı Hısn-ı Mansur (Adıyaman)⁷⁹ Rüsûmât memurluğuna tayin olunmuştur. 1876'da görevinden azledilmiştir. 1878'de 300 kuruş maaşla sırasıyla adı geçen nezârete bağlı Ergani Madeni Rüsûmât memurluğuna, Aralık 1878'de aynı miktar maaşla Arapkir Rüsûmât İdaresine tayin edilmiştir. 1880'de görevinden ayrılarak aynı miktar maaşla Palu Rüsûmât İdaresine memur olarak atanmıştır. 16 ay sonra buradaki görevinden ayrılmıştır. 1883'te yine aynı miktar maaşla Eğin'de bulunan Manok Ağa'nın Madeniyyat Fabrikasına atanmıştır. 1883'te fabrikanın kapatılmasından dolayı görevinden ayrılarak 16 Aralık 1883'te 320 kuruş maaş ile Dersaadet Rüsûmât İdaresine bağlı Silivri Rüsûmât Müdüriyeti Sandık Eminliğine tayin edilmiştir. 6 Aralık 1884'te 400 kuruş maaşla Kozlu Rüsûmât İdaresi Kâtip ve Sandık Eminliğine nakledilmiştir. 1886'da istifa ederek görevine ara vermiştir. 7 Ekim 1902'de 300 kuruş maaşla tekrar Kozlu Rüsûmât İdaresindeki görevine devam etmiştir

İbrahim Hilmi Efendi bulunduğu memuriyetlerden istifa, görev yerinin değiştirilmesi ve çalışmış olduğu fabrikanın kapatılması gibi nedenlerle ayrılmış olup çalıştığı kurumların üst makamlarınca görevini iyi bir şekilde yerine getirdiği beyan olunmuş ve hakkında soruşturma açılmamıştır. Dersaadet Mülhakatı Rüsûmât Nezâreti ve Rüsûmât Emaneti Âliyesinden muharrir mülâhazada icra ettiği diğer görevlerinde başarılı olduğu, bilgi ve becerisinin görevini yerine getirmeye yeterli olduğu belirtilmiştir (1 Kasım 1886)⁸⁰.

---

⁷⁹ 1928'de Adıyaman olmuştur.

⁸⁰ *BOA. DH. SAİD. d. 12/203.*

I. 28. HALİL FAHRİ EFENDİ

Tüccardan Eğinli Mustafa Ağa'nın oğludur. 1839'da Eğin kasabasında doğmuştur. Sıbyan mektebinde mukaddimât-ı ulûm-ı diniyye tahsil etmiş özel hocadan bir miktar Arapça ve Farsça eğitimi görmüştür. Türkçe okuryazardır.

28 Ekim 1870'de Eğin Belediye Meclisi Âzâlığına bila dâhil olmuştur. Bir buçuk sene görevine devam ettikten sonra 14 Temmuz 1876'da 75 kuruş maaşla Eğin Dava Meclisi Mühürdarlığına tayin olunmuştur. 13 Ocak 1877'de görevinden ayrılmıştır. 13 Ağustos 1882'de maaş almaksızın Eğin Meclis İdaresi Âzâlığı görevine getirilmiştir. 12 Nisan 1883'te devlet genelinde yapılan hesap düzenlemelerinde, yeniden yapılandırılmaya gidildiğinden açıkta kalmıştır. 17 Ağustos 1883'te Eğin Nafia Komisyonu Âzâlığına ve 13 Şubat 1884'te 600 kuruş maaşla Eğin Âşâr ve Ağnam memuriyetlerine tayin olunmuştur. 8 Nisan 1885'te 600 kuruş maaş ile Arapkir Kazası Âşâr memuriyetine tayin olunmuştur. 2 Temmuz 1885'te buradaki görevinden ayrılmıştır.

Halil Fahri Efendi'nin Mâmûretülaziz Vilâyeti Âşâr Nezâreti ve Valiliği ile Mülga-i Âşâr ve Ağnam Emanetinden yazılan mülâhazalara atfen Maliye Nezâreti Celilesi tarafından bilgi ve becerisinin görevini yerine getirmeye yeterli olduğu bildirilmiştir. Daha önce çalıştığı Eğin Kazası Âşâr memuriyetinden dolayı zimmetinde devlete ait bir şey olmadığı Mâmûretülaziz Vilâyeti Meclis İdaresinin mazbatasına atfen 20 Nisan 1888 tarihli Vukuat Pusulasında yazılıdır⁸¹.

I. 29. OSMAN EFENDİ

Ömer Hulusi Efendi'nin oğludur. 1839'da Eğin'de doğmuştur. Sıbyan mektebinde mukaddimât-ı ulûm-ı diniyye, Arapça ve Farsça eğitimi almıştır. Türkçe okuryazardır.

---

⁸¹ BOA. DH. SAİD. d. 27/373.

1863'te Rüsûmât Emaneti Muhasebesine mülâzım olarak atanmıştır. Kasım 1864'te 150 kuruş maaşla Halep, 1867'de 175 kuruş maaşla Bursa ve Nisan 1867'de 250 kuruş maaşla Bağdat Mukayyidlikleri Refakatlerine tayin olunmuştur. Nisan 1867'de maaşı 208 kuruşa indirilmişse de 1868'de maaşı yeniden 250 kuruşa yükseltilmiştir. Ekim 1868'de 440 kuruş maaşla Selanik ve Ağustos 1870'de 600 kuruş maaşla Dersaadet Mekayyidlikleri Refakatlerine nakledilmiştir. 1871'de maaşındaki %5 kesintiyle maaşı 570 kuruşa indirilmiştir. 1872'de maaşı yeniden 600 kuruşa yükseltilmiştir. Temmuz 1873'te 700 kuruş maaşla Diyarbakır, Kasım 1874'te 850 kuruş maaşla Bosna, Haziran 1878'de 900 kuruş maaşla Diyarbakır ve Ağustos 1878'de 100 kuruş maaşla Yozgat Mukayyidliklerinde bulunmuştur. 1880'de maaşı 800 kuruşa indirilmiştir. Kasım 1880'de 900 kuruş maaşla İskenderun Mukayyidliğine getirilmiştir. Maaşı 15 Şubat 1885'te 1000 kuruşa yükseltilmiştir. 2 Mayıs 1888'de Rütbe-i Salisliğe tevcih buyrulmuştur. 10 Ocak 1888'de maaşına 100 kuruş ilaveyle İskenderun Düyun-ı Umûmiye ve Zimmet Kâtipliği memurluğuna atanmıştır. 12 Mart 1892'de 1500 kuruş maaşla Muhasebe-i Atika Muavinliğine nakledilmiştir. 13 Mart 1897'de yapılan düzenlemeyle maaşı 1350 kuruşa indirilmiştir. Nisan 1899'da görevini iyi bir şekilde ifa etmesinden dolayı Rütbe-i Sani Rütbesine tevcih buyrulmuştur. 29 Ağustos 1901 tarihinde maaşı 1450 kuruşa yükseltilmiştir.

Osman Efendi memuriyetiyle ilgili işlerden dolayı bir suçla itham olunmamış ve hakkında soruşturma açılmamıştır. Emanet Muhasebecisi Rüşdü Efendi ve Rüsûmât Emîni Edîb Efendi tarafından yazılan mülâhazalarda görevini iyi bir şekilde yerine getirdiği ve yararlı hizmetlerde bulunduğu belirtilmiştir (15 Ekim 1884). Osman Efendi'nin 19 Eylül 1902 tarihinde vefat ettiği Rüsûmât Sicil Şubesindeki Vukuat Pusulasında gösterilmiştir.⁸²

---

⁸² BOA. DH. SAİD. d. 6/755.

I. 30. HASAN TAHSİN EFENDİ

Osman Efendi'nin oğludur. 1839'da Eğin'de doğmuştur. Sıbyan mektebinde meratip dersleri okumuştur. Türkçe okuryazardır.

1870'de Zahir Gümrük Nezâreti dairesine mülâzım olarak tayin olunmuştur. 22 Nisan 1871'de 250 kuruş maaşla İstinye Fabrikası Kolculuğuna alınmıştır. 10 Nisan 1872'de aynı miktar maaş ve becâyiş suretiyle Galata Gümrüğü, 18 Şubat 1874'te Meyve Gümrüğü Şube memuriyetlerine nakledilmiştir. 19 Temmuz 1874'te istifa ederek görevinden ayrılmıştır. 23 Ocak 1875'te 500 kuruş maaşla Samsun Rüsûmât memurluğuna alınmıştır. 14 Ocak 1880'de buradaki görevinden istifa ederek ayrılmıştır. 12 Şubat 1880'de Zeriki Sancağı⁸³ Memlahası memuriyetine tayin edilmiştir. 3 Mart 1881'de yine istifa ederek görevinden ayrılmıştır. 9 Şubat 1883'te 240 kuruş maaşla Galata Gümrüğü Kolculuğuna ve 25 Ocak 1884'te aynı miktar maaşla Galata Gümrüğü 1. Ambar İthalat Kapısı memuriyetine alınmıştır. 10 Temmuz 1889'da 240 kuruş maaşla Kapı memurluğu refakatine ve 13 Mayıs 1895'te 400 kuruş maaşla Samsun Rüsûmât Müdüriyeti Eşya Kapı memuriyetine nakledilmiştir.

Cemiyet-i Rüsûmiye Reisi Akif Bey Efendi ve Galata Gümrük Nezâreti Emmini tarafından yazılan mülâhazaya atfen Rüsûmât Emmini Edip Efendi tarafından Hasan Tahsin Efendi'nin hakkında herhangi bir suçtan dolayı soruşturma açılmadığı, belirtilen görevlerde vazifesini iyi bir şekilde ifa ettiği ve hüsn-i hizmetlerde bulunduğu tasdik edilmiştir⁸⁴.

I. 31. AHMED İZZET EFENDİ

Mehmed Ağa'nın oğludur. 1840'da Eğin'de doğmuştur. Sıbyan mektebinde mukaddimât-ı ulûm ile bir miktar Arapça, Farsça ve fenn-i hesap (hesap bilimi) eğitimi görmüştür. Türkçe okuryazardır.

---

⁸³ Van eyâletine bağlı sancaktır.

⁸⁴ BOA. DH. SAİD. d. 24/21.

Mart 1868'de 500 kuruş maaşla Köstence (Costanta)⁸⁵ Rüsûmât İdaresi memuriyetine atanmıştır. 22 Mayıs 1869'da buradaki görevinden ayrılmıştır. 11 Haziran 1869'da 1220 kuruş maaşla Vidin⁸⁶ Rüsûmât Müdürü olarak tayin olunmuştur. 4 Aralık 1870'de buradaki görevinden de ayrılarak, 30 Temmuz 1871'de 1280 kuruş maaşla Zıştovi (Sviştov)⁸⁷ Rüsûmât memuriyetine alınmıştır. 30 Ekim 1872'de görevinden azledilmiştir. 1882'de 1200 kuruş maaşla İnebolu ve 13 Nisan 1885'te Samsun Rüsûmât İdareleri Müdüriyetlerine nakledilmiştir. 4 Mart 1886'da maaşı 1750 kuruşa yükseltilmiştir. 6 Temmuz 1889'da yerine başka birinin tayin olunmasıyla görevinden ayrılmak zorunda kalmıştır. 5 Şubat 1892'de 1000 kuruş maaşla İşkodra (İskenderiye) Vilâyeti Rüsûmât Nezâreti Müfettişliği Vekâletine tayin olunmuştur. 11 Şubat 1892'de maaşı 2000 kuruşu yükseltilmiştir. 21 Eylül 1892'de yerine yeniden başka birinin tayin olunmasıyla görevinden ayrılmak zorunda kalmıştır. Ahmed İzzet Efendi'nin Zıştovi Rüsûmât memuriyetinden azledilmesi, mevcut tuzlaların işletimiyle ilgili bir problemden kaynaklanmış olup daha sonra mahkeme beraatına karar vermiştir.

Trabzon Rüsûmât Nezâreti tarafından yazılan şerhte Ahmed İzzet Efendi'nin bilgi ve becerisinin görevini yerine getirmeye muktedir olduğu belirtilerek Trabzon Vilâyeti Valiliği ve Rüsûmât Emaneti Celilesi tarafından mütalaa tasdik kılınmıştır (23 Aralık 1895)⁸⁸.

I. 32. MUSTAFA EFENDİ

Dersaadet Postahanesi odacılarından merhum Halil Ağa'nın oğludur. 1840'da Eğin'de doğmuştur. Sıbyan mektebinde mukaddimât-ı ulûm ve Valide Mektebi Rüşdiyyesi'nde Arapça gramer eğitimi almıştır. Türkçe okuryazardır.

1858'de Dersaadet Postahanesi Pul İdaresi Mukayyidliğine mülâzım olarak atanmıştır. 1860'da 120 kuruş maaş almaya başlamıştır. 1863'te Maliye Nezâreti

⁸⁵ Tuna vilâyetine bağlı kazadır.

⁸⁶ Tuna vilâyetine bağlı kazadır.

⁸⁷ Tuna vilâyetine bağlı kazadır.

⁸⁸ BOA. DH. SAİD. d. 63/421.

Celilesi Daire-i Posta memuriyetine tayin olunmuştur. 15 Temmuz 1865'te 400 kuruş maaşla Dersaadet Postahanesi Evrak-ı Sıhhiye Mukayyidliğine, 14 Aralık 1869'da aynı miktar maaşla Pul Memuriyeti Refakatine ve 27 Aralık 1871'de 770 kuruş maaşla Pul Baş Memuriyetine naklolunmuştur. 28 Kasım 1875'te maaşı 1050 kuruşa yükseltilmişse de 13 Aralık 1876'da 1000 kuruşa indirilmiştir. 13 Mayıs 1879'da Tefrik Dairesi Başmemurluğuna tayin edilmiştir. 19 Ekim 1879'da daha önce istihdam olunduğu Pul Baş İdaresindeki düzenlemeden dolayı açığa alınmıştır. 21 Haziran 1880'de Şûrâ-i Devlet tarafından çıkarılan Sübut Beratı Hasebiyle memuriyetine geri getirilmiştir.

Mustafa Efendi'nin bulunduğu memuriyetlerden görev yerinin değiştirilmesi azil gibi nedenlerle ayrıldığı Pul Memuriyeti İdaresi ve Şûrâ-i Devlet tarafından yazılan mülâhazalarda anlaşılmaktadır. Dersaadet Telgraf ve Posta Baş Müdürü Aziz Efendi tarafından verilen bilgiler tasdik edilmiştir. Ayrıca diğer nezâretler tarafından da verilen bilgilerin doğruluğu tetkik ve tasdik edilmiştir (24 Aralık 1884). Mustafa Efendi 23 Mart 1886 tarihinde Rütbe-i Salis'e tevcih buyrulmuştur. 22 Aralık 1889'da 400 kuruş maaşla emekliye ayrılmıştır⁸⁹.

I. 33. AHMED HÂZİM EFENDİ

Cihanhacızâde Eğinli Mehmed Efendi'nin oğludur. 12 Ekim 1840'da Eğin'de doğmuştur. Sıbyan mektebinde meratip (rütbe, derece) dersleri almış, özel hocadan Gülistan'a kadar Farsça, Maksude (Kitabu'l-Maksud) kadar Arapça eğitimi almıştır. Türkçe okuryazar olup Arapçaya aşinadır.

1861'de Musul Tahrîrât Kalemine atanmıştır. 2 Ocak 1865'ten 29 Eylül 1865'e kadar maaşsız Dersaadet Postahanesi Tefrik Odasında istihdam olunmuştur. 2 Ekim 1865'ten 28 Kasım 1868'e kadar 333 kuruş maaşla Yenişehir⁹⁰ Katar-ı Posta (posta taşımacılığı) Müdüriyetinde çalışmıştır. 13 Nisan 1869'da 400 kuruş maaşla Yenişehir Telgrafhanesi memuriyetine devam etmiştir. 14 Ocak 1870'de 480 kuruş

⁸⁹ BOA. DH. SAİD. d. 8/71.

⁹⁰ Diyarbakır vilâyetine bağlı nahiyedir.

maaşla Diyarbakır, 14 Eylül 1870’de aynı miktar maaşla Siirt Telgrafhaneleri Muhabere memuriyetine nakledilmiştir. 13 Ocak 1872’de maaşı 455 kuruşa indirilmiştir. 16 Temmuz 1874’te istifa ederek görevinden ayrılmıştır. 27 Ekim 1875’te 1000 kuruş maaşla Hanikin Kazası⁹¹ ve 13 Ocak 1877’de 800 kuruş maaşla Hanye⁹² Telgrafhaneleri Müdürlüğü görevine getirilmiştir. 14 Mart 1880’de yapılan maaş düzenlemesinde maaşı 760 kuruşa indirilmiştir. 1 Mart 1881 tarihinde görevinden azledilmiştir. 18 Mart 1883’te 500 kuruş maaşla Gürün ve 27 Temmuz 1884’te Tunus Merkezleri Muhabere memuriyetlerine tayin olunmuştur. 9 Aralık 1885’te 600 kuruş maaşla Malazgirt Merkezi Posta ve Telgraf Müdüriyetine naklolunmuştur. 22 Ağustos 1893’te Diyarbakır Telgraf Başmüdürlüğüne bağlı Pah (Karakoç)⁹³ Telgraf ve Posta Müdüriyetine nakledilmiştir. 14 Mart 1897’de yapılan düzenlemeyle maaşı 540 kuruşa indirilmiştir.

Telgraf ve Posta Nazırı Hasan Ali Efendi tarafından yazılan mülâhazada Ahmed Hâzım Efendi’nin Hanye Telgraf Müdüriyetini ihmal etmesinden dolayı azledildiği, görevlerindeki hüsn-i hizmeti ve gayreti belirtilerek tasdik edilmiştir. Ahmed Hâzım Efendi 3 Haziran 1897’de emekliye ayrılmıştır. Bu bilgiler Telgraf ve Posta Sicil Şubesinin 2 Nisan 1899 tarihli Vukuat Postasında gösterilmiştir⁹⁴.

I. 34. MEHMED NURİ EFENDİ

Kasap esnafından Eğinli Mehmed Ağa’nın oğludur. 1842’de Eğin kasabasında doğmuştur. mikdamât-ı ulûm tahsil etmiştir. Türkçe okuryazardır.

1870’te Dersaadet Postahanesi Tebriye Emanet Kalemine mülâzım olarak atanmıştır. 1871’de 400 kuruş maaşla Vidin Sancağı Posta Müdürlüğüne tayin olup 13 Şubat 1873’te Telgraf ve Posta Nezâretinin birleştirilmesinden dolayı açığa kalmıştır. 1873 senesi sonunda 400 kuruş maaş ile Sirkeci İskelesi Demiryolu Mevki Posta memuriyetine tayin olmuştur. Burada bir miktar çalıştıktan sonra 1876’da 300

⁹¹ Bağdat vilâyetine bağlı kazadır.

⁹² Trablusgarp Beyrut vilâyetine bağlı nahiyedir.

⁹³ Mâ’mûretü’l-Aziz vilâyetine bağlı nahiyedir.

⁹⁴ BOA. DH. SAİD. d. 27/305.

kuruş maaş ile Ortaköy Posta memuriyetine nakil olunmuştur. 14 Mart 1880'de maaşı 250 kuruşa indirilmiştir. 1882'de buradaki görevinden istifa etmiştir. 27 Ocak 1886'da 400 kuruş maaş ile Diyarbakır Vilâyeti Fırka-i Seyyare Muharrir-i Saniliğine tayin olunmuştur.

Mehmed Nuri Efendi şimdiye kadar hakkında şikâyet vukuatıyla mahkeme olmamıştır. Vergi Emaneti Celilesi Muhasebe Kaleminden yazılan 19 Nisan 1886 tarihli yazıda mezkûr görevine aynı maaşla devam ettiği tasdik edilmiştir (10 Temmuz 1887)⁹⁵.

I. 35. ABDULLAH ZEKİ EFENDİ

Tüccardan Eğin Kazası hanedanından Ahmed Ağa'nın oğludur. 1843'te Eğin kazasında doğmuştur. Sıbyan mektebinde mukaddimât-ı ulûm-ı diniye eğitimi almış ve medresede Arapça ve Farsça tahsil etmiştir. Türkçe okuryazardır.

1858'de Mâmûretülaziz Sancağı Tahrîrât Kalemine mülâzım olarak atanmış ve bir müddet sonra mezkûr sancağın Telgrafhanesine nakledilmiştir. 12 Ekim 1863'te 575 kuruş maaşla Diyarbakır Telgraf Muhabere memuriyetine tayin olunmuştur. 7 Mart 1867'de maaşı 480 kuruşa indirilmiştir. 13 Eylül 1867 tarihinde buradaki görevinden ayrılmıştır. 1868'de 800 kuruş maaşla Samsun Sancağına bağlı Çarşamba Kazası Telgraf ve Posta Müdürlüğüne tayin olunmuştur. 14 Ekim 1870'te aynı miktar maaşla Livâne (Artvin) ve 14 Kasım 1870'te yine 800 kuruş maaşla Tirebolu Telgraf Müdürlüklerine nakil edilmiştir. 1871'de maaşı 760 kuruşa indirilmiştir. 13 Şubat 1873'te 855 kuruş maaşla Malatya ve 14 Temmuz 1873'te 850 kuruş maaşla Maraş Telgraf Müdürlüklerine tayin olunmuştur. 28 Nisan 1874'te görevinden azledilerek Defter-i Hakanî'de 300 kuruş maaşla çalışmaya devam etmiştir. 1876'da 950 kuruş maaşla Tulca (Tulcea) Sancağı⁹⁶ Defter-i Hakanîsinine tayin olunmuştur. Sancağın Ruslar tarafından işgali neticesinde 10 ay sonra buradaki

---

⁹⁵ BOA. DH. SAİD. d. 14/309.

⁹⁶ Tuna vilâyetine bağlı kazadır.

görevinden ayrılarak Lazkiye (Cebele)⁹⁷ Defter-i Hakanî memuriyetine tayin olunmuşsa da buraya gitmemiştir. 13 Aralık 1879'da yine 950 kuruş maaşla Kayseri Sancağı Defter-i Hakanî memuriyetine alınmıştır. 11 Mart 1880'deki Tensikat-ı Umûmîde maaşı 160 kuruşa indirilmiştir. 6 Temmuz 1883'te 760 kuruş maaşla becâyîş suretiyle Havran Sancağı Defter-i Hakanî memuriyetine tayin olunmuştur. Bir müddet sonra buradaki görevinden de istifa ederek ayrılmıştır. 13 Ağustos 1883'te aynı miktar maaşla tekrar Havran Sancağı Defter-i Hakanî memuriyetine alınmıştır. Abdullah Zeki Efendi'nin 2 Mart 1895'te 900 kuruş maaşla Urfa Defter-i Hakanî memuriyetine nakledildiği ve Defter-i Hakanî Sicill-i Ahvâl Şubesinin 2 Nisan 1898 tarihli vukuat pusulasında gösterilmiştir. Havran Sancağı Defter-i Hakanî memuriyetinde bulunduğu esnada mezkûr sancağa bağlı Hara Karyesi ahalisinin verdiği bilgiler doğrultusunda Hilâf-ı usûl, nizam-ı hakka karşı bulunmak ve rüşvet suçlamalarından dolayı hakkında yapılan tahkikat sonucunda azledilmiştir. Defter-i Hakanî Nezâreti Celilesinin Memurin Muhakeme Komisyonuna sunulan tezkere, nezâretin Sicill-i Ahvâl defterinde kaydedilerek tasdik edilmiştir. Abdullah Zeki Efendi 29 Mayıs 1904'te Padişah II. Abdulhamid Han tarafından göreve atanmış ise de bir süre sonra tekrar azledilmiştir.

Abdullah Zeki Efendi bulunduğu görevlerden nakil, istila ve istifa suretleriyle görevinden ayrılmış olup, gayreti ve hizmetleri Kayseri Sancağı Vekâletinden yazılan mülâhazada ve Vergi Emaneti tarafından yazılan mütalaada Abdullah Zeki Efendi'nin gayreti ve hizmetleri belirtilerek tasdik kılınmıştır. Memuriyet hizmetleri, maaş miktarları Telgraf ve Posta Nezâretine cevaben yazılan 25 Şubat 1887 tarihli tezkerede kayıtlı olan cetvellerde gösterilmiştir (27 Aralık 1884). Abdullah Zeki Efendi 16 Ekim 1906 tarihinde 400 kuruş maaşla emekliye ayrılmıştır⁹⁸.

---

⁹⁷ Suriye vilâyetine bağlı sancaktır.

⁹⁸ *BOA. DH. SAİD. d. 3/1016.*

I. 36. KARABET EFENDİ

Ohannes Mazlumyan Ağa'nın oğludur. 1843'te Eğin'de doğmuştur. Sıbyan mektebinde eğitim görmüştür. Arapça tekellüm (konuşma) eder, Türkçe ve Ermenice okuryazardır.

1870'te mülâzım olarak İskenderun Rüsûmât Müdüriyeti Dairesine atanmıştır. Temmuz 1869'da 345 kuruş maaşla Payas Müdüriyeti Kitabet ve Müstantik Sandık Emanetliğine tayin olunmuştur. Ekim 1872'de 465 kuruş maaşla Adana Memlahaları Sandık Eminliğine alınmıştır. Aynı yıl buradaki görevinden ayrılmıştır. 1873'te 350 kuruş maaşla Tarsus Rüsûmât İdaresi Tütün Fabrikası memurluğuna tayin olunmuştur. Aynı yıl 400 kuruş maaşla Adana Sini Fabrikası memurluğuna nakledilmiştir. 1875'te 465 kuruş maaşla Adana Memlahası Müstantik Eminliğine getirilmiştir. 1875'te görevinden ayrılmıştır. 1880'de Karataş Rüsûmât İdaresi Kâtipliğine, 1882'de 400 kuruş maaşla Mersin Rüsûmât Müdüriyeti İcmal-i Kâtipliğine, 1883'te 400 Kuruş maaşla Mersin Rüsûmât Müdüriyeti 2. Kâtipliğine ve 14 Nisan 1884'te 600 kuruş maaşla İskenderun Rüsûmât Nezâreti Tahrîrât Kalemi Baş Refakatine nakledilmiştir. Karabet Efendi 13 Kasım 1885'te 600 kuruş maaşla Karahisar Rüsûmât İdaresi memuriyetine nakledilmiştir. 1 Haziran 1886'da Karabet Efendi'nin asaleti tasdik olunarak hizmet sabıkası ircâ (eski haline çevrilme) olunmuştur

Karabet Efendi Bulunduğu memuriyetlerinden istifa, görev yerinin değiştirilmesi, nakil gibi sebeplerle ayrılmıştır. İskenderun Rüsûmât Nezâreti Vekâletinden yazılan mülâhazada Mersin Rüsûmât Müdüriyeti 2. Kâtipliği görevini iyi bir şekilde yerine getirdiği ve işinde gayretli ve çalışkan olduğu Halep Vilâyeti Celilesi Vekâleti ile Rüsûmât Emîni Arîb Efendi tarafından tasdik olunmuştur (31 Mart 1886)⁹⁹.

---

⁹⁹ BOA. DH. SAİD. d. 9/927.

I. 37. MAHMUD HİLMİ EFENDİ

Ulemâdan Mehmed Seyyid Efendi'nin oğludur. 1843'te Eğin'de doğmuştur. Mekteb-i ibtidâîyede mukaddimât-ı ulûm-ı diniye tahsil etmiş; medresede sarf, nahv, Farsça ve telgraf mektebinde telgraf fenni eğitimi almıştır. Arapça konuşur.

1862'de Dersaadet Telgrafhanesi Muhabere Odası'na mülâzım olarak atanmıştır. 1862'de 500 kuruş maaşla Piriştine¹⁰⁰, 1864'te aynı miktar maaşla Siroz (Serez)¹⁰¹, aynı yıl 576 kuruş maaşla Selanik Telgrafhaneleri Muhabere memuriyetlerine tayin olunmuştur. 1865'te 960 kuruş maaşla Narde (Narta)¹⁰² aynı yıl 1200 kuruş maaşla Yanya, 29 Ekim 1867'de Kengırı (Çankırı) Posta Müdüriyetlerine naklolunmuştur. 7 Temmuz 1870'te Baf (Paphos)¹⁰³ Telgrafhaneleri Müdüriyetine getirilmiştir. 1872'de aynı miktar maaşla Şam-ı Şerif Telgraf ve Posta Müdüriyetine, 30 Mart 1885'te 2000 kuruş maaşla Suriye Telgraf Müfettişliğine alınmıştır. 8 Kasım 1866'da Rütbe-i Rabia ve 7 Mart 1882 tarihinde Rütbe-i Sani muhabere sınıfına tevcih buyrulmuştur. Şam-ı Şerif Telgraf ve Posta Müdüriyeti görevindeyken Dersaadet'ten gönderilen mektuplara yapıştırılan sahte pullardan dolayı tahkikat yapılarak mahkeme olunmuş tedbirden görevinden uzaklaştırılmıştır. Suriye Merkez Mutasarrıflığı Meclis İdaresi tarafından yapılan tahkikat ve tetkikatta gerek Müdür Mahmud Hilmi Efendi'nin gerekse muhabere memurlarının bu olaya dâhil oldukları, posta memuru Abdurrahman Efendi'nin ehliyet üzere olduğu ve görevine devam etmesi gerektiği belirtilmiştir (6 Şubat 1889).

Mahmud Hilmi Efendi, 2 Aralık 1888'de 2000 kuruş maaşla Yanya, 6 Şubat 1889'da aynı miktar maaşla Şam-ı Şerif Telgraf ve Posta Baş Müdüriyetine getirilmiştir. 16 Haziran 1892'de maaşı 2500, 25 Ağustos 1894'te 2850, 1 Eylül 1898'de 3000 kuruşa yükseltilmiştir. 1 Ekim 1893'te gayret ve çalışkanlığından ötürü terfiyen Rütbe-i Evvel sınıfına tevcih buyrulmuştur. Cihet-i Askeriye'ye hizmetlerinden ötürü 28 Kasım 1899'da Üçüncü Rütbeden Nişan-ı Âli-i Osmanî ile

¹⁰⁰ Kosova vilâyetinin merkezidir.

¹⁰¹ Selanik vilâyetine bağlı sancaktır.

¹⁰² Yanya eyâletine bağlı kazadır.

¹⁰³ Kıbrıs'a bağlı kasabadır.

taltif olunmuştur. 31 Ocak 1904'te Padişah II. Abdulhamid tarafından becâyış suretiyle Beyrut Vilâyeti Telgraf ve Posta Baş Müdürlüğüne nakledilmiştir¹⁰⁴.

I. 38. YUSUF ZİYAEDDİN EFENDİ

Talebe-i Ulûme (âlimlerden) Eğinli Hacı Sofuzâde rahmetli Abdullah Efendi'nin oğludur. 1844'te Eğin'de doğduğu Nüfus Tezkere-i Osmanîsinde kayıtlıdır. Sıbyan mektebinde mukaddimât-ı ulûm-ı diniyye, Arapça, Farsça, fenn-i hesap ve Coğrafya eğitimi almıştır. Türkçe okuryazardır.

16 Temmuz 1867'de 300 kuruş maaşla Trabzon Vilâyeti Mürûr Yoklaması memurluğuna tayin olunmuştur. 3,5 sene buradaki memuriyetine devam ve hizmet eyledikten sonra 7 ay açıkta kalarak 9 Mart 1871'de 230 kuruş maaşla Trabzon Rüsûmât Müdüriyeti Manifesto Kâtipliğine alınmıştır. 26 Şubat 1872'de görevinden ayrılarak 400 kuruş maaşla Batum'dan Kars'a kadar inşa edilen Soşe-i Tarikine tayin olunmuştur. 7 ay çalıştıktan sonra görevinden ayrılarak 1873'te Rumeli Tren (Demir) Yolları İnşaat Komisyonu Muhasebe Kalemine atanmıştır. 11 Aralık 1875'te kurumun lağvı dolayısıyla açığa alınmıştır. 13 Kasım 1876'da 400 kuruş maaşla Zeytin Bidonu Fabrikası Ambar Kâtipliğine alınmıştır. 13 Mart 1880'de maaşı 320 kuruşa indirilmiştir. 24 Haziran 1881'de 640 kuruş maaşla 3. Sınıfa terfi olunarak Baruthane-i Amire Ambarına nakledilmiştir.

Yusuf Ziyaeddin Efendi'nin maaş ve zam miktarlarıyla görev yaptığı tarihler, Tophane-i Amire Muhasebe Kalemi tarafından kayıt altına alınarak Nüfus Tezkere-i Osmanî Şubesince kendisine iade edilmiştir. Ayrıca benzer bilgiler, Vilâyet makamı, Ticaret, Nafia ve Maliye Nezâreti Celilesi tarafından yapılan yazışmalarda verilmiş ve muhaberele evrak şeklinde terceme-i hâl varakasına yazılmıştır (27 Haziran 1895)¹⁰⁵.

---

¹⁰⁴ BOA. DH. SAİD. d. 22/127.

¹⁰⁵ BOA. DH. SAİD. d. 78/213.

I. 39. İBRAHİM SIDKI EFENDİ

Kavasbaşı Hüseyin Ağa'nın oğludur. 2 Haziran 1844'de Eğin'de Apçağa Karyesinde doğmuştur. Sıbyan Mektebinde esas İslamiyet olan mukaddimât-ı ulûm-ı diniye ve Yozgat Medresesinde Arapça ve Farsça eğitimi almıştır. Türkçe okuryazardır.

1868'de Yozgat Sancağı Rüsûmât Nezâreti Muhasebe Kalemine mülâzım olarak atanmıştır. 6 Ağustos 1869'da 300 kuruş maaşla mezkûr nezârete bağlı Serikhan Memlahası Kitabetine tayin olunmuştur. 3 ay sonra istifa ederek buradaki görevinden ayrılmıştır. 11 Temmuz 1870'de 250 kuruş maaşla Akçakoyunlu Memlahası Kâtipliğine alınmıştır. Burada 1 sene 7,5 ay istihdam olunarak hastalığından dolayı görevinden ayrılmak zorunda kalmıştır. 13 Temmuz 1874'te 250 kuruş maaşla Diyarbakır Tahrîrât Birinci Fırka-i Seyyare Mukayyidliğine tayin olunmuştur. 28 Ocak 1876'da aynı miktar maaşla Mâmûretülaziz Vilâyetine bağlı Çarsacak (Akpazar-Peri)¹⁰⁶ Kazası ve 28 Mayıs 1880'de 300 kuruş maaşla Ergani Sancağı Merkez Vukat Kâtipliklerine naklolunmuştur. 14 Ekim 1881'de maaşı 400 kuruşa yükseltilmiştir. 13 Temmuz 1886'da 300 kuruş maaşla becâyîş suretiyle Mardin'e bağlı Kiki Serikhan Nahiyesi Vergi Kâtipliğine tayin olunmuştur. 14 Aralık 1886'da daha önce görev yaptığı Ergani Sancağı Tahrir-i Vergi Kâtipliğine geri getirilmiştir. 23 Şubat 1888'de Çermik Kazasına bağlı Çüngüş Nahiyesi Vergi Kâtipliğine nakledilmiş ise de muvafakat alamadığından 18 Temmuz 1888'de Ergani Vergi Kâtipliğine avdet eylemiştir.

Ergani Madeni Mutasarraflığı, Diyarbakır Vilâyeti Vergi Müdürlüğü ve Defterdarlığından yazılan mülâhazalara atfen İbrahim Sıdkı Efendi'nin hüsn-i hizmeti ve iyi hali Maliye Nezâreti Celilesi tarafından beyan kılınmıştır (14 Haziran 1892)¹⁰⁷.

¹⁰⁶ Diyarbakır eyaletine bağlı kazadır. Bu dört sancak; Çemişkezek, Petek, Sağman ve Mazgird olarak da adlandırılırdı.

¹⁰⁷ BOA. DH. SAİD. d. 40/495.

I. 40. ABDULLAH HİLMİ EFENDİ

Esnaftan Feyzullah Efendi'nin oğludur. 1844'te Eğin kazası'nda doğduğu Nüfus Tezkere-i Osmanîsinde kayıtlıdır. Sıbyan mektebinde mukaddimât-ı ulûm tahsil etmiş; özel hocadan Arapça, Farsça, nahv, hesap eğitimi almış ve Bostan ve Gülistan adlı eserleri okumuştur. Türkçe okuryazardır.

1883'te Diyarbakır Postahanesi Mümeyyizliğine mülâzım olarak atanmıştır. 3 Mart 1883'te 300 kuruş maaşla Diyarbakır Vilâyeti Telgraf ve Posta Merkezi Posta Mukayyidliğine tayin olunmuştur. Abdullah Hilmi Efendi'nin 28 Ekim 1905'te 300 kuruş maaşla becâyîş suretiyle Dersaadet Postahanesi memurluğuna ve daha sonra Çelebi Telgraf ve Posta şubesine nakledildiği sicil şubesinin 24 Şubat 1908 tarihli vukuat postasında gösterilmiştir. 26 Eylül 1909'da memuriyetine son verilmiştir

Diyarbakır Vilâyeti Telgraf ve Posta Müdürlüğü ve Telgraf ve Posta Nezâretinden Abdullah Hilmi Efendi'nin görevine devam ettiği tasdik olunmuştur. Ayrıca memuriyetinin Telgraf ve Posta Nezâreti'nin sicil ve muhasebe kayıtlarına kayıtlı olduğu terceme-i hâlinde ve sicil şubesinde mahfuzdur (10 Nisan 1899)¹⁰⁸.

I. 41. OSMAN NURİ EFENDİ

Ömer Efendi'nin oğludur. 1844'te Eğin kazasında doğduğu Nüfus Tezkere-i Osmanîsinde kayıtlıdır. Sıbyan mektebinde mukaddimât-ı ulûm tahsil ederek özel hocadan Arapça ve Farsça eğitim almıştır. Türkçe okuryazardır.

1865'te Telgraf Mektebine atanarak, 13 Şubat 1868'de 400 kuruş maaşa nail olmuştur. 13 Ekim 1869'da aynı miktar maaşla Necid (Necd-i Şarkî)¹⁰⁹, 4 Kasım 1870'de 500 kuruş maaşla Gaçka (Metuhiye)¹¹⁰ Telgraf Posta Merkezleri Muhabere memuriyetine nakledilmiştir. 7 Ocak 1871'de maaşı 570 kuruşa yükseltilmiştir. 13

---

¹⁰⁸ BOA. DH. SAİD. d. 87/253.

¹⁰⁹ Habeş eyâletine bağlı sancaktır.

¹¹⁰ Hersek vilâyetine bağlı sancaktır.

Mayıs 1872’de 700 kuruş maaşla Nikşik¹¹¹, 14 Haziran 1872’de tekrar aynı miktar maaşla Gaçka (Metuhiye) Telgraf Posta Merkezleri Muhabere memuriyetine tayin olunmuştur. 15 Haziran 1876’da Rütbe-i Rabia Sınıfına tevcih buyrulmuştur. 20 Temmuz 1876’da 800 kuruş maaşla Kopan (Koppany)¹¹², 7 Aralık 1876’da aynı miktar maaşla Mezakiye¹¹³ Telgraf Posta Merkez memurluğuna getirilmiştir. 12 Eylül 1878’de Üçüncü Rütbeden Bir Kıt’a Mecîdî Nişan-ı Zîşânî’yla taltif olunmuştur. 14 Mart 1880’de yapılan tensikatta maaşı 300 kuruşa indirilmiştir. Aynı yıl yapılan düzenlemeyle açığa alınmıştır. 19 Şubat 1881’de 800 kuruş maaşla Niğde, 1 Şubat 1883’te 600 kuruş maaşla Malatya, 20 Nisan 1885’te aynı miktar maaşla Malatya ve Kayseri, 20 Temmuz 1886’da yine 600 kuruş maaşla Havran Telgraf ve Posta Merkezleri Müdürlüğüne nakilden gönderilmiştir. 14 Mart 1897’de maaşı 540 kuruşa indirilmiştir.

Halep Vilâyeti Telgraf ve Posta Baş Müdürlüğü ve Telgraf ve Posta Nezâretinden Osman Nuri Efendi’nin vazifelerinde bulunduğu süredeki memuriyeti Sicil ve Muhasebe Kalemleri kaydında kaydolmuştur. Beşinci Dereceden Mecîdî Nişanı Beratı’na da rastlanılmıştır. Ayrıca bu bilgiler Nüfus Tezkere-i Osmanîyesi Sûretinde ve terceme-i hâlinde mahfuzdur (4 Kasım 1889)¹¹⁴.

I. 42. MEHMED TEVFİK EFENDİ

Mülkîye memurlarından Hacı Ömer Efendi’nin oğludur. 1844’te Eğin’de doğmuştur. Eğin Sıbyan Mektebinde meratip dersleri okuyarak, Tekfur Dağı (Tekirdağ) Mekteb-i Rüşdiyesinde bir miktar Arapça ve Farsça eğitimi almıştır. Türkçe okuryazardır.

1860’da Telgraf Nezâreti Muhabere Dairesine atanmıştır. 20 Ağustos 1861’de 500 kuruş maaşla Gelibolu Merkez Telgraf Muhabere memuriyetine tayin olunmuştur. 4 Ocak 1863’te aynı miktar maaşla Edirne, 11 Ocak 1864’te 700 kuruş

---

¹¹¹ Karadağ’a bağlı kazadır.

¹¹² Macaristan’a bağlı sancaktır.

¹¹³ Yanya eyâletine bağlı kazadır.

¹¹⁴ *BOA. DH. SAİD. d. 103/111.*

maaşla Diyarbakır Telgrafhaneleri Muhabere memuriyetine nakledilmiştir. 13 Ocak 1868'de 1000 kuruş maaşla Siverek Merkez Telgraf Müdüriyetine getirilmiştir. 26 Haziran 1871'de buradaki görevinden ayrılmıştır. 28 Nisan 1873'te 750 kuruş maaşla Mersin, 14 Aralık 1873'te aynı miktar maaşla Tunus Merkez Telgraf Müdüriyetine alınmıştır. 22 Aralık 1880'de 1000 kuruş maaşla Yanya Seyyar Muharebe memuriyetine nakledilmiştir. 6 Temmuz 1880'den 1 Aralık 1880'e kadar 5 ay 240 kuruş mazul-ı devlet maaşı tahsis edilmiştir. 1882'de 600 kuruş maaşla Tokat Merkez Telgraf Müdürlüğüne tayin olunmuştur. 7 Mart 1883'te aynı miktar maaşla Arapkir, 24 Mart 1884'te Siirt Merkezleri Telgraf Müdürlüğüne getirilmiştir. 6 Mayıs 1888'de 1200 kuruş maaşla Van Ciheti Müfettiş Muavinliğine nakledilmiştir.

Mehmed Tevfik Efendi 15 Mart 1893'te Rütbe-i Rabia'ya tevcih buyrulmuştur. 29 Nisan 1895'te padişah tarafından Nâme-i Hümâyûn yazılarak azledilmiştir. 26 Aralık 1895'te kendisine 600 kuruş mazul-ı devlet maaşı tahsis edilmiştir. 27 Eylül 1896'da 1200 kuruş maaş ile Adana Vilâyeti Telgraf ve Posta Müfettiş Muavinliğine, 24 Aralık 1898'de Sivas Telgraf ve Posta Müfettiş Muavinliğine nakledilmiştir. 14 Ağustos 1900'da Mehmed Tevfik Efendi'nin maaşı yapılan tensikatta 679 kuruşa indirilmiştir.

Sivas Vilâyeti Telgraf ve Posta Başmüdürü Ahmet Hakkı Efendi'den, Tokat Sancağı Mutasarrıflığından ve Meclis İdaresinden Mehmet Tevfik Efendi'nin vazifesinde bir an olumsuz ir davranışta bulunmadığı Telgraf Ve Posta Nazırı Sabık İzzet Efendi tarafından dahi varaka münderecaatı tetkik kılınarak bu varakanın sıhhatli olduğu tasdik edilmiştir (28 Temmuz 1891). Mehmet Tevfik Efendi'nin zimmetinde devlete ait bir şey olmadığı ve hüsn-i hizmet eylediği Van ve Bitlis Vilâyetleri Telgraf ve Posta Başmüdürünün 5 Temmuz 1895 tarihli telgrafname cevabiyesinden anlaşılmıştır. Muharrir sebeplerden dolayı azledilmesi cihetiyle verilen arzuhali üzerine Şura-i Devlet Dâhiliye Dairesinin tetkikatı neticesinde şimdiye kadar bulunduğu memuriyetlerde vukuatı görülmediği ve istihdamına mani

bir hal olmadığı Dâhiliye Nezâreti Celilesinin 20 Kasım 1895 tarihli tezkeresinden anlaşılmıştır¹¹⁵.

I. 43. MEHMED AGÂH EFENDİ

Kestanecizâde Hacı Ahmed Efendi'nin oğludur. 1844'te Eğin kasabasında doğduğu Nüfus Tezkere-i Osmanîyesi Sûretinde kayıtlıdır. Eğin Sıbyan Mektebinde mukaddimât-ı ulûm tahsil edip, Kahta Cami-i Şerif Medresesinde Arapça ve Farsça eğitim aldığı ayrıca Türkçe okuryazar olup Kürtçeye aşına olduğu terceme-i hâl varakasında kayırlıdır. İntihab-ı Memurin Komisyonunda 15 Mart 1892 tarihli ve 323 numaralı müdürlük ihbarnamesine sahiptir.

14 Haziran 1868'de 320 kuruş maaşla Sulh Hukuk Mahkemesi Kâtipliğine memur olarak atanmıştır. 7 Ağustos 1871'de istifa ederek buradaki görevinden ayrılmıştır. 20 Mayıs 1874-30 Kasım 1875 tarihleri arasında 200 kuruş maaşla Eğin mülga Rüsûmât İdaresi Kâtipliğinde istihdam olunmuştur. 4 Aralık 1876-18 Mayıs 1877 ve 10 Nisan 1878-15 Aralık 1879 tarihleri arasında 300 kuruş maaşla 2 defa Eğin Duhan (Tütün) Fabrikası memurluğuna tayin olunmuştur. Bir müddet sonra fabrikanın tasfiyesiyle buradaki görevinden ayrılmak zorunda kalmıştır. 28 Temmuz 1882'de 250 kuruş maaşla Oramar (Dağlıca) Nahiyesi¹¹⁶ Müdürlüğüne atanmıştır. Nahiyenin kazaya dönüştürülmesi ve kaymakamlık makamının geç kurulmasından dolayı burada 29 Ağustos 1884'e kadar 250 kuruş maaşla müdür namıyla görev yapmıştır. 29 Kasım 1884-12 Temmuz 1885 tarihleri arasında 220 kuruş maaşla Oramar (Dağlıca) Nahiyesi Mal Müdürlüğü Vekâletinde istihdam olunmuştur. Ahalinin şikayeti üzerine buradaki görevden alınarak 16 Ekim 1885'te 600 kuruş maaşla Ergani Kazası Âşâr Müdürlüğüne tayin olunmuştur. 1886'da âşâr idarelerinin yeniden yapılandırılmasından dolayı açıkta kalmıştır. 30 Mart 1886-6 Ocak 1888 tarihleri arasında 450 kuruş maaşla Maden Kazasının Mal Müdürlüğünde istidam olunmuştur. 15 Ağustos 1892'de Halep Vilâyetine bağlı Barişa (Cebel-i Barişa) Nahiye Müdürlüğüne nakledilmiştir. 16 Mart 1900'de 500 kuruş maaşla tekrar

¹¹⁵ BOA. DH. SAİD. d. 34/205.

¹¹⁶ Van Vilâyetine bağlı nahiyedir.

Maden Kazasına tayin olunmuştur. Kazanın yeniden yapılandırılmasından dolayı bir müddet açıkta kalmıştır.

Halep Valisi rahmetli Osman Paşa tarafından ve çalıştığı kurumların üst makamlarınca yazılan mülahazalarda Mehmed Agâh Efendi'nin bilgi ve becerisinin görevini yerine getirebilecek düzeyde olduğu ve görevini iyi bir şekilde yerine getirdiği ifade edilmiştir¹¹⁷.

I. 44. MIGİRİÇ ŞİNAVOR EFENDİ

Osmanlı Devleti'nin Ermeni milletinden müteveffa Bedros Ağa'nın oğludur. 1845'te Eğin'de dünyaya gelmiştir. Millet Mektebinde meratip müfredat dersleri okumuştur. Türkçe, Fransızca ve Ermenice okuryazardır.

27 Aralık 1871'de 330 kuruş maaşla Dersaadet Postahanesi Muvazzilik memurluğu görevine atanmıştır. 27 Eylül 1877'de 400 kuruş maaşla Posta Yol Memuriyetine tayin olunmuştur. 14 Mart 1880'de yapılan maaş kesintisinde maaşı 320 kuruşa indirilmiştir. Ocak 1881'de 400 kuruş maaşla Galata Postahanesi memuriyetine tayin edilmiştir. Galata Postahanesi Müdüriyeti İşar-ı gayrı tasdik ve Telgraf ve Posta Nezâreti Varakası Münderecatında bu bilgiler tasdik edilmiştir (6 Ağustos 1895)¹¹⁸.

I. 45. CEMAL EFENDİ

Talebe-i ulûmdan (medrese talebesi) Eğinli Hasan Efendi'nin oğludur. 1845'te Eğin'de doğmuştur. Sıbyan mektebinde okumuştur. Türkçe okuryazardır.

1869'da 200 kuruş maaşla Samsun Telgrafhanesi Müdürlüğüne tayin olunmuştur. 27 Aralık 1871'de maaşı 190 kuruşa indirilmiştir. 14 Mart 1873'te 200 kuruş maaşla Beyoğlu Telgrafhanesi Müdürlüğüne nakledilmiştir. 1876'da 400 kuruş maaşla Sıhhiye Telgraf Merkezi Muharebe memuriyetine terfi edilmiştir. 13 Mayıs

---

¹¹⁷ BOA. DH. SAİD. d. 81/135.

¹¹⁸ BOA. DH. SAİD. d. 62/257.

1877’de tarihinde kurumun lağvedilmesiyle aynı miktar maaşla Dersaadet Muhaberat Dairesine naklolunmuştur. 13 Mart 1878’de maaşı 500 kuruşa yükseltilmişse de 13 Temmuz 1878’de 300 kuruşa indirilmiş, 14 Mart 1880’de maaş düzenlemesinden dolayı 600 kuruşa yükseltilmiştir. 12 Eylül 1880’de 800 kuruş maaşla Dersaadet Telgrafhanesi Veznedar Muavinliğine tayin olunmuştur. 18 Haziran 1882’de Rütbe-i Rabia’ya tevcih buyrulmuştur. Maaşı 29 Temmuz 1883’te 1000, 30 Haziran 1902’de 1200 kuruşa terfi eylemiştir. Bu bilgiler Telgraf ve Posta Nezâreti Veznedarlığı tarafından tasdik edilmiştir (22 Ocak 1895). Cemal Efendi nikelden mamül madalyayla taltif olunmuştur. 28 Ekim 1894’te 1000 kuruş maaşla becâyiş suretiyle Nezâret-i Muhasebe Kalemi Varidat Kâtibi Refakatine naklolunmuştur. Maaşı 13 Mart 1897’de 900 kuruşa indirilmiş, 14 Ocak 1900’de yeniden yükseltilerek 950 kuruşa terfi ettirilmiştir. Mevcut bilgiler Telgraf ve Posta Sicil Şubesinin 5 Kasım 1903 tarihli vukuat pusulasında belirtilmiştir¹¹⁹.

I. 46. ABDULLAH EFENDİ

Tüccardan Bekir Ağa’nın oğludur. 1845’te Eğin’de dünyaya gelmiştir. Sıbyan mektebinde mukaddimât-ı ulûm-ı diniyye, rüşdiye mektebinde Arapçadan İzhar Farsçadan Gülistan adlı eserden eğitim almıştır. Türkçe okuryazardır.

14 Nisan 1871’de 680 kuruş maaşla Dersaadet Postahanesi Muavinliğine tayin olunmuştur. 4 Eylül 1875’te maaşı 300 kuruşa yükseltilmiştir. 13 Ocak 1878’de 800 kuruş maaşla Diyarbakır Telgraf Merkezi Posta memuriyetine nakledilerek, 14 Mart 1880’de maaşı 760 kuruşa indirilmiştir. 13 Eylül 1895’te maaşı 1060 kuruşa, 13 Mart 1896’da 1000 kuruşa ve 13 Mart 1897’de 900 kuruşa indirilmiştir.

Abdullah Efendi, memuriyetindeki gayret ve liyakatine karşılık olarak 25 Mayıs 1893’te Rütbe-i Selase ve 24 Mart 1899’da Rütbe-i Saniye tevcih buyrulmuştur. Ayrıca hüsn-i hizmetine mebni 30 Ekim 1900’de Dördüncü Rütbeden Mecîdî Nişan-ı Zîşân ile taltif olunmuştur. Diyarbakır Vilâyeti Telgraf ve Posta Baş

---

¹¹⁹ BOA. DH. SAİD. d. 58/21.

Müdüriyeti ve Valilik makamından yazılan mülâhazalara atfen güzel hizmetleri ve gayreti tasdik olunmuştur¹²⁰.

I. 47. MUSTAFA SABRİ EFENDİ

Bâbîali Hademesinden Hüseyin Ağa'nın oğludur. 1845'te¹²¹ Eğin kasabasında doğmuştur. Dersaadet'te Atik Ali Paşa Sıbyan Mektebinde mukaddimât-ı ulûm-ı diniye eğitimi almış, özel hocadan İshar'e kadar Arapça, Gülistan'a kadar Farsça, Cemiyet-i Tedrise-i İslami'de fen hesabı, biraz coğrafya ve imla tahsil etmiştir. Türkçe okuryazardır.

1866'da Telgraf Mektebine mülâzım olarak atanmıştır. 1867'de 250 kuruş maaşla Telgraf Merkezine memur olarak atanmıştır. 13 Kasım 1897'de 480 kuruş maaşla İzmir Telgraf Merkezine nakledilmiştir. 14 Ağustos 1868'de maaşı 600 kuruşa yükseltilmiştir. 13 Temmuz 1869'da 800 kuruş maaşla Marmaris Telgraf Merkezi Müdüriyetine tayin olunmuştur. 27 Aralık 1871'de yapılan Tensikat-ı Umûmîye'de maaşı 760 kuruşa indirilmiştir. 20 Nisan 1878'de yine aynı miktar maaşla Ayvacık ve 2 Şubat 1879'da 1000 kuruş maaşla Mermerli Telgraf Merkezleri Müdüriyetine nakledilmiştir. 14 Mart 1888'de Tensikat-ı Umûmîye'de maaşı 800 kuruşa indirilmiştir.

Mustafa Sabri Efendi'nin hüsn-i hizmetine mebni 11 Ocak 1894'te Rütbe-i Rabia'ya tevcih edilmiştir. 14 Mart 1897'de yapılan tensikatta maaşı 720 kuruşa indirildiği Telgraf ve Posta Sicil Şubesi'nin 24 Haziran 1897 tarihli vukuat postasında gösterilmiştir. Mustafa Sabri Efendi 30 Mart 1903'te 430 kuruş maaşla emekliye ayrılmıştır. Mustafa Sabri Efendi'nin Mart 1906'da 600 kuruş maaşla Mermerli Posta ve Telgraf Merkezi Müdüriyetine tayin olduğu 5 Eylül 1906 tarihli vukuat pusulasında gösterilmiştir. Mustafa Sabri Efendi memuriyet hayatı boyunca herhangi bir suçla itham olunmamış ve hakkında soruşturma açılmamıştır. Beyrut

¹²⁰ BOA. DH. SAİD. d. 84/349.

¹²¹ Mustafa Sabri Efendi'nin terceme-i hal varakasında doğum tarihinin, 1264 gösterilmesine rağmen sonradan ilave edilen belgelerde 1261 olduğu Telgraf ve Posta Nezâreti Sicil Şubesi'nin 29 Muharrem 1318 tarihli vukuat postasında gösterilmiştir.

Valisi Ali Paşa'nın Aydın Valiliği yaptığı sırada kendisi tarafından yazılan mülahazada Mustafa Sabri Efendi'nin işindeki gayretini belirterek, Telgraf ve Posta Nazırı İzzet Efendi tarafından mülahaza tetkik edilip tasdik olunmuştur (15 Şubat 1888)¹²².

I. 48. EBUBEKİR HİLMİ EFENDİ

Hacı Katipzâde rahmetli Nâib Edhem Efendi'nin oğludur. 1845'te Eğin kasabasında doğduğu Nüfus Tezkere-i Osmanîyesi Sûretinde kayıtlıdır. Sıbyan mektebinde mukaddimât-ı ulûm, sarf-ü nahv tahsil etmiş, Arapça ve Farsça eğitim almıştır. Arapça, Farsça ve Türkçe okuryazar olduğu terceme-i hâl varakasında kayıtlıdır.

Naib Mektebinde ek tahsille 20 Mayıs 1883 tarihli ve 184 numaralı şehadetnâme almıştır. 9 Temmuz 1876'da 300 kuruş maaşla Eğin Kazası Mekteb-i Rüşdiyesi Muallim-i Saniliğine atanmıştır. 13 Mart 1878'de Eğin Meclisi İdare-i Kaza âzâlığına tayin olunmuştur. 13 Mart 1880'de istifa ederek buradaki görevinden ayrılmıştır. 22 Mayıs-7Ağustos 1880 tarihleri arasında 225 kuruş maaşla Eğin Bidâyet Mahkemesi âzâlığında bulunmuştur. 20 Aralık 1882'de Bursa Vilâyetine muallim olarak tayin olunmuştur. 2 Aralık 1883'te 2000 kuruş maaşla Havran Sancağı Tebâbetine nakledilmiştir. 1885'te Lazkiye Sancağı Tebâbetine alınmıştır. 15 Mart 1892'de 3500 kuruş maaşla Isparta Kazası Tebâbetine ve 11 Nisan 1895'te Kerkük Sancağı Tebâbetine tayin olunmuştur.

Kerkük Sancağı Mutasarrıfı Mustafa Paşa tarafından yazılan mülahazada, Ebubekir Hilmi Efendi'nin bilgi ve becerisinin görevini yerine getirebilecek düzeyde olduğu, herhangi bir suçla itham olunmadığı ve memuriyeti boyunca kemal ehlienden olduğu ifade edilmiştir. Eğin Kazası Mekteb-i Rüşdiyesi Muallim-i Saniliği Ve Meclis İdaresi Bidâyet Mahkemesi âzâlığındaki istihdam süreleri, maaş miktarı, istifa

---

¹²² BOA. DH. SAİD. d. 19/467.

sebebi ve memuriyetteki hâli Mâmûretülaziz Vilâyeti ve Adliye Nezâreti tarafından yazılan mülâhazalarda beyan olunmuştur (23 Mayıs 1900)¹²³.

I. 49. ALEKSAN FEHMİ EFENDİ

Ermeni milletinden Papazyan Krekos Ağa'nın oğludur. 19 Mart 1846'da Eğin kasabasında doğmuştur. Eğin ve Dersaadet'te Ortaköy Ermeni Mekteplerinde eğitim görmüştür. Türkçe ve Ermenice okuryazardır.

9 Ekim 1870'te Diyarbakır Vilâyeti Tahrir-i Emlak Kalamine mülâzım olarak tayin olunmuştur. 18 Eylül 1871'de 250 kuruş maaşla Diyarbakır Tahrir Fırka-i Seyyaresi Mukayyidliğine alınmıştır. Aralık 1871'de 300 kuruş maaşla Diyarbakır Tâhrîr Kalemi Mizan Kâtipliğine ve 13 Temmuz 1872'de 500 kuruş maaşla 2. Fırka-i Seyyare Muharrir-i Saniliğine muvâfakaten atanmıştır. 13 Temmuz 1874'te 1250 kuruş maaş ile Maden Sancağı Muhasebe Kalemi Varidat Mukayyidliği Refakatine getirilmiştir. 18 Mart 1878'de 400 kuruş maaşla Kitabet-i Madeni Sim (gümüş) Kâtipliğine 29 Temmuz 1879'da 350 kuruş maaşla Maden Sancağı Muhasebe Kalemi Evrak Mukayyidliğine ve 13 Nisan 1880'de 400 kuruş maaşla Varidat Mukayyidliğine tayin olunmuştur. 2 Eylül 1881'de aynı miktar maaşla Çermik Kazası Mal Müdürlüğüne, 26 Eylül 1881'de 450 kuruş maaşla aynı merkezin Âşâr Başkâtipliğine, bu tarihten iki gün sonra 400 kuruş maaşla yine aynı merkezin Mal Müdürlüğüne nakledilmiştir. 27 Kasım 1882'de açığa alınmıştır. 9 Şubat 1884'te 400 kuruş maaşla Maden Sancağı Berj Müdüriyetine atanmıştır. 8 Aralık 1886'da memuriyetinden ayrılmıştır. 20 Eylül 1887'den itibaren 200 kuruş maaş ile 22 Gün Palu Kazası Mal Müdürlüğü Vekâletliğinde bulunmuştur. 21 Mart 1889'da 500 kuruş maaşla Palu Tahrir ve Vergi Kâtipliğine tayin olunmuştur.

Maden Sancağı Muhasebeciliği, Vergi Müdürlüğü ve Diyarbakır Vilâyeti Defterdarlığından yazılan mülâhazaya atfen Maliye Nezâreti Celilesinden Aleksan Fehmi Efendi'nin ehliyet ve yararlılığı beyan kılınmıştır (7 Ekim 1892)¹²⁴.

---

¹²³ BOA. DH. SAİD. d. 76/483.

I. 50. HÜSEYİN SABRİ EFENDİ

Esnafıtan Eğinli Mehmed Ağa'nın oğludur. 1846'da Eğin kazasında doğmuştur. Sıbyan mektebinde mukaddimât-ı ulûm, Arapça, Farsça ve fenn-i hesab eğitimi görmüştür. Türkçe okuryazardır.

1866'da Dersaadet Telgraf Mektebine mülâzım olarak atanmıştır. 19 Eylül 1873'te 600 kuruş maaşla Eğin Telgraf ve Posta Merkezi memurluğuna tayin olunmuştur. 20 Ocak 1877'de maaşı 800 kuruşa yükseltilmiştir. 29 Mart 1877'de 600 kuruş maaşla Erzurum Merkez Telgraf Muhaberat memurluğuna tayin olunmuştur. 13 Şubat 1878'de istila sebebiyle¹²⁵ açıkta kalmıştır. 19 Eylül 1873'te 600 kuruş maaşla Eğin Telgraf ve Posta Merkezi memurluğuna tayin olunmuştur.

Hüseyin Efendi'nin memuriyetlikleriyle ilgili bilgiler Sicil ve Muhasebe Kalemleri kayıtlarında mahfuzdur. Nüfus Tezkere-i Osmanî Sûreti Varakası Adliyesinde de benzer bilgiler mevcuttur (10 Haziran 1895)¹²⁶.

I. 51. İZZET ŞEVKİ EFENDİ

Eğinli Abdurrahman Ağa'nın oğludur. Abidbeyzâde olarak tanınır. 1846'da Eğin'de doğmuştur. Sıbyan mektebinde zorunlu ve diğer müfredat dersleri aldıktan sonra Dersaadette Valide Mekteb-i Rüşdiyesinde Arapça, Farsça ve fen eğitimi alarak şehadetnâme almıştır. Şehadetnâmesi varakasında mevcuttur. Türkçe okuryazardır.

1867'de Dersaadet Postahanesine mülâzım olarak atanmıştır. 1869'da 400 kuruş maaşla Adana Telgrafhanesi Muhabere memuriyetine tayin olunmuştur. Fakat Adana'nın havasına uyum sağlayamadığından dolayı 1874'te istifa ederek görevinden ayrılmıştır. 1875'te 400 kuruş maaşla Isparta ve 13 Aralık 1876'da 500

---

¹²⁴ BOA. DH. SAİD. d. 43/19.

¹²⁵ 93 Harbi olarak nitelendirilen 1877-1878 Osmanlı Rus Savası.

¹²⁶ BOA. DH. SAİD. d. 86/271.

kuruş maaşla Nevşehir Merkezleri Muhabere memuriyetlerine getirilmiştir. 2 Mart 1880’de aynı miktar maaşla nasb-ı nigâh olunmuştur. 14 Mart 1880’deki Tensikat-ı Umûmîde maaşı 400 kuruşa indirilmiştir. Babasının vefat etmesinden ötürü Ekim 1880’de istifa ederek 1881’de 380 kuruş maaşla Erzincan Merkezi memuriyetine getirilmiştir. 14 Ocak 1884’te 500 kuruş maaşla Kuruçay (Hasanova) Merkez memuriyetine nakledilmiştir. 23 Aralık 1896’da 600 kuruş maaşla Erzurum Vilâyetine bağlı Tortum Telgraf ve Posta Merkezi Müdüriyetine tayin edilmiştir. 14 Mart 1897’deki tensikatta maaşı 540 kuruşa indirilmiştir. 25 Mart 1897’de istifa ederek görevinden ayrıldığı Telgraf ve Posta Sicil Şubesinin 3 Temmuz 1897 tarihli vukuat pusulasında gösterilmiştir. 24 Aralık 1898’de 500 kuruş maaşla Adana Vilâyetine bağlı Payas (Yakacık)¹²⁷ Telgraf ve Posta Merkezi Müdürlüğüne tayin edilmiştir. 21 Eylül 1893’te istifa ettiği Posta ve Sicil Şubesinin vukuat pusulasında gösterilmiştir.

İzzet Şevki Efendi bulunduğu görevlerden istifa, nakil gibi sebeplerden ayrılmış, memuriyet hayatı boyunca herhangi bir ceza almamıştır. Van Telgraf ve Posta Baş Müdürü ve Telgraf ve Posta Baş Müdürü İzzet Efendi tarafından yazılan mülâhazalara atfen Bitlis ve Erzurum Vilâyeti Celilesi’nden İzzet Şevki Efendi’nin görevinde gayretli ve çalışkan olduğu bildirilmiştir. İzzet Şevki Efendi’nin Sicill-i Ahvâl varakası, münderecatı teşkil olunan komisyonca tasdik edilmiştir (16 Aralık 1885)¹²⁸.

I. 52. ÖMER HİLMİ EFENDİ

Eğimli Mehmed Burhan Ağa namı kişinin oğludur. 1846’da Eğin’de doğmuştur. Sıbyan mektebinde mukaddimât-ı ulûm-ı diniye tahsili görmüştür Türkçe okuryazardır.

1863’te Defter-i Hakanî Kalemine mülâzım olarak atanmıştır. 1864’te Telgraf Mektebine girerek, fen eğitimi aldıktan sonra eğitim gördüğü okulun kalfalığında

¹²⁷ Adana Vilâyetine bağlı kazadır.

¹²⁸ BOA. DH. SAİD. d. 8/181.

bulunmuştur. 1866'da 475 kuruş, 1867'de 500 kuruş maaşla Selanik Telgraf Merkezi ve aynı yıl 600 kuruş maaşla Manastır Telgrafhanesi muhabere memuriyetine tayin olunmuştur. 1 Haziran 1868'de Müceddeden (yeniden) naklolunmuştur. 1869'da 1000 kuruş maaşla Tarsus Telgraf Merkez Müdürlüğüne, 1872'de aynı miktar maaşla Adana Vilâyeti Telgraf ve Posta Müdüriyetine tayin olunmuştur. 1873'te 1450 kuruş maaşla Halep Telgraf ve Posta Müfettiş muavinliğine alınmıştır. 1880'de müfettişlik kurumunun lağvedilmesiyle, görevinden ayrılmıştır. Aynı yıl 800 kuruş maaşla Isparta Telgraf ve Posta Müdürlüğüne ve 1881'de 1750 kuruş maaşla Manastır ve İškodra (İskenderiye) Vilâyetleri Telgraf ve Posta Müfettişliğine tayin olunmuştur. Aynı yıl Rütbe-i Selase'ye tevcih buyrulmuştur. 23 Mayıs 1887'de 2500 kuruş maaşla Yemen ve Hicaz Vilâyetleri Telgraf ve Posta Müfettişliğine atanmıştır. Müfettişliğin lağvedilmesiyle 14 Ağustos 1883'te 2000 kuruş maaşla Erzurum ve Van Telgraf ve Posta Müfettişliğine nakledilmiştir. 16 Kasım 1888'de terfiyen Rütbe-i Sani sınıfına tevcih olunmuştur. 18 Temmuz 1889'da 1400 kuruş maaşla Konya Telgraf ve Posta Müfettişliği Vekâletine alınmıştır. 7 Ocak 1891'de maaşı 2000 kuruşa yükseltilecek asaleti tasdik olunmuştur. 19 Haziran 1892'de aynı miktar maaşla İrade-i Seniyye ile beraber Telgraf ve Posta Nezâreti Meclis Kalemi Başkâtipliğine nakledilmiştir. 5 Kasım 1892'de 2500 kuruş maaşla Kastamonu Vilâyeti Telgraf ve Posta Başmüdürlüğüne getirilmiştir. Görevini hüsn-i ifa etmesinden dolayı 11 Haziran 1893'te Dördüncü Rütbeden Mecîdî Nişan-ı Zîşânî'yle taltif edilmiş, 8 Şubat 1895'te de terfiyen Rütbe-i Evveli Sınıfı Saniliğine tevcih buyrulmuştur. 29 Mart 1895'te 3000 kuruş maaşla Trabzon Vilâyeti Telgraf ve Posta Başmüdürlüğüne tayin edilmiştir. 12 Haziran 1896'da aynı miktar maaşla ve becâyîş suretiyle Adana Vilâyeti Telgraf ve Posta Başmüdürlüğüne nakledilmiştir. Ömer Hilmi Efendi'nin maaşının aşırı yükselmesinden dolayı 13 Mart 1897'de 2700 kuruşa indirildiği Telgraf ve Posta Sicil Şubesinin 4 Mayıs 1897 tarihli Vukuat Pusulasında gösterilmiştir. Görevini hüsn-i ifa etmesinden dolayı Telgraf-ı Ali Muavinliği tarafından 1 Mart 1900'da Üçüncü Rütbeden Mecîdî Nişan-ı Zîşânî'yle, 6 Mayıs 1902 tarihinde Birinci Rütbeden Mecîdî Nişan-ı Zîşânî'yle taltif olunmuştur.

Ömer Hilmi Efendi bulunduğu memuriyetlerinden nakil, istifa ve görev yerinin değiştirilmesi gibi nedenlerle ayrılmış, memuriyetiyle ilgili işlerden dolayı herhangi bir suçla itham olunmamıştır ve hakkında soruşturma açılmamıştır. Yanya Valisi Mustafa Asım Paşa, Hudud-u Yunaniye Kumandanı Recep Paşa ve Telgraf ve Posta Nazırı Garib Efendi tarafından yazılan mülahazalarda görevini iyi bir şekilde yerine getirdiği belirtilerek, mülahaza Teracim-i Ahvâl Varakası Münderecatı Teşkil Komisyonu tarafından tasdik edilmiştir¹²⁹.

I. 53. ALEKSAN EFENDİ

Osmanlı Devleti'nin Ermeni milletinden Harafyan Ağa'nın oğludur. 1846'da Eğin'de doğduğu Nüfus Tezkere-i Osmanîyesi Sûretinde kayıtlıdır. Yedikule Ermeni Mektebinde eğitim almıştır. Türkçe ve Ermenice okuryazardır.

21 Mart 1882'de 150 kuruş maaşla Adana Vilâyeti Misis (Yakapınar) Nahiyesi Sandık sarraflığına atanmıştır. 27 Eylül 1883'te istifa ederek buradaki görevinden ayrılmıştır. 13 Ekim 1883'te 300 kuruş maaşla Mersin Kazası Sandık Sarraflığına tayin olunmuştur. 20 Ocak 1886'da görev süresinin dolması neticesinde görevinden ayrılmıştır. 12 Ağustos 1886'da 645 kuruş maaşla Mersin Merkez Sandık Sarraflığına atanmıştır. 25 Eylül 1888'de kurumdaki düzenleme neticesinde açığa alınmıştır. 13 Ekim 1888'de 360 kuruş maaşla Tarsus Kazası Sandık Sarraflığına getirilmişse de bir müddet sonra yine açığa alınmıştır. Bir müddet sonra 675 kuruş maaşla saniyen Adana Vilâyeti Sandık Sarraflığına getirilmiştir. 27 Aralık 1892'de görev süresinin dolması neticesinde görevinden ayrılıp 28 Ocak 1895'te aynı miktar maaşla Adana Vilâyeti sandık memurluğuna tayin olunmuştur. 31 Ocak 1897'de tekrar görev süresinin dolması neticesinde görevinden ayrılmıştır.

Aleksan Efendi'nin zimmetinde bir şey bulunmadığı ve 13 Şubat 1899 'da 607,5 kuruş maaşla Adana Merkezi Sandık Emanetine tayin kılındığı Maliye Sicil Şubesinin 2 Eylül 1899 tarihli vukuat cetvelinde gösterilmiştir. Nüfus Tezkere-i

---

¹²⁹ BOA. DH. SAİD. d. 142/417.

Osmanîyesinde istihdam süreleri, maaşı miktarları, görevinden ayrılış sebepleri ve zimmet beratı kayıtlı olup Misis (Yakapınar), Mersin, Tarsus Kazalarıyla, Adana Vîlâyeti Meclis İdarelerinin 4 kıta mazbatalarının sûretleri Maliye Nezâretinin 13 Ağustos 1895 tarihli ilm ü haberinin aslı terceme-i hâl varakasinda mahfuzdur (12 Haziran 1900)¹³⁰.

I. 54. MEHMED ŞAKİR EFENDİ

Osman Efendi'nin oğludur. 1848'de Eğin kazasına bağlı Puşadi Karyesinde doğduğu Nüfus Tezkere-i Osmanîyesi Sûretinde kayıtlıdır. İbtidâî mektebinde mukaddimât-ı ulûm-ı diniyye eğitimi aldığı ve Türkçe okuryazar olduğu terceme-i hâlinde kayıtlıdır.

14 Eylül 1900'da 200 kuruş maaşla Zaptiyye memurluğuna tayin edilmiştir. 1901'de tarihinde maaşı 100 kuruş zamlı 300 kuruşa yükseltilmiştir. 15 Mart 1908'de Zaptiyye Vâridât Emaneti İdaresine tayin olunmuştur. 14 Haziran 1909'da 300 kuruş maaşla Edirne Emaneti Muhasebesine nakledilmiştir. 12 Ağustos 1911'de emekliye ayrılmıştır.

Zaptiyye İdaresi memurluğundan yazılan mülâhazada Mehmed Şakir Efendi'nin görevini iyi bir şekilde ifa eylediği belirtilmiştir. Zaptiyye İdaresi Müfettişi Evvelliği tarafından terfi, tayin ve maaş bilgileri teyit edilmiştir. Ayrıca terceme-i hâl varakasinda benzer bilgiler verilmiştir (8 Nisan 1910)¹³¹.

I. 55. HACI TATLIZÂDE RIZA EFENDİ

İbrahim Ağa'nın oğludur. 1848'de Mâmûretülaziz vilâyetine bağlı Eğin kasabasında dünyaya gelmiştir. Sıbyan mektebinde sarf ve nahv eğitimi almıştır. Türkçe okuryazardır.

---

¹³⁰ BOA. DH. SAİD. d. 95/249.

¹³¹ BOA. DH. SAİD. d. 174/75.

1868'de mülâzım olarak Adliye Nezâreti Mektupçu Odasına (Mektubî Kalemi) atanmıştır. 1868'de 750 kuruş maaşla Kastamonu Vilâyeti Tahrîrât memuriyetine, 1 sene sonra 500 kuruş maaşla Kastamonu Merkez Mutasarrıflığına tayin olunmuştur. 1872'de 600 kuruş maaşla Tuna Vilâyetine bağlı Tulca (Tulcea) Kazasına alınmıştır. Tahminen burada 1,5 sene kadar görev yaptıktan sonra 1873'te 1665 kuruş maaşla Siroz (Serez) Sancakları Tahrîrât Müdürlüklerine tayin olunmuştur. 1875'te 1250 kuruş maaşla Diyarbakır Vilâyetine bağlı Şırnak Kazası Kaymakamlığına memur olunmuştur. Asalet-i memuriyeti Babîâlî tarafından tasdik edilmesinden 6 ay sonra görevinden ayrılmıştır. 1878'de 1200 kuruş maaşla Edirne Vilâyetlerine bağlı Kırkkilise Sancağı Başkâtipliğine tayin olunmuştur. Tayin olunduktan 14 ay sonra istifa ederek buradaki görevinden ayrılmıştır. 1882'de 1400 kuruş maaşla Musul Vilâyetine bağlı Süleymaniye Sancağı Bidâyet Mahkemesi Ceza İdaresi Riyasetine atanmıştır. 9 Mayıs 1886'da yine 1400 kuruş maaşla Şehrizon (Bağdat) Sancağı Bidâyet Mahkemesi Riyasetine nakledilmiştir. 26 Eylül 1894'te tayin isteyerek aynı maaş miktarıyla Karahisar-ı Şarki Bidâyet Mahkemesi Ceza İdaresi Riyasetine nakledilmiştir.

Rıza Efendi icra ettiği görevlerden istifa, görev yerinin değiştirilmesi gibi sebeplerle ayrılmış, memuriyetleriyle ilgili işlerden dolayı bir suçla itham olunmamış ve hakkında soruşturma açılmamıştır. Musul Vilâyeti Müfettişliği ve Musul Valisi Tahsin Paşa tarafından yazılan mülâhazalar ve terceme-i hâl varakası Adliye Nazırı Sırrı Paşa tarafından tasdik edilmiştir. Kastamonu, Tulca, Siroz Sancakları Tahrîrât Müdürlükleri, Şırnak Kaymakamlığı, Kırkkilise Bidâyet Mahkemesi Başkâtipliği ve Diyarbakır Meclis İdareleri tarafından verilen 1 Ağustos 1871, 11 Ekim 1873, 12 Mart 1876, 24 Ağustos 1876 ve 17 Ağustos 1880 tarihli 5 mazbatanın Süleymaniye Sancağı Niyabet-i Şeriyesinde (Kadı Vekilliği) sûretleri mevcuttur (7 Haziran 1886)¹³².

---

¹³² BOA. DH. SAİD. d. 10/171.

I. 56. MEHMED EMİN EFENDİ

Uzun Hüseyin oğlu İbrahim Ağa'nın oğludur. 1848'de Eğin kasabasında doğmuştur. Mekteb-i ibtidâîyyede okumuştur. Türkçe okuryazardır.

13 Temmuz 1872'de 120 kuruş maaşla Malatya Hastanesi Hazineciliğine alınmıştır. 14 Şubat 1874'te 400 kuruş maaşla 4. Sınıftan adı geçen hastanenin Katib-i Saniliğine, 19 Mart 1877'de 833 kuruş maaşla muvâfakaten Katib-i Evvelliğine atanmıştır. 14 Ocak 1881'de 3. Sınıftan Bab-ı Ser-askeri (Harbiye Nezâreti) Hastanesi, 2 Ekim 1882'de aynı miktar maaşla becâyiş suretiyle Malatya Hastanesi ve 14 Temmuz 1890'da 960 kuruş maaşla Haydarpaşa Hastanesi Kâtib-i Evvelliğine nakledilmiştir. Memuriyetini hüsn-i ifa eylemesinden ötürü 12 Aralık 1892'de Rütbe-i Evvelliğe tevcih buyrulmuştur. Maaşı 13 Mart 1897'de 864 kuruşa indirilmiştir. 29 Ocak 1898'de terfiyen Rütbe-i Saniliğe tevcih buyrulmuştur.

Haydarpaşa Hastanesi Sertabipliğinden yazılan mülahazada Mehmed Emin Efendi'nin hüsn-i ahlak üzere ve çalışkan olduğu tasdik olunmuştur (16 Mayıs 1893)¹³³.

I. 57. MEHMED VASIF SEZAI EFENDİ

Mehmed Mevlüd Efendi'nin oğludur. 1848'de Eğin'de doğmuştur. Sıbyan mektebinde mukaddime-i ulûm eğitimi alarak, daha sonra bir müddet Bayezid Rüşdiyesine devam etmiştir. Türkçe okuryazardır.

30 Mart 1870'te 30 kuruş maaşla Divan-ı Hümayûn Kalemine atanmıştır. Bir müddet sonra 100 kuruş maaşla Levazım Dairesi Kalemine nakledilmiştir. 10 Nisan 1880'de maaşı 80 kuruşa indirilmiştir. 14 Eylül 1881'de maaşının 320 kuruşa yükseltildiği ve Dördüncü Sınıfa terfi ettiği Düyun-u Levazımat-ı Umûmîye Dairesi'nin 3. Şubesinde mahfuzdur. Mehmed Vasıf Sezai Efendi'nin maaş miktarları ve hizmet süreleri terceme-i hâl varakasında mahfuzdur. Mehmed Vasıf

---

¹³³ BOA. DH. SAİD. d. 43/391.

Sezai Efendi vazifesini yerine getirmekte gayretli ve çalışkan olduğundan dolayı 29 Ağustos 1892'de Rütbe-i Hamse'ye tevcih buyrulmuştur. 6 Aralık 1893'te Beşinci Rütbeden Mecîdî Nişan-ı Zîşânî'yla taltif olunmuştur. 6 Ağustos 1895'te terfiyen Rütbe-i Rabia sınıfına tevcih olunmuştur. Mehmed Vasıf Sezai Efendi'nin maaşı 1 Ocak 1884'te yükseltilerek Üçüncü Sınıfa terfi edildiği Makam-ı Seraskeri Sicil Şubesinin Şubat 1896 tarihli Vukuat Pusulasında gösterilmiştir. Maaşı 14 Ağustos 1897'de 576 kuruşa, 14 Mayıs 1906'da 650 kuruşa yükseltilerek İkinci sınıfa terfi edildiği Makam-ı Seraskeri Sicil Şubesinin 21 Haziran 1899 tarihli vesikasında gösterilmiştir.

Miralay Ali Haşim Bey tarafından yazılan mülahazada Mehmed Vasıf Sezai Efendi'nin hizmetine devam ettiği tasdik olunmuştur (3 Kasım 1892). 30 Kasım 1902 tarihinde 609 kuruş maaşla emekliye ayrıldığı 27 Ağustos 1910 tarihli vukuat cetvelinde gösterilmiştir¹³⁴.

I. 58. HÜSEYİN FEHMİ EFENDİ

Tüccardan Mustafa Nuri Bey'in oğludur. 1848'de Eğin kasabasında doğduğu terceme-i hâlinde kayıtlıdır. Sıbyan ve Rüşdiye mekteplerinde eğitim alarak, Dersaadet'te medresede ulûm-ı diniye tahsil etmiştir. Türkçe okuryazar, Arapça, Farsça ve Arnavutça lisanlarına aşinadır. 26 Şubat 1878 tarihli Orman Müfettişliği şhadetnâmesine sahiptir.

13 Nisan 1878'de 400 kuruş maaşla Köstence Sancağı Orman Süvari memurluğuna atanmıştır. 1880'de maaşı 480 kuruşa yükseltilmiştir. 13 Ekim 1881'de buradaki görevinden ayrılarak, 30 Kasım 1881'de 1000 kuruş maaşla Biga Sancağı Orman Müfettişliğine ve 29 Nisan 1883 tarihinde 912 kuruş maaşla İnebolu Orman Müfettişliğine nakledilmiştir. 20 Mayıs 1887 tarihinde 1200 kuruş maaşla İnegöl Emlak-ı Hümâyûn Orman Müfettişliği memuriyetine alınmıştır. 2 Eylül 1888 tarihinde aynı miktar maaşla Akköprü Kuru-ı Hümâyûn Müdürlüğüne nakledilmiştir.

---

¹³⁴ BOA. DH. SAİD. d. 41/427.

16 Mart 1891 tarihinde 1500 kuruş maaşla Vidin Çiflik-i Hümâyûn memurluğuna tayin olunmuştur. 14 Mart 1892 tarihinde istifa ederek buradaki görevinden ayrılmıştır. 14 Mart 1896 tarihinde 1500 kuruş maaşla Musul Emlak-ı Hümâyûn Komisyonu Azası olarak Orman Müfettişliğine atanmıştır. 5 Temmuz 1890 tarihinde Rütbe-i Salis'e, 20 Ocak 1891 tarihinde Rütbe-i Sani'ye ve 26 Kasım 1896 tarihinde Rütbe-i Evveli'ye tevcih buyrulmuştur. Hüseyin Fehmi Efendi'nin maaşı 13 Mart 1897 tarihinde yapılan tensikatta 1350 kuruşa indirildiği Hazine-i Hassa-i Şahane Sicil Şubesinin 11 Şubat 1893 tarihli vukuat pusulasında gösterilmiştir. 16 Nisan 1903 tarihinde 1650 kuruş maaşla Edirne Emlak-ı Hümâyûn Müdür Muavinliğine ve Orman Müfettişliğine tayin olunmuştur. 20 Eylül 1904 tarihinde İnegöl Emlak-ı Hümâyûn memurluğuna nakledildiği ve 18 Aralık 1904 tarihinde Üçüncü Rütbeden Mecîdî Nişan-ı Zîşânî'yla taltif edildiği Hazine-i Hassa-i Şahane Sicil Şubesinin 10 Şubat 1907 tarihli vukuat pusulasında gösterilmiştir.

Hazine-i Hassa-i Şahane Nezâreti Celilesinden yazılan mülâhazada Hüseyin Fehmi Efendi'nin hüsn-i hizmet üzere olduğu belirtilerek çalıştığı kurumlar, tayin tarihleri ve maaş miktarları Hazine-i Hassa-i Şahane sicil şubesinin 29 Ocak 1898 tarihli kaydında mevcuttur¹³⁵.

I. 59. ABDULLAH RAFET EFENDİ

Rahmetli Ömer Ağa'nın oğludur. 1848'de Eğin kasabasında doğduğu Nüfus Tezkere-i Osmanîyesi sûretinde kayıtlıdır. Eğin Sıbyan Mektebinde temeli İslamiyet olan mukaddimât-ı ulûm-ı diniye tahsil etmiş, Arapça ve Farsça eğitim almıştır. Türkçe okuryazar, Arapça ve Farsça konuşur.

14 Mart 1876'da Erzincan Sancağı Muhasebe Kalemine mülâzım olarak girmiştir. 3 Temmuz 1876'da 300 kuruş maaşla Hozat Rüsûmât İdaresi Kâtipliğine tayin olunmuştur. 26 Aralık 1877'de kurumun tasfiye edilmesiyle açığa alınmıştır. 13 Mart 1878'de 400 kuruş maaşla yine Hozat kazası Rüsûmât İdaresine tayin

---

¹³⁵ BOA. DH. SAİD. d. 76/241.

olunmuştur. 13 Şubat 1881’de maaşının 240 kuruşa indirilmesinden dolayı istifa ederek buradaki görevinden ayrılmıştır. 14 Mayıs 1881’de 400 kuruş maaşla Malazgirt Sancağı Muhasebe Kalemi Masarif Başkâtipliğine atanmıştır. 5 Mart 1884’e kadar burada istihdam olunmuştur. 1 Aralık 1885’te 450 kuruş maaşla Van Vilâyetine bağlı Beytüşşebap (Elki) Kazası Mal Müdürlüğüne getirilmiştir. 8 Haziran 1887’de yerine başka bir şahsın tayin olmasından dolayı buradaki görevinden ayrılmıştır. 21 Nisan 1896’da 400 kuruş maaşla Mâmûretülaziz Vilâyeti dahilindeki Pütürge (İmrun) Kazası Tahrîr ve Vergi Katipliğine tayin olunmuştur. 10 Aralık 1898’de buradaki görevinden azledilmiştir.

Tahrîr ve Vergi İdaresi Umûmîsi Müdürlüğünden yazılan mülâhazaya atfen Maliye Nezâreti celilesinden yazılan ihbara göre Abdullah Rafet Efendi’nin vazifesine uygun bir şahıs olduğu beyan olunmuştur. 1329 numaralı tezkerede Abdullah Rafet Efendi’nin 13-22 Ocak 1897 ve 24 Temmuz-19 Ağustos 1897 tarihleri arasında iki kez Pütürge (İmrun) Kazası Mal Müdürlüğü Vekâletinde bulunduğu belirtilmiştir. Ayrıca benzer bilgiler Mâmûretülaziz Vilâyeti Meclis İdaresinin 3 Mart 1900 tarihli mazbata suretinde ve Mali Sicil Şubesinin 13 Haziran 1900 tarihli vukuat postasında gösterilmiştir¹³⁶.

I. 60. ANASTAŞ YAVER EFENDİ

Mültezimden vefat etmiş Esmeroğlu Yorgi Efendi’nin oğludur. 27 Kasım 1848’de Eğin kazasına bağlı Sorak karyesinde doğmuştur. Eğin kazasında Türkçe, Rumca ve Ermenice tahsil etmiştir. Türkçe okuryazardır.

24 Mayıs 1872’de İzmit Sancağı Muhasebesine mülâzım olarak girmiştir. 4 Şubat 1874’te 190 kuruş maaşla Adapazarı Kazası Mal Sandığı Muavinliğine tayin olunmuştur. 2 sene çalıştıktan sonra açıkta kalmıştır. 14 Mayıs 1876’da 250 kuruş maaşla Adapazarı Rüsûmât Müdüriyeti Sandık Eminliğine atanıp 11 Ocak 1877’de buradaki görevinden ayrılmıştır. Bir müddet sonra 350 kuruş maaşla Adapazarı Rüsûmât Müdüriyeti Muavinliğine tayin olunduktan 1 ay sonra istifa ederek buradaki

---

¹³⁶ BOA. DH. SAİD. d. 95/291.

görevinden de ayrılmıştır. 14 Eylül 1881'de maaşının %15'i kadar aidatla Karamürsel Kazası Ser Tahsildarlığına getirilmiştir. 10 Aralık 1881'de Adapazarı Ser Tahsildarlığıyla becâyış yapmıştır. 25 Aralık 1883'te 360 kuruş maaşla Adapazarı Mal Müdürlüğü Muavinliğine becâyış yapmıştır. 1 Temmuz 1886'da 300 kuruş maaşla Adapazarı Belediye Sandık Muavini olmuşsa da kurumun yeniden yapılandırılması sebebiyle açıkta kalmıştır. 6 Ağustos 1888'de 750 kuruş maaşla Karamürsel Kazası Âşâr Memurluğuna tayin olunmuştur. 28 Ağustos 1889'da 600 kuruş maaşla Adapazarı Kazası Âşâr Seyyar Müfettişliğine atanmıştır. 27 Ocak 1890'da yeniden açıkta kalmıştır. 13 Eylül 1890'da 400 kuruş maaşla İzmit Düyun-ı Umûmîye Merkez Müdüriyetine bağlı Ortaköy Kâtip Sandıklığına tayin olunmuştur. 14 Ağustos 1891'de 400 kuruş maaşla Sandık Eminliğinde bulunmuştur. 17 Şubat-8 Mayıs 1895 tarihleri arasında ek memuriyet olarak 394 kuruş 30,5 para maaşla Karamürsel Düyun-ı Umûmîye Müdüriyeti Vekâleti görevini üstlenmiştir. 23 Şubat 1897'de maaşına 90 kuruş zamlı Adapazarı Düyun-ı Umûmîye Müdüriyeti Başkâtipliğine vekâleten tayin olunmuştur.

Anastaş Yaver Efendi'nin 17 Nisan 1897'de asaleti tasdik olunarak 22 Şubat 1902'den 27 Temmuz 1902'ye kadar 166 kuruş maaşla Ayvalık Düyun-ı Umûmîye İdaresi 2. Katibiği Vekâletine ibka eylediği Düyun-ı Umûmîye Memurin Şubesinin 19 Eylül 1902 tarihli vukuat postasında gösterilmiştir. Düyun-ı Umûmîye İdaresi Merkez Müdürlüğünden yazılan mülahazada Anastaş Yaver Efendi'nin kifayeti tasdik kılınmıştır. Ayrıca memuriyet hayatı boyunca zimmetle ilişkisi olmadığı 13 Kasım 1875, 25 Ocak 1877, 8 Eylül 1881, 20 Şubat 1886, 30 Eylül 1886, 1 Ağustos 1888, 17 Eylül 1889 ve 15 Mayıs 1890 tarihli mazbatalarla beyan edilmiştir (13 Temmuz 1902)¹³⁷.

---

¹³⁷ BOA. DH. SAİD. d. 106/101.

I. 61. ABDULLAH VEHBİ EFENDİ

İmam Arif Efendizâde İbrahim Şevket Efendi'nin oğludur. 1848'de Eğin'de doğmuştur. Sıbyan mektebinde mukaddimât-ı ulûm-ı diniye tahsil etmiş, özel hocadan bir miktar Arapça eğitimi almıştır. Türkçe okuryazardır.

1869'da Postahane-i Amire Tahrirat Kalemine mülâzım olarak atanmıştır. 13 Ağustos 1869'da 100 kuruş maaş tahsis edilmiştir. 14 Şubat 1871'de 500 kuruş maaşla Sivas Vilâyeti Posta Müdüriyetine tayin olunmuştur. 30 Ocak 1872'de memuriyeti lağvedilerek bir müddet sonra aynı miktar maaşla Sivas Vilâyeti Merkez Tahrirat Kalemî Mizan Kâtipliğine nakledilmiştir. 13 Ekim 1874'te Amasya Sancağı Tahrir Komisyonu Başkâtipliğine memur olarak alınmıştır. 14 Haziran 1876'da buradaki görevinden ayrılmıştır. 25 Ekim 1876'da 200 kuruş maaşla Eğin Kazası Davi Kâtipliğine tayin olunmuştur. 3 Aralık 1877'de yapılan tensikatta maaşı 400 kuruşa indirilerek Bidâyet Mahkemesi Başkâtipliğine nakledilmiştir. 1880'de istifa ederek buradaki görevinden ayrılmıştır. 2 Şubat 1886'da 800 kuruş maaşla Sivas Vilâyeti Tahrirat-ı Fırka-i Seyyaresi Muharrir-i Evveliği memurluğuna alınmıştır. 13 Temmuz 1887'de buradaki görevinden ayrılarak 2 Nisan 1888'de 400 kuruş maaşla Eğin Kazası Vergi Kâtipliğine tayin olunmuştur. 13 Haziran 1888'de 500 kuruş maaşla Arapkir Kazası Mal Müdürü Muavinliğine nakledilmiştir. 17 Mart 1889'da görevinden ayrılmıştır. 6 Mayıs 1889'da aynı miktar maaşla Eğin Kazası Mal Müdürü Muavinliğine başlayıp yine 500 kuruş maaşla 9 Temmuz 1890'da Keban Mal Müdürü Muavinliğine nakledilmesinden dolayı buradaki görevinden de ayrılmıştır. 13 Nisan 1894'ten 31 Mayıs 1894'e kadar bu memuriyetine ilave olarak, 120 kuruş zamlı maaşla Keban Kazası Mal Müdürü Vekâletinde bulunmuştur. 21 Eylül 1894'te Mal Müdürü Muavinliği görevinden ayrılmıştır. 7 Nisan 1896'da 500 kuruş maaşla Hısn-ı Mansur (Adıyaman) Kazası Mal Müdürü Muavinliğine tayin edilmiştir. 4 Mayıs 1896'dan 15 Ekim 1896'ya kadar yine 120 kuruş zamlı maaşla Hısn-ı Mansur Kazası Mal Müdürü Vekâletinde bulunmuştur.

Abdullah Vehbi Efendi'nin 27 Nisan 1897'de 720 kuruş maaşla Bâb (Bâb-ı Cubûl) Kazası Mal Müdürlüğüne nakledilmesiyle Hısn-ı Mansur Kazası Mal Müdürü

Vekâletinininden ayrıldığı, Mâmûretülaziz Vilâyeti Meclis İdaresi'nin 22 Ocak 1896 ve 26 Eylül 1896 tarihli 2 kıta mazbatasında gösterilmiştir. Arapkir Mal Müdürü Muavinliğinden ayrılış sebebi ve Keban Mal Müdürü Muavinliğindeyken gelen şikayet üzerine azledilmesi Mâmûretülaziz Vilâyeti Defter Vekilliğinden yazılan 21 Haziran 1898, 28 Eylül 1903 ve 16 Mayıs 1904 tarihli 3 kıta tahrirat cevabında gösterilmiştir. Bâb Kazası Mal Müdürlüğündeki tayin tarihi ve maaş miktarı Muhasebe-i Umûmiye-i Maliye'den verilen 5 Mart 1898 tarihli ilm ü haberden anlaşılmiş olduğu Sicil Şubesi'nin 7 Ağustos 1905 tarihli vukuat postasında gösterilmiştir¹³⁸.

I. 62. MEHMED TEVFİK EFENDİ

İsmail Ağa'nın oğludur. 1849'da Eğin kazasında doğmuştur. Sıbyan mektebinde mukaddimât-ı ulûm, Rüşdiye Mektebinde hesap, Arapça sarf ve nahv, Farsçadan Gülüstan adlı eserden eğitim almıştır. Türkçe okuryazardır.

27 Aralık 1872'de 150 kuruş maaşla Halep Merkez Muhasebeciliğine atanmıştır. 26 Şubat 1877'de 400 kuruş maaşla Mersin, 5 Ekim 1879'da Diyarbakır Merkezleri Muhaberat Memuriyetlerine tayin ve nakil olunmuştur. 14 Mart 1880'de 380 kuruşa yükseltelen maaşı, 14 Temmuz 1882'de 450 kuruşa terfi ettirilmiştir. 26 Kasım 1877'de Çarsacak (Akpazar-Peri) merkezleri memuriyetine nakil olunmuştur.

Diyarbakır Baş Müdüriyeti ve Telgraf ve Posta Nezâreti makamları tarafından Mehmed Tevfik Efendi'nin terceme-i hâl varakası münderecatına, görevini hüsn-i ifa eylemektedir. Şeklinde şerh düşülmüştür (5 Şubat 1895)¹³⁹.

---

¹³⁸ BOA. DH. SAİD. d. 14/315.

¹³⁹ BOA. DH. SAİD. d. 58/155.

I. 63. ALİ RIZA EFENDİ

Amasya gümrük memuru Hacı Bekir Efendi'nin oğludur. 6 Temmuz 1849'da Mâmûretülaziz Vilâyetine bağlı Eğin Kazası'nın Apçağa Nahiyesinde doğmuştur. Sıbyan mektebinde mukaddimât-ı ulûm-ı diniye eğitimi almış ve medresede meratip (rütbe, derece) derslerinden biraz tahsil eylemiştir. Türkçe okuryazar, Arapça konuşur.

2 Aralık 1867'de Konya Vilâyeti Mülga Gümrük Nezâreti Tahrîrât Kalemine atanmıştır. 15 Temmuz 1869'de Konya Vilâyeti Mülga Divân-ı Temyîz Başkâtipliğine tayin olunmuştur. 18 Mart 1870'de 300 kuruş maaşla Mektûbî Kalemine naklolunmuştur. 23 Mart 1871'de 50 kuruş maaşla 3. Müdürlüğe, 18 Haziran 1874'te 100 kuruş maaşla Müdür-i Evvelîye terfi olunmuştur. 24 Eylül 1876'da 100 kuruş zamlı maaşı 750 kuruşa yükseltilmiştir. 25 Eylül 1879'da 75, 14 Mart 1880'de 135 kuruşluk kesintilerle maaşı 540 kuruşa indirilmiştir. 31 Aralık 1881'de 540 kuruş maaşla Merkez Mutasarrıflığının teşkilinde bulunan Merkez Tahrîrât Müdürlüğüne tayin olunmuştur. 7 Ağustos 1886'da aynı miktar maaşla Konya Vilâyeti Mektûbî Kalem Müdür-i Saniliğine ve 16 Şubat 1887'de maaşı 80 kuruş zamlı 620 kuruşa yükseltilerek, Müdür-i Evvelîye ye terfi olunmuştur.

Konya Vilâyeti Mektupçuluğu tarafından yazılan mülahazada Ali Rıza Efendi'nin görevini iyi bir şekilde yerine getirdiği beyan olup Valilik tarafından mülahaza beyan ve tasdik edilmiştir (20 Temmuz 1892)¹⁴⁰.

I. 64. HACI İBRAHİM EFENDİ

Eğimli Rahmetli Selim Ağa'nın oğludur. 23 Mayıs 1849'da Eğin'de doğduğu Nüfus Tezkere-i Osmanîyesi Sûretinde kayıtlıdır. Eğin Mekteb-i İbtidâîyyesinde mukaddimât-ı ulûm tahsil etmiştir. Türkçe okuryazardır.

1864'te 50 kuruş maaşla Zecriyye Gümrüğü Kolculuğuna atanmıştır. 5 Ekim 1866'da maaşı 150 kuruşa yükseltilmiştir. 13 Ekim 1867'de 250 kuruş maaşla

---

¹⁴⁰ BOA. DH. SAİD. d. 41/171.

Muhafız Müdüriyeti Sahil memurluğuna nakledilmiştir. 13 Temmuz 1878'de maaşı 300 kuruşa yükseltilmiştir. 1879'da 400 kuruş maaşla Kasımpaşa Muhafız Gümrük Memur Muavinliğine nakledilmiştir. 14 Mart 1880'de maaşı 300 kuruşa indirilmiştir. 13 Kasım 1882'de kurumun lağvedilmesiyle 240 kuruş maaşla tekrar Sahil Muhafaza Memuriyetine tayin olunmuştur. 15 Kasım 1886'da maaşı 300 kuruşa yükseltilmiştir. 13 Nisan 1892'de 400 kuruş maaşla Muhafız Merkez Memur Muavinliğine alınmıştır. 18 Ocak 1893'te 500 kuruş maaşla 1. Sınıf Deniz Muhafaza Memurluğuna, 26 Ekim 1894'te Haliç Müdürlüğüne nakledilmiştir. 4 Nisan 1899'da 500 kuruş maaşla Muhafaza-i Deniz Memurluğuna tayin olunmuştur. Maaşı 4 Ağustos 1899'da 520 kuruşa yükseltilmiştir.

Muhafız Müdüriyetinden yazılan mülâhazaya atfen Hacı İbrahim Efendi'nin vazifesindeki gayreti meşhur olduğu belirtilerek, terceme-i hâl varaksında istihdam süreleri, maaş miktarları, zam miktarları kayıt altına alındığı Muhafız Müdüriyetinin cevabiyesinden anlaşılmıştır¹⁴¹.

I. 65. OVAKİM EFENDİ

Kirkor adlı kişinin oğludur. 1850'de Eğin'de doğmuştur. Mahalle mektebinde Ermenice ve Türkçe eğitimi almıştır. Biraz Türkçe okuryazardır.

1865'te mülâzım olarak Dersaadet Emtia Gümrüğü Nezâreti Başmüdürlüğüne atanmıştır. 1867'de 235 kuruş maaşa nail olmuştur. 1872'de 400 kuruş maaşla Dersaadet Emtia Gümrüğüne bağlı Ambar-ı Kebire nakil olmuştur. 1873'te yine aynı miktar maaşla Ambar-ı Kebir birimine bağlı İhracat Ardiye Memuriyetine geçmiştir. 1880'de 320 kuruş maaşla görevine halen devam ettiği belirtilmiştir.

Memuriyet hayatı boyunca şikâyete bağlı mahkeme olmamıştır. Dersaadet Emtia Gümrüğü Nazırı Behçet Bey ve Rüsûmât Emîni Arîb Efendi tarafından yazılan 15 Şubat 1886 tarihli mülâhazada görevini iyi icra ettiği ve güzel hizmetler içinde olduğu belirtilmiştir¹⁴².

¹⁴¹ BOA. DH. SAİD. d. 131/297.

¹⁴² BOA. DH. SAİD. d. 9/549.

I. 66. MAHMUD NAZIM EFENDİ

Hâfız Mehmed Efendi'nin oğludur. 1850'de Mâmûretülaziz Vilâyeti'ne bağlı Eğin kasabasında doğmuştur. Dersaadette bulunan Mimar Kasım Medresesinde bir müddet eğitim almıştır. Türkçe okuryazardır.

1868'de Toscan-ı Amire 2. Alayı Efradına girip, 1879'da istifa ederek askeriyeden çıkmış, 14 Mart 1881'de 225 kuruş maaşla Kuruçay Kazası Bidâyet Mahkemesi 2. Kâtipliğine tayin olunmuştur.

Memuriyet vazifesinden dolayı dava olmamıştır. Kuruçay Bidâyet Mahkemesi Riyasetinden yazılan mülâhazada saygın bir kişiliği olduğu belirtilmiştir. Erzurum Valiliği ile Adliye Müfettişliğinden yapılan tasdikle anlaşılmuştur. Adliye Nezâreti Celilesi tarafından bu mülâhaza kayıt edilmiştir (26 Şubat 1887)¹⁴³.

I. 67. HÜSEYİN EFENDİ

Süleyman Efendi'nin oğludur. 1850'de Eğin'de dünyaya gelmiştir. Sıbyan mektebinde dini ilimler ve özel hocadan Arapça ve Farsça dersleri almıştır. Türkçe okuryazardır.

1869'da Muhafaza Müdüriyeti Kalemine mülâzım olarak atanmıştır. Aynı yıl 250 kuruş maaşla görev yaptığı birime bağlı Yedi Kule Kapısı Muhâfız Memurluğuna tayin olunmuştur. 1875'te 300 kuruş maaşla Muhafaza Müdüriyeti Kalemi Merkezine bağlı olan Deniz Muhafaza memuriyetine, 1876'da aynı miktar maaşla Büyükada (Beyadası), 1880'de 300 kuruş maaşla Kınalı Ada Rüsûmât memurluğu görevleri yapmıştır. 5 ay sonra asaleti tasdik olunmasından ötürü 1882'de aynı miktar maaşla Büyükada Rüsûmât memurluğuna geri dönmüştür.

Hüseyin Efendi'nin Memuriyet hayatı boyunca mahkeme karşısına çıkmadığı ve görevlerini layıkıyla icra ettiği Dersaadet Mülhakatı Nezâretinden ve Rüsûmât Emaneti Âliyesinden kaleme alınan mütalaada belirtilmiştir. Hüseyin Efendi 1 Kasım

¹⁴³ BOA. DH. SAİD. d. 13/155.

1890'da 500 kuruş maaşla Dersaadet Mülhakatına bağlı Paşa Limanı Rüsûmât İdaresi memurluğuna nakil edilmiştir.¹⁴⁴

I. 68. OSMAN AVNİ EFENDİ

Eğın Hanedanından Dedezâde Ömer Mazhar Efendi'nin oğludur. Ocak 1850'de Eğın kasabasında doğmuştur. Sıbyan mektebinde mukaddimât-ı ulûm ve medresede Arapça, Farsça, tarih, hesap, edebiyat ve Türkçe eğitimi almıştır. Türkçe okuryazardır.

1868'de 4. Ordu-yu Hümâyun Jurnal Kalemine mülâzım olarak 1 yıl süresince atanmıştır. Adı geçen ordunun Erzurum'a nakil olmasıyla Erzincan Sancağı Muhasebe Kalemine nakledilmiştir. 18 Ekim 1870'den 14 Aralık 1872'ye kadar 250 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Tahrîr-i Emlâk Klemi Seyyar Mukayyidliğine tayin olunmuştur. Daha sonra Tahrîr-i Emlâk Kaleminin lâğvedilmesiyle yine mülâzım olarak Erzincan Sancağı Muhasebe Kalemine nakledilmiştir. 23 Kasım 1885'te 380 kuruş maaş ile Ovacık Kazası¹⁴⁵ Mal Müdürlüğüne alınmış, 3 Mayıs 1877'de görevinden ayrılmıştır. 26 Haziran 1877'de 500 kuruş maaşla Kuzucan (Pülümür) Kazası Âşâr 1. Kâtipliğine tayin olunmuştur. 14 Haziran 1878'e kadar görevini yerine getirdikten sonra 20 Aralık 1878'de 200 kuruş maaşla Hakkâri Rüsûmât Kâtipliğine getirilmiştir. 1 Şubat 1879'da kurumun yeniden yapılandırılmasından dolayı açıkta kalmıştır. 29 Mart 1879'da 475 kuruş maaşla Hakkâri Sancağı Defter-i Hakanî Klemi Başkâtipliğine atanmış ve 14 Mart 1880'deki Maaşat Kararnamesinden sonra maaşı 380 kuruşa yükseltilmiştir. Osman Avni Efendi 30 Ağustos 1883'te Hakkâri Defter-i Hakanî Klemi Başkâtipliğinden azledilmiştir. 26 Temmuz 1883'te İlbeyli (Menşurlu) Sancağı¹⁴⁶ Âşâr ve Ağnâm Memuriyetine tayin olunmuştur

¹⁴⁴ BOA. DH. SAİD. d. 21/151; BOA. DH. SAİD. d. 17/197.

¹⁴⁵ Günümüzde Tunceli'ye bağlı ilçedir.

¹⁴⁶ Sivas Vilâyetine bağlı kazadır. Günümüzde merkez ilçe Kayadibi bucağına bağlı bir köydür.

Osman Avni Efendi'nin Hakkâri Sancağı Defter-i Hakanî Memuriyeti ve Valilik Makamı tarafından terceme-i hâl varakasına yazılan mülâhazalarda bulunduğu görevlerde görevini yerine getirmeye muktedir ve güzel ahlak sahibi olduğu belirtilmiştir. Vergi Emaneti Aliyesinin 13 Haziran 1883 tarihli tahririnde çalıştığı kurumların üst makamlarınca yazılan mülâhazalara atfen verilen bilgiler tasdik olunmuştur (7 Şubat 1884)¹⁴⁷.

I. 69. NİKOLAKİ EFENDİ

Osmanlı tebaasından Ermeni milletinden Balabanoğlu Yanko adlı kişinin oğludur. 1850'de Eğin'de doğmuştur. Millet mektebinde eğitim görmüştür. Türkçe, Ermenice ve Rumca okuryazardır.

17 Mart 1880'de 500 kuruş maaşla İzmit Rüsûmât-ı Merkez Müdüriyeti Sandık Sarraflığına atanmıştır. 26 Eylül 1881'de maaşı 650 kuruşa yükseltilmiştir. 19 Mart 1884'te istifa ederek görevinden ayrılmıştır. 3 Nisan 1884'te 360 kuruş maaşla Geyve¹⁴⁸ Hükümet Sandık Sarraflığına, 9 Aralık 1884'te 1000 kuruş maaşla Ayvalık Muhasebe Müfettişliğine, 28 Mart 1888'aynı miktar maaşla Kengiri (Çankırı) Muhasebe Müdürlüğüne nakledilmiştir. 13 Mart 1890'da maaşı 1100 kuruşa yükseltilmiştir. 22 Mayıs 1893'te 1200 kuruş maaşla terfiyen Karaburun (Ahurlu)¹⁴⁹ Memlaha Müdürlüğüne nakil olunmuştur.

Nikolaki Efendi'nin Ankara Düyun-ı Umûmiye-i Osmanîye Nezâreti İdare-i Merkeziye Müdüriyeti Umûmiyesindeki hizmetleri tasdik olunmuştur. Daire-i Sandık Emanetinden ve Müfettişliğinden yazılan 20 Mart 1884 ve 28 Haziran 1889 tarihli mazbata ve şehadetnâmenin bir sûreti terceme-i hâl varakasından mevcuttur. 11 Nisan 1895'te vefat ettiği Düyun-ı Umûmiye-i Osmanîye Sicil Şubesinin 6 Temmuz 1902 tarihli vukuat pusulasında bildirilmiştir¹⁵⁰.

¹⁴⁷ BOA. DH. SAİD. d. 5/829.

¹⁴⁸ İzmit Sancağına bağlı kazadır.

¹⁴⁹ Aydın Vilâyetine bağlı kazadır.

¹⁵⁰ BOA. DH. SAİD. d. 57/453.

I. 70. HASAN AZMİ EFENDİ

Mustafa Şerif Efendi'nin oğludur. 1850'de Eğin'de doğmuştur. Sıbyan mektebinde mukaddimât-ı ulûm tahsil etmiş, Bingazi Mekteb-i Rüşdiyesinde Arapça, Farsça ve fenn-i hesap eğitimi almıştır. Arapça tekellüm (konuşma) eder. Türkçe okuryazardır.

1866'da Bingazi Vilâyeti Muhasebe Odasına mülâzım olarak atanmıştır. Aynı yıl 200 kuruş maaşla Ucle Kazası¹⁵¹ Sandık Eminliğine tayin olunmuştur. 1866'da istifa ederek buradaki görevinden ayrılmıştır. 1869'da 300 kuruş maaşla Trablusgarp Rüsûmât Nezâreti Merkez Müdüriyeti Tezkere Kâtipliğine, 1871'de 290 kuruş maaşla adı gecen idarenin Tahrîrât Kâtipliğine ve 1871'de 550 kuruş maaşla Tuz, Müskirât ve Tütün Kâtipliğine tayin olunmuştur. 1874'te 1285 kuruş maaşla Rüsûmât Nezâreti Merkez Müdüriyeti Baş Kâtipliğine terfi edilmiştir. 1882'de 2000 kuruş maaşla Yemen Rüsûmât Nezâretine bağlı Hudeyde¹⁵² Rüsûmât Müdüriyetine getirilmiştir. 1883'te maaşı 2500 kuruşa yükseltilmiştir. 1884'te 1500 kuruş maaşla Bingazi Rüsûmât Müdüriyetine nakledilmiştir.

Hasan Azmi Efendi 22 Ocak 1887'de Rütbe-i Salise'ye, 16 Mayıs 1895'te Rütbe-i Evvel'e tevcih buyrulmuştur. Hasan Azmi Efendi'nin takdire şayan çalışkanlığı ve gayretine mebni 25 Aralık 1893'te Dördüncü Rütbeden Mecîdî Nişanı Ali Osman Zîşânî'yla 6 Eylül 1899'da gümüşten Riyad Madalya'sıyla taltif olduğu Divan-ı Hümâyûn'un 24 Mart 1903 tarihli tezkeresinden anlaşılmıştır. 13 Mart 1897'de maaşı 1350 kuruşa yükseltilmiştir. Bulduğu memuriyetlerden istifa, nakil ve terfi gibi nedenlerle ayrılmış, memuriyetiyle ilgili işlerden dolayı herhangi bir suçla itham olunmamış ve hakkında soruşturma açılmamıştır. Trablusgarp Rüsûmât Nezâreti'nden yazılan mülâhazada Hasan Azmi Efendi'nin üstün gayreti, Türkçe okuryazar olduğu ve Arapça konuşabildiği belirtilmiştir. Bingazi Vilâyeti Vali Vekâletinden vazifesine olan sadakati ve liyakati beyan olunmuş ayrıca Rüsûmât Emanet-i Aliye'sinden ehliyet ve yararlılığı tasdik olunmuştur. Hasan Azmi

¹⁵¹ Bingazi vilâyetine bağlı kazadır.

¹⁵² Yemen vilâyetine bağlı sancaktır.

Efendi Ağustos 1900'de 2022 kuruş maaşla Yaka¹⁵³ Rûsûmât Müdüriyetine nakledilmiştir. Bu tarihten 2 ay sonra vefat etmiştir¹⁵⁴.

I. 71. OSMAN VEHBİ EFENDİ

Siverek Nâibi İbrahim Edhem Efendi'nin oğludur. 1850'de Eğin kazasında doğduğu Nüfus Tezkere-i Osmanîyesi sûretinde tasdikli olarak kayıtlıdır. Sıbyan mektebinde mukaddimât-ı ulûm tahsil etmiş Fatih Medresesinde Arapça ve Farsça eğitimi almıştır. Türkçe okuryazardır.

3 Ocak 1881'den 1 Kasım 1881'e kadar Bayramiç Nahiyesi Niyabetinde, 5 Mayıs 1882'den 27 Nisan 1885'e kadar 300 kuruş maaşla Kale-i Sultaniye (Çanakkale) Sancağı Bidâyet Mahkemesi Zâbit Kâtipliğinde ve 30 Nisan 1885'ten 24 Mart 1888'e kadar 400 kuruş maaşla İzmit Bidâyet Mahkemesi Başkâtipliğinde bulunmuştur. Buradan Midilli Sancağı Bidâyet Mahkemesi Başkâtipliğine 600 kuruş maaşla nakledilmiştir. Buradan aynı miktar maaşla ve becâyiş suretiyle Çatalca Sancağı Bidâyet Mahkemesi Başkâtipliğine getirilmiştir. Daha sonra Mekteb-i Hukuk-ı Şahane müstakil heyeti tarafından sınava tabi tutularak aliyyü'l-âlâ (pekiyi) derecede mezun olmuştur. 27 Nisan 1892'de 1400 kuruş maaşla Yenipazar Sancağı Bidâyet Mahkemesi Ceza Dairesi Riyasetine nakledilmiştir. 1902'de 1530 kuruş maaşla Divaniye Sancağı¹⁵⁵ Bidâyet Mahkemesi Ceza Dairesi Riyasetine tayin olunmuştur. Osman Vehbi Efendi tayin talebinde bulunarak, 2 Mayıs 1905'te 1250 kuruş maaşla Kozan (Sis) Sancağı Bidâyet Mahkemesi Ceza Dairesi Riyasetine nakledilmiştir. Osman Vehbi Efendi'nin maaş miktarları, görevden ayrılış sebepleri, Fetvahane Nezâreti Celilesinin 7 Şubat 1898 tarihli tezkeresinde gösterilmiştir¹⁵⁶.

¹⁵³ Kastamonu'ya bağlı nahiyedir.

¹⁵⁴ BOA. DH. SAİD. d. 15/53.

¹⁵⁵ Bağdat vilâyetine bağlı sancaktır.

¹⁵⁶ BOA. DH. SAİD. d. 142/133.

I. 72. İBRAHİM EDHEM EFENDİ

Rahmetli Hacı Mehmed Ağa'nın oğludur. 1850'de Mâmûretülaziz vilâyetine bağlı Eğin kazasının Gemürgap (Toybelen) karyesinde doğmuştur. Sıbyan mektebinde esası İslamiyet olan mukaddimât-ı ulûm-ı diniye tahsil etmiş, Eğin Rüşdiye Mektebinde bir miktar Arapça ve Farsça eğitim almıştır. Sülûs ve rika hatlarını öğrenmiştir. Türkçe okuryazardır.

16 Kasım 1883'te 300 kuruş maaşla Polis neferi olarak Üsküdar Polis Merkezine atanmıştır. 30 Ağustos 1884'te buradaki görevinden ayrılmıştır. 11 Şubat 1886'da 200 kuruş maaş ve 1175 kuruş harcırahla Diyarbakır Vilâyeti Fırka-yı Seyyâresine tayin olunmuştur. 27 Ağustos 1890'da kurumun tasfiyesiyle açığa alınmıştır. 16 Ekim 1890'da 300 kuruş maaşla Eğin Nahiyesi Tahrîr ve Vergi Kâtipliğine atanmıştır. 300 kuruş maaşla Karacadağ (Kaynak) Nahiyesi¹⁵⁷ Vergi Kâtipliğine nakledilmiştir. 19 Ağustos 1897'de buradaki görevinden ayrılmıştır. 24 Nisan 1906'da 100 kuruş maaşla Mersin Kazaları Mal Müdür Muavinliğine nakledilmiştir. Dersaadet'e avdet eylesininin akabinde 8 Aralık 1906'ya kadar 50 kuruş maaşla tasfiye edilmiştir. Daha sonra 500 kuruş maaşla Buldan Kazası Maliye Müdür Muavinliğine getirilmiştir.

İbrahim Edhem Efendi'nin 13 Şubat 1900-17 Haziran 1900 tarihleri arasında 125 kuruş maaşın yarısı verilmek üzere Ağın¹⁵⁸ Vergi Kâtip Vekâletinde bulunduğu, bir müddet sonra buradaki görevinden ayrıldığı ve zimmetle bir gün ilişkisi olmadığı Ağın Meclis İdaresinin 15 Temmuz 1900 tarihli mazbatasına atfen 4 Haziran 1903 tarihli vukuat pusulasında gösterilmiştir.

İbrahim Edhem Efendi 3 Kasım 1908'de aynı miktar maaşla Çal (Çukurca) Kazası Mal Müdür Muavinliğine 500 kuruş maaşla nakledilmiştir. Vergi Dairesinde görülen bazı tahrifatlardan ötürü Maliye Müfettişliğince 26 Ağustos 1909'da azledilmişse de bir müddet sonra yeniden 275 kuruş maaşla görevine dönmüştür. Yapılan tahkikat neticesinde devlet malını zimmetine geçirdiğinden şüphelenilerek görevinden bir dönem alınmıştır. İbrahim Edhem Efendi'nin çalıştığı kurumların üst

¹⁵⁷ Şanlıurfa-Siverek'e bağlı nahiyedir.

¹⁵⁸ Eğin (Kemaliye)'ye bağlı nahiyedir.

kurumlarınca yazılan mülâhazalara atfen terceme-i hâline vazifesini ifaya devam eylediği belirtilmiştir. Memuriyet süresi, istihdamı, tayin tarihleri ve maaş miktarları Ergani Sancağı ve Diyarbakır Vilâyeti Vergi Müdürlüğünden verilmiş olan 5 kıta şhadetnâmenin sûreti varakaları terceme-i hâl varakalarıyla beraber Maliye Sicil Nezâreti Şubesinde mahfuzdur (30 Mart 1902)¹⁵⁹.

I. 73. SİRABYON BEKYAN EFENDİ

Ermeni Milletinden ve Eğin Kazası Açık Karyesi sakinlerinden Abraham (İbrahim) Ağa'nın oğludur. 1851'de Mâmûretülaziz vilâyeti'ne bağlı Eğin kazasının Açık karyesinde doğmuştur. Ermeni mektebinde bir miktar Türkçe ve Ermenice Eğitimi görmüştür. Türkçe ve Ermenice okuryazardır.

1881'de mülâzım olarak Eğin Kazası Ravi Meclisi Bilad Kalemine atanmıştır. Burada 2 yıl çalıştıktan sonra 13 Mayıs 1886'da Ankara Bidâyet Mahkemesi Muharrirliğine tayin edilmiştir. Fakat Ankara'nın havasına uyum sağlayamadığından buradaki görevinden istifa etmiştir. 27 Ocak 1888'de Aydın Vilâyeti Mukavelat Muharrirliğine nakil olunmuştur. 16 Mayıs 1888'de Adana Vilâyeti Bidâyet Mahkemesi Mukavelat Muharrirliğine tayin edilmiştir.

Bilgi ve becerisinin görevini yerine getirmeye yeterli olduğu, Adana Vilâyeti Bidâyet Mahkemesi Riyaseti tarafından yazılan mülâhazada belirtilerek, Adana Valiliği ile İstinaf Müdde-i Umûmîyesi Riyasetinden tasdik olunmuştur (24 Ekim 1891). Sirabyon Bekyan Efendi Dersaadet'e gelerek yapmış olduğu memuriyetlerine geri dönmelerinden dolayı 13 Ocak 1891'de beratı kabul edilmiştir¹⁶⁰.

I. 74. ALİ RIZA EFENDİ

Vezir-i Azam Kavasbaşısından Eğinli Hacı Bekir Ağa'nın oğludur. 1851'de Eğin'de doğmuştur. Sıbyan mektebinde mukaddimât-ı ulûm-ı diniye tahsil etmiş,

¹⁵⁹ BOA. DH. SAİD. d. 95/457.

¹⁶⁰ BOA. DH. SAİD. d. 35/495.

özel hocadan biraz Arapça, Farsça ve fenn-i hesap eğitimi almıştır. Türkçe okuryazardır.

1865'te Mekteb-i Fünun-u Maliye Kalemine mülâzım olarak atanmıştır. Aynı yıl 20 kuruş maaş almaya nail olmuş ve 1869'da 100 kuruş maaşla Teftiş-i Muhasebat Odasına alınmıştır. 1870, 1871 yıllarında yapılan zamlarla maaşı 250 kuruşa yükseltilmiştir. 13 Ekim 1871'de % 5 kesintiyle maaşı 273,5 kuruşa indirilmişse de 1872'de tekrar 250 kuruşa yükseltilmiştir. 8 Ağustos 1876'da 1000 kuruş maaşla Kâvaim-i Tetkik Komisyonunda Muhasebe Kitabetine tayin olunmuştur. 1878'de komisyonun lağvıyla buradaki görevinden ayrılmıştır. 12 Eylül 1879'da 1000 kuruş maaşla Teftiş-i Umur-u Maliye Kalemine alınmıştır. Aynı yıl maaşından 100 kuruş âşar vergisine kesilerek maaşı 900 kuruşa indirilmiştir. 13 Aralık 1879'da 900 kuruş maaşla Varidat-ı Umûmîye Muhasebesine nakledilmiştir. 14 Ocak 1880'de aynı miktar maaşla Varidat İdare-i Umûmîyesinde Mesalih-i Umûmîye Kalemî Emlak Kitabeti Muavinliğine tayin olunmuştur. 14 Mart 1880'de maaşı 800 kuruşa indirilmiştir ve memuriyetine bu miktar maaşla devam etmiştir. 25 Şubat 1888'de aynı miktar maaşla Muhasebe-i Umûmîye-i Maliye Defter-i Kebir Şubesinde Yevmiye ve Defter-i Kebir-i Umûmîye Kitabeti Muavinliğine getirilmiştir. 13 Mart 1889'da Muhasebe-i Umûmîye Tatbik Kalemine nakledilmiştir. 30 Mart 1903'te Muhasebe-i Umûmî Kısım-ı Evvel Mümeyyiz Muavinliğine terfi etmiştir.

Ali Rıza Efendi memuriyeti ile ilgili işlerden dolayı herhangi bir suçla itham olunmamış ve hakkında soruşturma açılmamıştır. Varidat İdare-i Umûmî Muhasebecisi Süleyman Sudi Efendi tarafından terceme-i hâl varakasına yazılan mülâhazada Ali Rıza Efendi'nin gayreti ve kabiliyeti belirtilerek görevinde çalışkan olduğu Maliye Nezâreti Celilesi'nin 18 Mayıs 1910 tarihli tezkeresinde gösterilmiştir. 28 Mayıs 1910'da vefat ettiği 25 Şubat 1911 tarihli vukuat pusulasında ve Sicil Şubesinin 21 Mayıs 1911 tarihli tezkereye cevabında mahfuzdur¹⁶¹.

---

¹⁶¹ BOA. DH. SAİD. d. 7/425.

I. 75. RASİM İSPIRO EFENDİ

Osmanlı Devleti'nin Ermeni milletinden Şerbetyan Kigork Hacı Dimitri'nin oğludur. 28 Temmuz 1851'de Eğin'de doğmuştur. Bir müddet Eğin Sıbyan Mektebine devam ettikten sonra özel hocadan bir miktar Arapça, Türkçe, fenn-i hesab ve coğrafya tahsil etmiştir. Türkçe, Ermenice ve Rumca okuryazardır. Biraz Arapça konuşur.

28 Mart 1863'te Yafa¹⁶² Rüsûmât Müdüriyeti Tahrîrât Kalemine mülâzım olarak atanmıştır. Şubat 1870'de 395 kuruş maaşla Beyrut İthalat Gümrüğüne, 14 Mayıs 1870'de Şam-ı Şerif Rüsûmât Müdüriyeti maiyetine ve 25 Kasım 1870'de 750 kuruş maaşla Beyrut Rüsûmât Nezâreti Muhasebeciliğine nakledilmiştir. 14 Mart 1871'de 800 kuruş maaşla Bikâ (Bikâülaziz) Sancağı Merkez Kâtipliğine tayin olunmuştur. 6 ay sonra istifa ederek Dersaadet'e gelmiştir. 13 Ekim 1872'de 500 kuruş maaşla İzmir Sancağı Muhasebe Kalemine alınmıştır. 13 Mart 1878'de maaşı 495 kuruşa indirilmiştir. 30 Nisan 1880'de 720 kuruş maaşla çalıştığı kurumun Muhasebe Kalemî Başkâtipliğine getirilmiştir. 11 Nisan 1883'te Üçüncü Sınıf İkinci Rütbeye tevcih buyrulmuştur. 8 Ağustos 1886'da 1800 kuruş maaşla Çatalca Sancağı Muhasebeciliğine tayin olunarak, 13 Haziran 1888'de maaşı 2000 kuruşa yükseltilmiştir. 3 Mayıs 1887'de Dördüncü Rütbeden Nişan-ı Âli Osmanî'yle taltif olunmuştur. 17 Temmuz 1888'de aynı miktar maaşla ve becâyiş suretiyle İzmit Sancağı Muhasebeciliğine nakledilmiştir. 1 Kasım 1888'de vuku bulan yolsuzluğundan ötürü görevinden azledilmiştir. Rasim İspiro Efendi 2 Kasım 1890'da 1500 kuruş maaşla 6. Daire-i Belediye Mal memuriyetine atanarak 24 Eylül 1892'de maaşı 1750 kuruşa yükseltilmiştir. 21 Temmuz 1893'te Üçüncü Rütbeden Nişan-ı Âli Osmanî'yle taltif olunmuştur. 25 Mart 1895'te terfiyen Rütbe-i Evveli Sınıfına tevcih buyrulmuştur. 13 Mart 1897'de 10\1 kesintiyle maaşı 1575 kuruşa indirilmişse de 1 Aralık 1897'de 1800 kuruşa yükseltilmiştir. 29 Ocak 1900'de terfiyen Rütbe-i Evveli Sınıfı Evvelliğine tevcih buyrulmuş, maaşı 10 Temmuz 1906'da 1900 kuruşa yükseltilmiştir.

---

¹⁶² Kudüs-Sayda vilâyetine bağlı kazadır.

İzmir Sancağı Başkâtipliğinden ve Çatalca Muhasebeciliğinden yazılan mazbatalarda Rasim İspiro Efendi'nin zimmetinde devlete ait bir şey olmadığı belirtilmiştir. İzmir Sancağı İdare Meclisi ve Şehremaneti'nden yazılan mülâhazaya atfen Rasim İspiro Efendi'nin bilgi ve becerisinin görevini yerine getirebilecek düzeyde olduğu Maliye Nezâreti Celilesi tarafından beyan olunmuştur¹⁶³.

I. 76. MEHMED CEMİL EFENDİ

Karadağ'da şehit olan Dersaadet Piyade 6. Tabur Kâtibi Mustafa Rüşdü Efendi'nin oğludur. 31 Ekim 1851'de Eğin kazasında doğduğu Nüfus Tezkere-i Osmanîyesi varakasında kayıtlıdır. Eğin Sıbyan Mektebinde esasî İslamiyet olan mukaddimât-ı ulûm-ı diniye, sarf ve nahv tahsil etmiştir. Ayrıca hâfiz olmuştur. Türkçe okuryazardır.

15 Mayıs 1874'te Erzurum Vilâyeti Rûsûmât Nezâretine mülâzım olarak atanmıştır. 10 Şubat 1876'da 400 kuruş maaşla Erzincan Sancağı 2. Duhan (tütün) Fabrikası Memurluğuna tayin olunmuştur. 14 Haziran 1876'da maaşı 500 kuruşa yükseltile de 14 Ağustos 1876'da 350 kuruşa indirilmiştir. 12 Şubat 1878'e kadar istihdam olunmuş, sonra azledilmiştir. 11 Ocak 1885'ten 26 Haziran 1885'e kadar 500 kuruş maaşla Erzincan Baş Umûmîye memurluğunda bulunmuştur. Kısa bir süre sonra yerine başka bir memur gönderilerek buradaki görevinden ayrılmıştır. 25 liralık rüşvet aldığı gerekçesiyle azledilmiştir. 26 Ağustos 1886'da 400 kuruş maaşla Malazgirt Sancağı Vergi Kâtipliğine atanmıştır. 19 Temmuz 1888'de Eğin Nüfus memurluğuna tayin olunmuşsa da kısa süre sonra istifa ederek buradaki görevinden ayrılmıştır. 11 Eylül 1894'te 250 kuruş maaşla Cebelibereket (Osmaniye), 15 Temmuz 1896'da aynı miktar maaşla Bâb (Bâb-ı Cubûl)¹⁶⁴ Kazası Vergi Kâtipliğine alınmıştır.

1900'da 500 kuruş maaşla Bâb (Bâb-ı Cubûl) ve Cebelibereket (Osmaniye) Vergi Kâtipliğine tayin edildiği ve bu iki kurumda zimmetle ilişkisi olmadığı Tahrîr ve Vergi İdare-i Umûmîyesinin 4 Ekim 1905 tarihli müzekkeresinden anlaşıldığı Maliye Sicil Şubesinin 14 Mayıs 1907 tarihli vukuat pusulasında görülmüştür.

¹⁶³ BOA. DH. SAİD. d. 27/345.

¹⁶⁴ Halep Eyâletine bağlı kazadır.

Mehmed Cemil Efendi'nin çalıştığı kurumların üst makamlarınca yazılan 9 kıta mazbatada maaş miktarları, azil sebepleri belirilerek kayıt altına alınmıştır (26 Aralık 1906). Ayrıca 1900'da 500 kuruş maaşla Bâb ve Cebelibereket Vergi Kâtipliğine tayin edildiği ve bu iki kurumda zimmetle ilişkisi olmadığı Tahrîr ve Vergi İdare-i Umûmîyesinin 4 Ekim 1905 tarihli müzekkeresinden anlaşılmıştır ve benzer bilgiler de Maliye Sicil Şubesinin 14 Mayıs 1907 tarihli vukuat pusulasında görülmüştür¹⁶⁵.

I. 77. MEHMED NURİ EFENDİ

Rençber. Ömer Ağa'nın oğludur. 1852'de Eğin'de dünyaya gelmiştir. Sıbyan mektebinde iktisada dair bazı Risaleler okumuştur. Türkçe okuryazardır.

14 Ekim 1873'te 285 kuruş maaşla Tırnovi¹⁶⁶(Tırnova-Veliko-Tırново) Rüsûmât Müdüriyeti Kâtipliğine tayin olmuştur. 1874'te görevden ayrılmıştır. 14 Ağustos 1875'ten itibaren birkaç ay 285 kuruş maaşla sevk ile İzmir Rüsûmât Nezâretine bağlı Foça-i Atik (Eski Foça) Rüsûmât Kâtipliği yapmıştır. 14 Ağustos 1876'dan itibaren 8 ay 300 kuruş maaşla aynı nezârete bağlı Küçükbahçe Rüsûmât Memurluğuna girmiştir. 18 Nisan 1878'de 235 kuruş maaşla yine aynı nezârete bağlı Yenifoça Rüsûmât Memurluğuna tayin olunmuştur. Temmuz 1878'de görevinden istifa etmiştir. 13 Ağustos 1878'de 6 ay 285 kuruş maaşla ikinci kez Foça-i Atik Rüsûmât Kâtipliğine atanmıştır. 14 Mayıs 1879'da Foça-i Atik Rüsûmât Kâtipliğine asalaten tayin olunduğu halde 1881'de istifa ederek buradaki görevinden ayrılmıştır. 25 Temmuz 1882'de 160 kuruş maaş ile aynı nezârete bağlı Çandarlı Rüsûmât Kâtipliğine, 18 Eylül 1882'de 400 kuruş maaşla Foça-i Atik Rüsûmât Dairesine tayin olunmuştur. 5 Şubat 1890'da 350 kuruş maaşla Finike Rüsûmât İdaresi Kâtipliğine nakil olunmuştur.

Mehmed Nuri Efendi bulunduğu memuriyetlerden istifa, görev süresinin tamamlanması, görev yerinin değiştirilmesi gibi nedenlerle ayrılmış, memuriyeti ile işlerden dolayı herhangi bir suçla itham olunmamıştır ve hakkında soruşturma

¹⁶⁵ BOA. DH. SAİD. d. 130/341.

¹⁶⁶ Vidin, Bulgaristan eyâletine bağlı kazadır.

açılmamıştır. İzmir Rûsûmât Nezâreti Muharrirliğinden ve Aydın Vilâyeti Celilesi Rûsûmât Emaneti Âliyesinden yazılan mülâhazalara atfen Mehmed Nuri Efendi'nin bilgi ve becerisinin görevini yerine getirmeye yeterli olduğu bildirilmiştir (27 ağustos 1888)¹⁶⁷.

I. 78. İBRAHİM EFENDİ

Eğin kasabası ahalisinden Hasan Ağa'nın oğludur. 25 Ekim 1852'de Eğin kasabasında doğmuştur. Sıbyan mektebinde mukaddimât-ı ulûm-ı diniye eğitimi almıştır. Türkçe okuryazardır.

26 Nisan 1878'de Evkaf-ı Hümâyûn Nezâreti Kapı Çûhadârlığına mülâzım olarak tayin olunmuştur. 24 Ağustos 1877'de 30 kuruş maaşla Evkaf-ı Hümâyûn Nezâreti Evrak Kalemi Kapı Çûhadârlığına alınmıştır. 28 Nisan 1884'te 500 kuruş maaşla Hazine-i Evrak Veznedarlığına nakledilmiştir. 7 Ocak 1889'da aylığına 75 kuruş zam yapılarak maaşı 575 kuruşa yükseltilmiştir. İbrahim Efendi'nin maaşı 13 Mart 1897'de aşırı yükseldiğinden dolayı yapılan düzenleme çerçevesinde 517 kuruş 20 paraya düşürüldüğü Evkaf-ı Hümâyûn Nezâretinin sicil şubesinden gelen vukuat pusulasında gösterilmiştir. 14 Ağustos 1909'da 282 kuruş maaşla emekliye ayrıldığı da 4 Temmuz 1910 tarihli vukuat defterinden anlaşılmıştır. Evkaf-ı Hümâyûn Muhasebe-i Umûmiye Müdürü Canip Bey Efendi ve hazineden Ömer Halid Efendi tarafından müştereken yazılan mülâhazada İbrahim Efendi'nin memuriyetlerinden dolayı herhangi bir suçla itham olunmadığı anlaşılmıştır. Ayrıca maaş miktarları görev süreleri ve yerleri Muhasebe-i Umûmiyeden çıkarılan kayıt sûretlerinde mahfuzdur (17 Eylül 1889)¹⁶⁸.

---

¹⁶⁷ BOA. DH. SAİD. d. 20/2227.

¹⁶⁸ BOA. DH. SAİD. d. 28/197.

I. 79. MEHMED ŞERİF EFENDİ

Hacı Ahmedzâde Mustafa Efendi'nin oğludur. 17 Aralık 1852'de Eğin'de doğmuştur. Eğin Sıbyan Mektebinde meratip (rütbe, derece) dersleri okumuş, Arapça ve Farsça eğitimi almıştır. Türkçe okuryazar, Arapça konuşur.

1870'te Batum Sancağı Tahrîrât Kalemine atanmıştır. 1 Temmuz 1870'te 100 kuruş maaşla Meclis-i Temyiz Kitâbeti Refakatine memur olarak alınmıştır. 9 ay sonra görevinden ayrılarak Dersaadet'e gelmiştir. Burada 1871'den itibaren 7 ay boyunca Bâb-ı Vâlâ-yı Seraskeride Münşa-i Kâtipliğine (İnşa Kâtipliği) devam etmiştir. 14 Aralık 1871'de 100 kuruş maaşla Nafia Ruznâmçe Kalemine, 1 Kasım 1872'de 1500 kuruş maaşla Yemen Vilâyeti Mektupçu Kalemine ve 14 Mart 1873'te aynı miktar maaşla Sinhan Sancağı¹⁶⁹ Tahrîrât Kalemî Müdürlüğüne nakledilmiştir. Maaşı 18 ağustos 1873'te 1750 kuruşa yükseltilmiştir. 6 Şubat 1874'te aynı miktar maaşla Mektupçu Kalemine, 12 Eylül 1879'da yine aynı miktar maaşla Meclis İdare-i Vilâyet Müdürlüğüne tayin olunmuştur. 14 Mart 1880'deki Tensik-i Maaş Kararnamesinde maaşı 1250 kuruşa indirilmiştir. 11 Kasım 1880'de 1500 kuruş maaşla yeniden Mektupçu Kalemine nakledilerek 13 Mayıs 1882'de maaşı 1750 kuruşa yükseltilmiştir. 26 Ekim 1886'da 2000 kuruş maaşla Mektupçu Kalemî Mümeyyizliğine tayin olunmuştur. Göstermiş olduğu gayretlerden dolayı, 11 Nisan 1884'te Rütbe-i Salis, 29 Haziran 1892'de ise Rütbe-i Sani sınıfına tevcih buyrulmuştur.

Yemen Vilâyeti Mektupçuluğu ve Valilik makamından yazılan mülahazalarda Mehmed Şerif Efendi'nin görevlerindeki hüsn-i hizmeti ve gayreti belirtilerek hakkında soruşturma açılmadığı ve bu suretle mahkûm olmadığı tasdik edilmiştir. Yukarıda verilen bilgilerin bir sûreti Yemen Vilâyeti Sicill-i Ahvâl Komisyonunda mahfuzdur (8 Şubat 1889)¹⁷⁰.

¹⁶⁹ Yemen vilâyetine bağlı sancaktır.

¹⁷⁰ BOA. DH. SAİD. d. 22/129.

I. 80. SİRABYON BEKYAN EFENDİ

Osmanlı tebaasından Ermeni milletinden, Eğin Kazası Apçağa Karyesi sakinlerinden Abraham (İbrahim) Ağa'nın oğludur. 1852'de Eğin kazasının Ağçağa karyesinde doğduğu, Ermeni mektebinde bir miktar Türkçe eğitimi aldığı ve Türkçe ve Ermenice okuryazar olduğu Sicill-i Ahvâl varakasinda mahfuzdur.

1873'ten itibaren iki sene Eğin Kazası Dava Meclisi'nde mülâzım olarak çalışmıştır. 13 Mayıs 1886'da Ankara Vilâyeti Bidâyet Mahkemesi Tahvilat Birimine tayin olunmuştur. Ankara'nın havasına uyum sağlayamadığından dolayı istifa ederek buradaki görevinden ayrılmıştır. 22 Temmuz 1888'de sağlık sorunlarından dolayı tekrar istifa ederek görevinden ayrılmıştır. Aynı sene Adana Vilâyeti Bidâyet Mahkemesi Müstantikliğine nakledilmiştir. 23 Mayıs 1890'da buradaki görevinden ayrılarak Dersaadet Mahkeme-i İstinafına tayin olunmuştur.

Adana Vilâyeti Bidâyet Mahkemesi Riyasetinden yazılan mülâhazaya atfen Adana Vilâyeti Valiliği, İstinaf Müdürü Umûmîliği ve Adliye Nezâreti tarafından Sirabyon Bekyan Efendi'nin ehliyetinin icra ettiği göreve yeterli olduğu ve hakkında soruşturma açılmadığı tasdik edilmiştir¹⁷¹.

I. 81. HÂFIZ HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ

Mehmed Sadık Efendi'nin oğludur. 1852'de Eğin'de doğduğu terceme-i hâlinde ve tezkere-i osmanîsinde gösterilmiştir. Eğin Sıbyan Mektebinde ulûm-ı diniye tahsil etmiştir. Mekteb-i Rüşdiyede meratip dersleri okumuşsa da şehadetnâme alamadığından buradan ayrılıp Dersaadet'e gelerek medreseye başlamıştır. Hâfız İbrahim Efendi'den dersler almıştır. Burada icazetname almasına rağmen şehadetnâme alamamıştır. Türkçe okuryazardır.

1882 tarihinde Dersaadet Bidâyet Mahkemesi İstinkâf Dairesine mülâzım olarak atanmıştır. 15 Ağustos 1889'da 20 kuruş maaşla Dersaadet Bidâyet

---

¹⁷¹ BOA. DH. SAİD. d. 142/417.

Mahkemesi 1. Ceza Dairesine tayin olunmuştur. 19 Nisan 1890'dan Şubat 1894'e kadar maaşı yapılan zamlarla 170 kuruşa yükseltilmiştir.

Bidâyet Mahkemesi Başkâtipliğinden Hâfız Hüseyin Hüsni Efendi'nin İstinkâf Dairesinde istihdam olunduğu belirtilmiş Adliye Nezâreti Celilesi tarafından da tasdik edilmiştir. Bu bilgiler terceme-i hâl varakasında mahfuzdur (21 Kasım 1893)¹⁷².

I. 82. MEHMED ŞERİF EFENDİ

Tüccardan Hasan Efendinin oğludur. 1853'te Eğin kazasında doğmuştur. Sıbyan mektebinde mukaddimât-ı ulûm-ı diniyye ve Yozgat Rüşdiye Mektebinde ikmal-i tahsil ederek diploma almaya hak kazanmıştır.

1873'te 270 kuruş maaşla Tulca Sancağı Tahrîrât Odasına memur olarak atanmıştır. 1 sene sonra maaşı 350 kuruşa ulaşmış ise de bu sancağın Rusya tarafından istilasından dolayı Dersaadet'e gitmiştir. 1878'de 250 kuruş aylıkla Çatalca dâhilinde bulunan Suyolukurası (Kemberburgaz) Kâtipliğine tayin olunmuştur. 1880'de buradaki görevinden istifa etmiştir. 4 Ağustos 1881'de 400 kuruş maaşla Çekmece-i Sagir (Küçük Çekmece) Kazası Bidâyet Mahkemesi Başkâtipliğine tayin edilmiştir.

Bulunduğu görevlerden istifa ve istifa suretleriyle görevinden ayrılmış olup, memuriyet hayatı boyunca icra ettiği görevlerden dolayı mahkeme olmamıştır. Bidâyet Mahkemesi Riyasetinden yazılan mülâhazada Mehmed Şerif Efendi'nin görevini layıkıyla yaptığı ve itibar sahibi olduğu Adliye Nazırı Hasan Fehmi Paşa tarafından tasdik olunmuştur (13 Eylül 1885)¹⁷³.

---

¹⁷² BOA. DH. SAİD. d. 74/463.

¹⁷³ BOA. DH. SAİD. d. 7/839.

I. 83. AHMED TEVFIK EFENDİ

Mustafa Nazım adlı kişinin oğludur. 1853'te Eğin'de doğmuştur. Sıbyan Mektebinde bir miktar eğitim aldıktan sonra Mekteb-i Medrese Rüşdiyesinde tederisi miktar-ı kanundan bir miktar okumuştur.

1870'de kura ile Silk-i Celile-i Askeriye' ye (Askerlik Mesleği) başlamıştır. 6 sene sonra bu görevden ihraç olunup 15 Temmuz 1878'de 200 kuruş maaşla Mâmûretülaziz Vilâyeti Tahrir-i Emlak Seyyaresinde göreve başlamıştır. 4 ay burada çalıştıktan sonra kurumun dağılması neticesinde açıkta kalmıştır. 2 Ocak 1886'da 200 kuruş maaşla Sivas Vilâyeti Fırka-i Seyyaresi Mesalikine memur olmuştur.

Ahmed Tefkik Efendi'nin şimdiye kadar hakkında şikayetten ötürü mahkeme görmediği Sivas Vilâyeti Tahrir ve Vergi Müdüriyetlerinden yazılan mülâhazada ve Vergi Emaneti Celilesinden ilave edilen 31 Mart 1886 tarihli zeyilde tercüme-i hâl varaksı tasdik olunmuştur (14 Temmuz 1887)¹⁷⁴.

I. 84. HÂFİZ OSMAN EFENDİ

Kereste tüccarından Selamizâde El-Hac (Hacı) Ahmed Efendi'nin oğludur. 1853'te Eğin kasabası'nda dünyaya gelmiştir. Eğin Rüşdiye Mektebi ve Fatih Medresesinde meratip olan ulûm ve fen tahsili almış, Arapça ve Farsçadan dersler okumuştur. Mekteb-i Hukuka girerek âlâ derecede şhadetnâme almıştır. O esnada teşkil olunan İhtibari (Yoklama, Deneme) sınıfına devam eylemiştir. Türkçe okuryazardır, Arapça ve Farsçaya aşinadır.

1877'de muvâfakaten 500 kuruş maaşla Kırkkilise Sancağı Âşâr Kol Kâtipliğine girerek 6 ay istihdam olunmuştur. 1878'de 300 kuruş maaşla 3 ay Bandırma Kazasına bağlı Manyas Nahiyesi ve 1879'da 350 kuruş maaşla 4 ay Gelibolu Sancağına bağlı Mürefte (Miryofito) Kazası¹⁷⁵ Âşâr Ambarı Eminliklerinde bulunmuştur. Mekteb-i Hukukta şhadetnâme aldıktan sonra 3 ay İstinaf-ı Müdde-i

¹⁷⁴ BOA. DH. SAİD. d. 14/335.

¹⁷⁵ Edirne Vilâyetine bağlı kazadır.

Umûmiyeciliği Kalemünde, 6 ay Dersaadet. Bidâyet 2. Hukuk Kalemünde istihdam olunmuştur. 1888’de 1400 kuruş maaşla Süleymaniye Sancağı¹⁷⁶ Bidâyet Mahkemesi Müdde-i Umûmi Muavinliğine tayin olunmuştur.

Mekteb-i Hukuk Müdüriyetinden yazılan şerhte Hâfız Osman Efendi’nin 27 Mayıs 1886 tarihinde âlâ derecede mezuniyet aldığı belirtilmiş ve Adliye Nezâreti Celilesinden şerh tasdik edilmiştir. Kırkkilise Sancağı, Manyas Nahiyesi, Mürefte Kazası Âşâr Kol Kitâbeti ve Ambar Eminlikleri mahallince tayin olunduğu ve hizmetleri 1 Eylül 1888 tarihli kayıta belirtilmiştir. Hâfız Osman Efendi mahkeme olmuş ve cerâim-i nukud ithamıyla mahkûm olduğundan 22 Nisan 1891’de görevinden azledilmiştir. Yapılan tahkikat ve inceleme neticesinde çalışmasına bir mani görülmemiş, 29 Mart 1892’de 1400 kuruş maaşla Şehr-i Zor Sancağı Müdde-i Umûmi Muavinliğine tayin olunmuştur¹⁷⁷.

I. 85. AGOP EFENDİ

Teba-i Devlet-i Aliye’nin Ermeni milletinden Kandonyan’ın oğludur. Nisan 1854’te Eğin kazasına bağlı Apçağa karyesinde doğmuştur. Ağçağa Ermeni Mektebinde Türkçe ve Ermenice eğitimi almıştır. Türkçe ve Ermenice okuryazardır.

13 Mart 1889’da 700 kuruş kesintili maaşla Mâmûretülaziz Vilâyeti Ağnâm Tahsildar memuriyetine ve 13 Mart 1890’da 600 kuruş kesintili maaşla Merkez Ağnâm Tahsildarlığına tayin olunmuştur. 13 Haziran 1891’de 320 kuruş maaşla Keban Kazası Sandık Sarraflığına getirilmiştir.

Agop Efendi’nin çalıştığı kurumların üst makamlarınca yazılan mülâhazalara atfen ehliyet ve yararlılığı Maliye Nezâreti Celilesi tarafından belirtilmiştir. Kesintili ücretle Ağnâm memuriyet ve tahsildarlığında istihdâm olduğu Mâmûretülaziz Valilik

¹⁷⁶ Musul Vilâyetine bağlı kazadır.

¹⁷⁷ BOA. DH. SAİD. d. 26/59.

makamının 20 Eylül 1890 tarihli tahrîrât cevabı ve Muhasebe-i Umûmiye Maliyesinin 31 Temmuz 1892 tarihli yazısında mahfuzdur¹⁷⁸.

I. 86. MEHMED NURİ EFENDİ

Hakkâri Sancağı muhasebecilerinden emekli, rahmetli Erzincanlızâde Hacı Ömer Efendi'nin oğludur. 1854'te Eğin kasabasında doğduğu Nüfus Tezkere-i Osmanîyesi Sûretinde kayıtlıdır. Eğin Sıbyan Mektebinde mukaddimât-ı ulûm-ı diniye ve Erzincan Mekteb-i Rüşdiyesinde meratip dersleri tahsil ederek şehadetnâme aldığı, Türkçe okuryazar olduğu terceme-i hâl varakasında kayıtlıdır.

14 Mayıs 1872'de 30 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Muhasebe Kalemine atanmıştır. 1874'te maaşı 55 kuruşa yükseltilmiştir. 13 Ağustos 1877'den 9 Ekim 1877'ye kadar Kemah Kazası Âşâr Kâtipliği görevinde bulunmuştur. 2 Haziran 1878'de 200 kuruş maaşla Hakkari Sancağı Tahrîrât Kalemine tayin olunmuştur. Maaşı 14 Eylül 1879'da 180 kuruşa, 12 Şubat 1880'de 144 kuruşa indirilmiştir. 12 Kasım 1880'de buradaki görevinden istifa ederek ayrılmıştır. 14 Nisan 1881'de 450 kuruş maaşla mülga Dersim Vilâyeti Mektupçu Kalemi Mukayyidliğine nakledilmiştir. 13 Mart 1882'de 500 kuruş maaşla mezkûr kalemin mümeyyizliğine yükseltilip maaşı 13 Aralık 1883'te 560 kuruşa, 22 Nisan 1884'te 700 kuruşa yükseltilmiştir. 13 Nisan 1888'de 300 kuruş maaşla Dersim Sancağı Tahrîrât Kalemi Başkâtipliğine getirilmiştir. 28 Kasım 1892 tarihinden 20 Ocak 1893 tarihine kadar ilave memuriyet olarak 439,5 kuruş zamlı maaşla Dersim Sancağı Tahrîrât Müdürü Vekâletinde bulunmuştur. 1893'te 1860 kuruş maaşla Kırkkilise İhale-i Âşâr memuriyetinde bulunmuştur. 17-27 Ekim 1894 tarihleri arasında 80 kuruş harcırah, 1091 kuruş maaşla Çemişkezek Kazası Kaymakam Vekâletinde bulunmuştur. 18 Ağustos 1895'te 400 kuruş maaşla mezkûr kazanın Meclis İdaresi Başkâtipliğine nakledilmiştir. 1896'da 153 kuruş harcırah, 1770 kuruş maaşla ikinci defa Kırkkilise İhale-i Âşâr memuriyetine tayin olunmuştur. 1897'de 153 kuruş harcırah, 1920 kuruş maaşla Malazgirt Kazası İhale-i Âşâr memuru olmuştur. 31 Temmuz-26 Ağustos 1897 tarihleri arasında 212 kuruş 30 para maaşla Kırkkilise Kazası Kaymakamlığı

---

¹⁷⁸ BOA. DH. SAİD. d. 45/37.

Vekâletinde bulunmuştur. Görevlerindeki gayreti ve hüsn-i ifadan ötürü 6 Kasım 1898’de Rütbe-i Salisliğe tevcih buyrulmuştur. 9 Mart 1902’de istifa ederek buradaki görevinden ayrılmıştır.

Mehmed Nuri Efendi’nin çalıştığı kurumların üst makamlarınca yazılan mülahazalarda ve Hakkari Meclis idaresinin 29 Ocak 1890, Dersim Sancağı Meclis İdaresinin 18 Şubat 1901, 30 Eylül 1901, 10 Aralık 1901 tarihli mazbatalarda görev süreleri maaş miktarları, zamları, istifa ve nakil sebepleri belirtilmiş, görevini iyi bir şekilde yerine getirdiği, zimmetinde devlete ait bir şey bulunmadığı belirtilmiştir¹⁷⁹.

I. 87. OHANNES EFENDİ

Halep Rüsûmât Müdüriyeti odacısı Kiyork Ağa’nın oğludur. 2 Eylül 1854 tarihinde Mâmûretülaziz vilâyetine bağlı Eğin kazasında doğmuştur. Halep Vilâyeti Ermeni Mekteplerinde eğitim almıştır. Arapça, Türkçe ve Ermenice okuryazardır.

14 Kasım 1874’te Halep Rüsûmât Nezâreti dâhilindeki Muhasebe Müdürlüğü Kalemi Mülâzemetliğine atanmıştır. 12 Haziran 1875’te 200 kuruş maaşla Halep Kaza Kâtipliğine tayin olunmuştur. 26 Şubat 1879’da 300 kuruş maaşla kayıt memurluğuna nakledilmiştir. 28 Ocak 1880’de istifa ederek buradaki görevinden ayrılmıştır. 27 Şubat 1882’de 360 kuruş maaşla Halep Rüsûmât Canibinde Baş Müdüriyet Sandık Eminliğine alınmıştır. 13 Temmuz 1883’te maaşı 700 kuruşa yükseltilmiştir. 14 Nisan 1884’te yapılan tensikatta açıkta kalmıştır. 26 Kasım 1884’te 300 kuruş maaşla Yedikule Memlahası Kaza Kâtipliğine tayin olunmuştur. 27 Mart 1885’te buradaki görevinden ayrılmıştır. 14 Ekim 1890’da 300 kuruş maaşla tekrar, Yedikule Memlahası Kaza Kâtipliğinde 1 ay 25 gün bulunduktan sonra açıkta kalmıştır. 1 Temmuz 1891’de 250 kuruş maaşla Halep Düyun-ı Umûmîye Merkez Müdüriyeti Muhasebe Kalemi Perakende Kâtipliğine bir gün sonra 300 kuruş maaşla mezkûr kurumun Seyyar Kâtipliğine tayin olunmuştur. 31 Aralık 1891’de 175 kuruş maaşla Halep Eyâletine bağlı İdlib Kazası Memuriyet Vekâletine, 13 Eylül 1892’de 350 kuruş maaşla Süveydiye (Antakya) Memurluğuna nakledilmiştir. 4 Şubat 1895’te 450 kuruş maaşla mezkûr memlaha Katib-i Saniliğine terfi eylemiştir. 28 Haziran 1896’da 700 kuruş maaşla yeni teşkil olunan Âşâr Memlahası memurluğuna

¹⁷⁹ BOA. DH. SAİD. d. 96/461.

terfi olunmuş ise de kurumun lağvedilmesiyle 9 Ağustos 1899'da terfiyen İskenderun Düyun-ı Umûmîye Kâtipliğine tayin edilmiştir. 24 Haziran 1900'de 540 kuruş maaşla tefiyen mezkûr Memlaha Muavinliğine nakledilmiştir.

Halep Düyun-ı Umûmîye Merkez Müdüriyeti tarafından yazılan mülahazada Ohannes Efendi'nin ehliyeti ve iktidarı ve tasdik olunmuştur. Ayrıca yazılan derkenarda da memuriyetiyle ilgili durumları belirtilmiştir. Zimmetle alakası olmadığı ve hüsn-i hizmeti 23 Ocak 1890 ve 1 Ocak 1891 tarihli şهادetnâmelerde belirtilmiş ve Halep Merkez Müdürlüğü tarafından kaleme alınmıştır¹⁸⁰.

---

¹⁸⁰ BOA. DH. SAİD. d. 104/148.

II. BÖLÜM

SONUÇ ADINA GENEL DEĞERLENDİRME

II.1. OSMANLI BÜROKRASİSİNDEKİ DEĞİŞİM

Gülhane Hatt-ı Hümayûnu olarak da bilinen Tanzimat Fermanı ile birlikte Osmanlı Devleti, idarî, siyasî, sosyal, ekonomik ve kültürel anlamda son derece önemli değişim ve dönüşümün yaşandığı bir dönem içerisine girmiştir. Tanzimat Dönemi, nezâretlerin kurulduğu, uzmanlaşmaların başladığı ve geliştiğı bir dönemdir. Bu dönemde devlet bürokratik anlamda XV ve XVI. yüzyıllarla kıyaslanamayacak kadar büyümüştü. XVIII. yüzyıl sonlarında merkez ve taşra teşkilatının toplamı yaklaşık 2.000 kişi tahmin edilirken II. Adulhamid döneminde bu sayı 35.000'e ulaşmıştır¹⁸¹.

Bütünlük oluşturan XIX. yüzyıl idari reformları ile ülke çapında idarenin mülkî, askerî gibi bütün alanlarda merkeziyetçi bir düzenlemeye gidilmiştir¹⁸². Osmanlı idarî yapısında, hacminde ve mensuplarının görevlerinde meydana gelen değişiklikler, sivil bürokrasinin (kalemîyenin) yapısını da değiştirmiştir. Merkezileşme, devlet teşkilatında meydana gelen gelişme ve büyümeye bağılı olarak bürokratik kadroları da her geçen gün biraz daha genişletmiştir¹⁸³. Avrupa'nın herhangi bir devletinde rastlanacak genel modele göre gerçekleştirilen bu merkeziyetçilik, devlet bürokrasisini şubelere ayırmak, memurlara maaş vermek ve hazinenin gelir ve giderlerini bir elden yapıp mali kontrolü kurmak diye özetlenebilir¹⁸⁴. Yeni mülkî derecelerle bir hiyerarşi oluşturma ve dereceye göre sıralanmış resmi hitap şekilleri gibi yeni oluşumlar mülkîyeye yeni bir görüş ve kimlik kazandırmıştır¹⁸⁵.

---

¹⁸¹ Sarıyıldız, *Sicill-i Ahvâl Komisyonu'nun Kuruluşu ve İşleyişi*, s. 1.

¹⁸² Ali Akyıldız, *Osmanlı Bürokrasisi ve Modernleşme*, İstanbul, 2004, s. 20.

¹⁸³ Cater V.Findly, *Osmanlı Devleti'nde Bürokratik Reform Bâbîâli (1789-1922)*, (çev. Latif Boyacı-İzzet Akyol), İstanbul, 1994, s. 57.

¹⁸⁴ İlber Ortaylı, *İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı*, İstanbul, 2006, s. 24.

¹⁸⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. Cater V.Findly, *Kalemîyeden Mülkiyeye Osmanlı Memurlarının Toplumsal Tarihi*, (çev. Gül Çağalı Güven), İstanbul, 1996.

Merkeziyetçi eğilimleri daha belirginleştiren 1864 ve 1871 İdare-i Umûmiye Vilâyet Nizamnâmeleri taşrada yeni bürokratik düzenlemeler getirmiştir. 1864 senesindeki nizamnâme ile mülkîye memurlarının validen, nahiye müdürlerine, muhtara kadar olan kademelere göre yetki ve sorumlulukları tespit edildi. Memurların muhakeme edilmeleri ile ilgili esaslar 1871'de nizamnâme ile belirlendi. 1873 tarihli kararname ile maaş ve harcırahlarla ilgili hükümler konulmuştur¹⁸⁶. Bu süreçte başlayan düzenlemeler daha sonra günümüzde de varlığını devam ettiren 17 Şubat 1914 tarihli “*Memurîn Muhakemât Kanunu*”nun hazırlanmasıyla son bulmuştur¹⁸⁷.

Memurların seçimi ve tayini için bazı ihtisas komisyonları oluşturuldu. Bunlardan birisi olan Memurin-i İntihab Komisyonu, geçirdiği dönüşümler ile Abdulhamid döneminde bürokratik atamalar üzerindeki kontrolü sağlayacak mekanizmanın bir parçası oldu. Personel yönetmeliklerini sistemleştirmek için yapılan girişimler, personel kayıtları bakımından modern bir sistemin oluşturulmasıyla yeni bir boyut kazandı. Sonuçta; en önemli yeniliklerden birisi, daha önce Osmanlı devletinde görülmeyen modern bir usul olan, devlet personelinin sicillerinin ilk defa resmi bir büro tarafından tutulmaya başlanmasıdır¹⁸⁸.

Sonuç olarak Sicill-i Ahvâl defterleri: Son dönem taşra bürokrasisi, personel politikaları devletin işleyişi gibi birçok bilgiyi ihtiva etmektedir. Eğinli (Kemaliyeli) memurlara ait bu kayıtlardan istifade edilerek konuyla alakadar birçok husus ele alınmıştır.

II. 2. MEMURLARIN AD, AİLE, SÜLALE, ŞAN VE ŞÖHRETLERİ

Toplumsal köken araştırmalarında kişilerin sahip oldukları şan, şöret ve lakaplar büyük önem taşır ve bunlar kişilerin aidiyetleri konusunda değerli bilgiler içerir. Osmanlı dönemindeki aile, sülale ve bunların lakap ve şöretlerinin tespiti

¹⁸⁶ Gül, *Osmanlı Devleti Bürokrasisi'nde Erzincanlı Memurlar*, s. 234.

¹⁸⁷ Yunus Özger, *Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Bürokrasisinde Yozgatlı Devlet Adamları*, İstanbul, 2010, s. 21.

¹⁸⁸ Sarıyıldız, *Sicill-i Ahvâl Komisyonu'nun Kuruluşu ve İşleyişi*, s. 4.

için, tahrir, temettuat ve avarız defterleri, vakıf kayıtları, şeri'yye sicillerindeki muhtelif kayıtlar, asker toplamak maksadıyla tanzim edilmiş olan nüfus yoklama defterleri ve bunların yanı sıra Sicill-i Ahvâl defterleri önemli kaynaklardır. Sicill-i Ahvâl defterlerinde tespit edilen Eğinli (Kemaliyeli) memurların aile, sülale isimleri, bu kişilerin kullandıkları lakap ve şöhretlerin bazıları tespit edilmiştir. Buna göre; aile ve sülalenin isimleri şunlardır: Paşalızâde, Eğinlizâde, Tosyalızâde, Cizyedarzâde, Kadızâde, Bahçevanzâde, Çayhanecizâde, Sofuzâde, Kestanecizâde, Katıpzâde, Abidbeyzâde, Hacıtatlızâde, Efendizâde, Dedezâde, Balabanoğlu, Esmeroğlu, Şerbetyan, Ahmedzâde, Selamizâde, Efendizâde, Erzincanlızâdedir.

Sülale ve şöhret adlarına bakıldığında ailelerin, isimlerini veya şöhretlerini yaptıkları iş, meslek, aile büyüğü ve atasından veya fiziksel özelliklerinden aldığı anlaşılmaktadır. 87 devlet adamına ait biyografi kayıtlarında memurların 15'i dışında tüm memurlar, çift isimlidir. Çift isimlilerin ön adlarının temel alınmasıyla yapılan istatistikte en çok tekrarlanan ismin Mehmed olduğu anlaşılmaktadır. Ehl-i Beyt isimleri; Hasan, Hüseyin öne çıkan isimlerdendir. Gayrimüslim memurların da bazılarının tek isim bazılarının ise çift isim taşıdıkları tespit edilmiştir. Bu şahıslardan 7 kişi tek isim taşırken 8 kişi çift isim kullanmaktadır.

Osmanlı klasik döneminde seyfiye mensuplarının *bey*, ilmiye mensuplarının ise *efendi* unvanı kullandığı bilinmektedir. Kalemîyenin gelişmesi ile birlikte *efendi* unvanını kalemîye personelinin kullandığı dikkati çekmektedir. Böylece efendi kelimesi sadece ilmiye sınıfının değil diğer memurların da kullandığı bir unvan haline gelmiştir. Memurlardan 1'i *ağa*, 85'i isimlerinin sonuna *efendi* tabirlerini almışlardır. Sadece Sırabyon Bekyan bu tasnifin dışında kalarak isminin sonunda tabir almamıştır.

Çalışmada Eğinli (Kemaliyeli) devlet adamlarının 30'unun baba meslekleri tespit edilmiştir. Buna göre; memurların, babalarının 12'si memur, 12'si esnaf veya tüccar, 4'ü din görevlisi, 2'si ise çiftçidir. Babası memur ve esnaf ağırlıklı kişilerin devlet kademesinde görev yaptığı görülmektedir. İlmiye ve askeri zümreye mensup olan ailelerin çocukları devlette daha çok çalışmışlardır. Bu dönemde ilmiye sınıfı

hem devlet hem de toplum nezdinde oldukça itibarlı olduğu görülmektedir. Memurlukta mesleğine geçişte babanın yaptığı iş ve mesleği ile doğrudan bir ilişkisinin olduğu söylenebilir. Özellikle memur çocukları babalarının dairelerinde çıraklığa başlamışlardır. Kalemîye görevinin çoğu zaman babadan oğula intikal ettiği açık şekilde belgelere yansımıştır.

II. 3. GAYRİMÜSLİM MEMURLAR

Islahat Fermanı'na kadar klasik dönem olarak nitelendirilen devirde gayrimüslimlerin, devlet kademesinde (Rum saray tercümanları hariç) çalışmaları mümkün değildi. Islahat Fermanı'yla bu anlayış değişmiş ve gayrimüslimlerin de devlet kademelerinde olmaları sağlanmıştı.

Osmanlı Devletinin XIX. yüzyılında özellikle II. Abdulhamid döneminde Avrupa devletlerinin hâkimiyet, maliye ve idare üzerinde yoğun müdahalesi ve bu devletlerin tükenmeyen ıslahat talepleri üzerine ıslahat projeleri ve uygulamaları sürmüştür. Bu bakımdan 1878-1908 seneleri arası özellikle Osmanlı bürokrasisinde görev alan memurların etnik kompozisyonundaki değişmeler, nezâretler ve taşradaki bağlı şubelerinde yeni uygulamalara gidildiği görülmektedir¹⁸⁹.

Reformlar yapılırken ülkenin diğer meselelerine nazaran, özellikle merkezî bürokrasinin yeniden yapılanmasında daha fazla ilerleme kaydedildiği görülmektedir. Oluşturulan çok sayıda nezâret meclisi hummalı bir çalışma içine girmiştir. Devrin en önemli kuruluşu olan Meclis-i Vâlâ, yüzlerce nizâm-nâme ve talimatnâme hazırlanmıştır¹⁹⁰. Böylece bürokrasideki memur istihdamı başta olmak üzere birçok konu köklü değişim içine girmiştir.

Ancak gayrimüslimlerin devlet kademelerinde memur olarak çalışmalarını sadece Avrupalı devletlerin baskısıyla izah etmekte tek başına yeterli değildir. Nitekim devlet hayatındaki kozmopolit yapının XVIII. yüzyıldan beri şekillenmesi

¹⁸⁹ Gül, *Erzincanlı Memurlar*, s. 224.

¹⁹⁰ Abdullah Saydam, "Tanzimat'ın Memurları", *Türkler*, C.13, Ankara, 2002, s. 667-668.

ve XIX. yüzyılda özellikle yeni açılan eğitim kurumlarının yetiştirdiği gayrimüslimlerin Müslümanlar gibi devlet hizmetinde memur olarak muhtelif dairelere tayin edilmeleriyle ilişkili olmalıdır. Osmanlı taşra bürokrasinin bu yeni devrini anlamak için Sicill-i Ahvâl defterlerindeki biyografi kayıtlarının bu yönü ile incelenmesiyle önemli bilgilerin elde edileceği aşikârdır.

Sicill-i Ahvâl defterlerindeki biyografi kayıtlarına göre Eğinli 15 gayrimüslim tespit edilmiştir. Bunlardan 13'ü Ermeni, 2'si Rum olup, Yahudi bulunmamaktadır. Gayrimüslim memurların tamamı devlet kademesinin haricinde bulunan esnaf veya tüccarların çocuklarından oluşmaktadır. Kendi mekteplerinin yanında rüşdiye ve millet mekteplerinde eğitim almışlardır. Yabancı dile aşinalıkları kuşkusuz onlara memuriyet hayatında avantaj sağlamıştır. Tespit edilen Eğinli gayrimüslim memurlar ve göreve başladıkları devlet daireleri şunlardır: Artin Efendi Diyarbakır Gümrük Kolculuğu Tahsilciliği¹⁹¹, Kololyan Avadis Efendi Âşar Rüsûmât Mültezimliği¹⁹², Kapıkıyan Boğos Efendi Islahiye Kâtipliği¹⁹³, Karabet Efendi Rüsûmât Müdüriyeti¹⁹⁴, Mıgırırç Şinavor Efendi Dersaadet Postahanesi¹⁹⁵, Aleksan Fehmi Efendi Tahrir-i Emlak Kalemi¹⁹⁶ Aleksan Efendi Sandık Sarraflığı¹⁹⁷, Anastas Yaver Efendi İzmit muhasebeciliği¹⁹⁸, Ovakim Efendi Dersaadet Emtia Gümrüğü Nezâreti¹⁹⁹, Nikolaki Efendi İzmit Rüsûmât-ı Merkez Müdüriyeti Sandık Sarraflığı²⁰⁰, Sirabyon Bekyan Efendi Ravi Meclisi²⁰¹, Rasim İspiro Efendi Rüsûmât Müdüriyeti Tahrîrât Kalemi²⁰², Sirabyon Bekyan Efendi Eğin Kazası Dava Meclisi²⁰³, Agop Efendi Ağnâm Tahsildar Memuriyeti²⁰⁴, Ohannes Efendi Halep Rüsûmât Nezâreti²⁰⁵.

---

¹⁹¹ BOA. DH. SAİD. d. 56/71.

¹⁹² BOA. DH. SAİD. d. 42/457.

¹⁹³ BOA. DH. SAİD. d. 10/643.

¹⁹⁴ BOA. DH. SAİD. d. 9/927.

¹⁹⁵ BOA. DH. SAİD. d. 62/257.

¹⁹⁶ BOA. DH. SAİD. d. 43/19.

¹⁹⁷ BOA. DH. SAİD. d. 95/249.

¹⁹⁸ BOA. DH. SAİD. d. 106/101.

¹⁹⁹ BOA. DH. SAİD. d. 9/549.

²⁰⁰ BOA. DH. SAİD. d. 57/453.

²⁰¹ BOA. DH. SAİD. d. 35/495.

²⁰² BOA. DH. SAİD. d. 27/345.

²⁰³ BOA. DH. SAİD. d. 142/417.

²⁰⁴ BOA. DH. SAİD. d. 45/37.

²⁰⁵ BOA. DH. SAİD. d. 104/148.

II. 4. MÜLAZEMET, TAYİN, MADALYA, TERFÎ, İSTİFA VE AZİLLER

Mülkî ve idarî taksimatta yapılan değişikliklerin başarıya ulaşması için memurluğun bazı esaslara bağlanması gerekmektedir. Memuriyet için bir menşe aranmıyordu. Memurlar gelişi güzel seçilmekte ve tayin edilmekteydi. Memuriyet vazifeleri, yetkileri, sorumlulukları tespit edilmediği gibi, adli ve hukuki teminatları da yoktu. Tespit edilecek esaslı bir usulle memurların derece derece görevleri ve sorumluluklarını belirlemek gerekmektedir²⁰⁶

Taşra teşkilatında yapılan köklü değişiklikler, uygulamada ortaya çıkan sorunlar göz önünde tutularak 1849'da çıkarılan bir yönetmelikle kurallara bağlandı. Dokuz bölüm halinde düzenlenen bu yönetmelik 68 maddeden oluşuyordu. 1864 Vilâyet Nizamnamesinin yürürlüğe girmesine dek geçerli oldu. "*Eyalet Meclisleri Nizamnamesi*" adı verilmiş olmasına karşın, taşra teşkilatının bütün basamaklarında görev alanların uyacakları kuralları kapsamakta; güvenlik, bayındırlık, yargı, eğitim-öğretimi ilgilendiren konularla ilgili hükümlere de yer verilmekteydi²⁰⁷. 1871 tarihinde merkezîyetçilik eğilimi, daha belirgin olan Vilâyet Nizâmname'si yürürlüğe konuldu. Daha önce çıkarılan nizâmname ile mülkîye memurlarının validen nahiye müdürlerine, muhtara kadar olan kademelerine göre yetki ve sorumlulukları tespit edildi ve memurların muhakeme edilmeleri ile ilgili esaslar 1871'de nizâmname ile belirlendi; 1873 tarihli kararname ile maaş ve harcırahlarla ilgili hükümler kondu. Memurların seçimi ve tayini için bazı ihtisas komisyonları oluşturuldu. Bunlardan biri olan Memurin-i İntihab Komisyonu, geçirdiği dönüşümlerle Abdülhamid döneminde bürokratik atamalar üzerindeki kontrolü sağlayacak mekanizmanın bir parçası oldu. Personel yönetmeliklerini sistemleştirmek için yapılan girişimler, personel kayıtları bakımından modern bir sistemin oluşturulmasıyla yeni bir boyut kazandı. Sonuçta, en önemli yeniliklerden birisi, daha önce Osmanlı Devleti'nde görülmeyen modern bir usulün (devlet personelinin sicillerinin ilk defa resmi bir büro tarafından tutulmaya başlanması) uygulamaya konulmasıydı²⁰⁸.

²⁰⁶ Sarıyıldız, *Sicill-i Ahvâl Komisyonu'nun Kuruluşu ve İşleyişi*, s. 3.

²⁰⁷ Musa Çadircı, "Tanzimat", *Osmanlı Ansiklopedisi*, C.6, s. 185.

²⁰⁸ Sarıyıldız, *Sicill-i Ahvâl Komisyonu'nun Kuruluşu ve İşleyişi*, s. 4.

İncelenen dönemde memurluğa atanma, terfi, azil gibi memurların özlük hakları belirli bir kuralara bağlandığı görülmektedir. Yeni dönemde memurların maaş, atama, azil ve terfi gibi meselelerine modern çözümler getirilmiştir. Bu şekilde devlet hizmetlerinde işlerlik getirilmiş ve bu konudaki kargaşa bertaraf edilmiştir. Sicill-i Ahvâl defteri kayıtlarında atama, terfi ve azil gibi hususların yanı sıra, memurların aldıkları ödül ve cezalar da belirtilmiştir.

Taşrada değişik nazırlıklara bağlı dairelerde bir kişinin memurluğa ilk adımı mülazemet dönemi olarak adlandırılan stajyerlik dönemiyle başladığı anlaşılmaktadır. İncelenen bütün belgelerde, devlet memurluğuna adım atan kişiler istinasız devlet dairelerinde 1-3 yıl arasında değişen dönemlerde stajyer olarak denendiği ve asaletinin hemen tasdik edilmediği görülmektedir.

Dairelerin ihtiyacı olan memurları kendilerinin yetiştirdikleri anlaşılmaktadır. Küçük denilebilecek yaşta muhtelif dairelerde memurluğa ait bilgi ve deneyimler kazanmaları gayesiyle böyle bir uygulamaya gidildiğini söyleyebiliriz. İncelenen dönemde, mülazemet dönemindeki memur adayları genellikle *mülazım* bazen de *çirag* veya *şakird* olarak adlandırılmıştır. Bu şekilde küçük yaşta dairelerin kalemlerinde görevlendirilen stajyerler birer memur adayı olarak zamanla dairenin gördüğü işlerin bütün inceliklerini öğrenerek memurluğa hazır hale geliyorlardı. Bu mülazemetlik dönemlerinde, farklı dairelere göre değişse de 40-80 kuruş arasında maaş aldıkları görülmektedir.

Memurların meslek hayatlarında yoğun şekilde görevlerinden istifa edip ve belirli bir dönem açıkta kaldıktan sonra, göreve yeniden başladıkları oldukça sık görülen bir durumdur. İstifaların sebepleri arasında; öncelikle gittikleri yer ve görevden hoşnut olmamaları, maaş ödemelerinde ki aksaklık veya yetersizlikler, azda görülse çalıştığı birimin yeniden yapılandırılması gibi durumlar sebep olmuştur. Ayrıca meslek hayatında memurların "*tenzil-i rütbe*" maruz kaldıkları ancak tekrar bir gayretle mesleklerinde başarılı oldukları da sık görülen bir durumdur.

Bir memurun azil edilmesi, kısa veya uzun süreli görevden el çektirilmesi olağan görülen durumlardandır. Bir memurun aziline sebep olacak en ağır suç

zimmitle ilişğinin olması idi. Diğeri bir azil sebebi ise görevini kötüye kulanma, hakkında şikâyet üzerine *taht-ı muhakeme* (mahkeme olmak) olması ve neticesinde suçlu bulunması idi.²⁰⁹ Bu gibi durumlardan dolayı işlediğı suçun derecesine göre, memur geçici ve tamamen meslekten azil edilmekteydi. Bunun yanı sıra kısa süreli görevden el çekirme ve sürgün hadiseleri de görölmektedir. Bir memurun görevden el çektirilmesinin sebepleri arasında; tayin edildiğı görev yerine geç veya hiç gitmemesi, şahsıyla ilgili sicillere işlenecek olan evrakları göndermemesi veya çok geç göndermesi, atandığı yerdeki daire ve yöre ahalisiyle uyum sağlayamaması gibi fiillerdi.

Memurlar görevindeki üstün başarılarından dolayı da ödüllendirilmişlerdir. Bu ödüller arasında devlet tarafından memurların görevlerindeki üstün başarılarından dolayı nişan ve madalya (beratlarıyla birlikte verilmiş), makam ve maaş artışı ile taltif edildikleri görölmektedir. Bu madalya ve nişanlar memurların savaşlardaki üstün gayretlerinin yanı sıra barış zamanında da bulunduğu görevindeki başarılarından dolayı da verilmekteydi²¹⁰.

Yabancı devletler tarafından verilen madalya ve nişanların taşınması da padişah iradesine bırakılmış ve bu irade ile izin alındığı takdirde önemli günlerde takılması uygun görölmüştür. Osmanlı İmparatorluğu'nda madalyaların da nişanlarda olduğu gibi zaman zaman niteliksiz kişilere de verildiğı görölmüştür. Osmanî ve Mecîdiye nişanlarının değişik dereceleri, memurun devlet hizmetindeki başarılarına göre verilmiştir²¹¹.

Eğimli memurlardan madalya ve nişan alanlar şunlardır;

Hacı Ömer Sıdkı Efendi: İftihar Madalyası, Karadağ İftihar Madalyası, Beşinci Rütbeden Mecîdi Nişan-ı Zîşânı.

²⁰⁹ BOA. DH. SAİD. d. 66/453, 79/119, 3/588, 2/816 vb.

²¹⁰ Gül, *Osmanlı Devleti Bürokrasisi'nde Erzincanlı Memurlar*, s. 250.

²¹¹ T. Nejat Eralp, "Osmanlıda Nişan ve Madalya", *Türkler*, C.13, Ankara, 2002, s. 683-686.

İbrahim Hakkı Efendi Hazretleri: İkinci Rütbeden Nişan-1 Âli-i Osmanî, Harekât-1 Altmışlı, Birinci Rütbeden Mecîdî Nişanı, Gümüş İmtiyaz Madalyası, Altın İmtiyaz Madalyası.

Kololyan Avadis Efendi: Üçüncü Rütbeden Mecîdî Nişan-1 Zîşânı, Üçüncü Rütbeden Nişan-1 Âli-i Osmanî.

Hasan Tahsin Efendi: Dördüncü Rütbeden Mecîdî Nişan-1, Üçüncü Rütbeden Mecîdî Nişan-1 Zîşânı, Şir-u Hurşid Nişanı, İkinci Rütbeden Rütbeden Mecîdî Nişan-1 Zîşânı.

Mehmed Ali Efendi: Dördüncü Rütbeden Mecîdî Nişanı.

İbrahim Hilmi Efendi: İftihar-1 Nişane (İftihar Madalyası).

Mahmud Hilmi Efendi: Üçüncü Rütbeden Nişan-1 Âli-i Osmanî.

Osman Nuri Efendi: Üçüncü Rütbeden Mecîdî Nişan-1 Zîşânı

Cemal Efendi: Nikel Madalyası.

Abdullah Efendi: Dördüncü Rütbeden Mecîdî Nişan-1 Zîşânı.

Ömer Hilmi Efendi: Dördüncü Rütbeden Mecîdî Nişan-1 Zîşânı, Üçüncü Rütbeden Mecîdî Nişan-1 Zîşânı, İkinci Rütbeden Mecîdî Nişan-1 Zîşânı, Birinci Rütbeden Mecîdî Nişan-1 Zîşânı.

Mehmed Vasıf Sezai Efendi: Beşinci Rütbeden Mecîdî Nişan-1 Zîşânı.

Hüseyin Fehmi Efendi: Üçüncü Rütbeden Mecîdî Nişan-1 Zîşânı.

Hasan Azmi Efendi: Dördüncü Rütbeden Mecîdî Nişan-1 Zîşânı.

Rasim İspiro Efendi: Dördüncü Rütbeden Nişan-1 Âli-i Osmanî, Üçüncü Rütbeden Nişan-1 Âli-i Osman

II. 5. MAAŞLAR

İncelenen dönemde memurların maaş esasına göre çalıştığı görülmektedir. Maaşlar memurlara genellikle aylık az da olsa yevmiye ve maktu şeklinde ödenmekteydi. Maktu ücret alan memurlar umumiyetle geçici işlerde istihdam edilirdi. Dikkati çeken diğer bir husus ise memurlara maaşlarının haricinde tayinat verilmesi usulüydü, bu uygulamanın 1858 senesine kadarki biyografi kayıtlarına rastlanmış ancak bu tarihten sonra tayinatla ilgili kayıtlara rastlanmamıştır.

Bazı dönemlerde umumi fermanlarla memurların maaşlarında artış ve düşüşler yapılarak düzenlemelere gidilmiştir. Maaşlarda kesintiler “*tenzil*”, zamlar ise “*iblağ*” tabiriyle adlandırılmıştır. Ancak maaşların her zaman düzenli olarak ödenemediği anlaşılmaktadır. Memurların maaşlarına zamlar genellikle Ruz-ı Hızır (Mart ayı) ayının ilk haftasında yapılmaktaydı. Ayrıca belirli gelir limitinin üzerinde maaş alanların aylıklarında indirimle gidilmiştir. Memurların maaş artışı ve kesintileri yoğun olarak iş değişiklikleri esnasında görülmektedir. Memurlar mülazım olarak göreve başladıkları andan itibaren yıllara göre değişmekle beraber, maaşları umumiyetle 40–80 kuruş arasında veya 2,5 kuruş yevmiye şeklindeydi. Belgelere bakıldığında memurların maaş miktarları arasında büyük bir fark vardır. Kaymakam, hâkim, mal müdürü gibi üst düzey memurlar hayli yüksek maaş alırken, özellikle kâtip, zaptiye memurları gibi alt derecedeki memurların çok düşük düzeyde aylık aldıkları göze çarpmaktadır. Memurların aldıkları eğitimler, çalıştıkları daireler ve terfi gibi durumlar maaşların miktarını belirleyen unsurlar arasındaydı. Bununla birlikte memurların bir göreve gönderilmesi durumunda aylık almalarının yanı sıra yolluk ve harcırah verilmesi de sık görülen bir durumdu. Hatta bir memur hakkındaki şikâyetler neticesinde mahkeme devam ederken bile, maaşının beşte bir oranındaki kısmının ödendiği veya ölüm halinde geride kalanların mağdur olamaması için belirli bir miktar nafaka bağlandığı görülmektedir.

II. 6. EĞİTİM

Osmanlı Devleti'nin kuruluş ve yükseliş dönemlerinde, eğitim, medreselerde yapılmakta idi ve medreseler ülkenin hemen her tarafına yayılmış bir durumda idi. Özellikle kız-erkek bütün çocukların yedi yaşından itibaren dinî vecibeleri yerine getirmek için bir takım dini bilgiler almaları, bu eğitim sayesinde gerçekleşmekteydi. İster yeni kurulan yerleşme birimlerinde olsun, ister yeni bir cami yapılsın, hemen yanında bir sıbyan mektebi veya bir medrese yapmak Osmanlı Türklerinin geleneği idi²¹².

Osmanlı devlet bürokrasisinin en önemli müessesesi ilmiye teşkilatı ve en önemli ilmi kurumları da medreseler idi. Devletin gereksinim duyduğu her alanda nitelikli insan yetiştirmeyi hedef edinen medreseler, devlet yönetiminde de aktif rol üstlenen kişilerin yetiştirildiği eğitim-öğretim kurumları durumundaydı²¹³. Ne var ki II. Abdülhamid devrine gelindiğinde maarif alanında yapılan yeniliklere en büyük engel de medreselerdi²¹⁴. Zamanla medreselerin yanına alternatif eğitim kurumları kurulmuştur.

II. Mahmud, yüksekokullara öğrenci yetiştirilmesini sağlamak amacıyla İstanbul'un bazı semtlerinde "Rüşdiye" adıyla okullar açtı. Sıbyan Mektepleri ile askeri okullar arasında yer alan Rüşdiye'nin açılmasıyla bugünkü ilk mekteplerin temeli atılmış oldu²¹⁵. Ayrıca 1868 senesinde mekteb-i iptidaiye rüşdiye, idadi şeklinde yeni bir düzenlemeye gidilmiştir.

II. Abdülhamid dönemi eğitim faaliyetleri, kendinden önceki döneme nazaran terakki kaydeden bir ihtivayı içinde barındırır. 1869 *Maârif-i Umûmiye Nizâmnamesi*'nde öngörülen ve kurulan merkezi teşkilat 1872'de bazı değişikliklere uğrayarak I.Meşrutiyet'in ilanına kadar devam etmiştir. Bu teşkilat modern bir yapıya sahip olmadığından ötürü, teşkilatı yeniden düzene koyma ihtiyacı

---

²¹² Rüyeyda Nida Yıldırım, *II. Mahmut Dönemi Islahat Hareketleri*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ, 2006, s. 32.

²¹³ Mefail Hızlı, "Osmanlı Klasik Döneminde Medrese", *Türkler*, C.11, Ankara, 2002, s. 426.

²¹⁴ Bayram Kodaman, *Doğuştan Günümüze Büyük İslam Ansiklopedisi*, C.12, İstanbul, 1993, s. 455.

²¹⁵ Yahya Akyüz, *Türk Eğitim Tarihi (Başlangıçtan 2009'a)*, Ankara, 2009, s. 158.

doğmuştur. 1879'a gelindiğinde ise *Maârif Nezâreti* bünyesinde yeniliğe gidilerek, nezâret modernleştirilmiştir.²¹⁶

Bunun akabinde eğitim alanında bir dizi yenileşme faaliyetlerine gidilerek günümüz eğitiminin çekirdeğini oluşturan eğitim kurumlarının temeli atılmıştır. Birçok meslek ve sanat okulu açılmış, üstün zekâlı vs. Hıristiyan çocuklarının eğitimi için kurulmuş olan Enderun Mektebi'nden sonra ilk kez özel eğitim alanında bir girişim olmuş, sağır, dilsiz ve körler için bir okul açılmıştır.

Türk, azınlık ve yabancı özel öğretim büyük gelişme göstermiştir. Ancak, azınlık ve yabancı özel öğretim kurumlarının denetlenememesi çok önemli sakıncaları da beraberinde getirmiştir.²¹⁷

Sicill-i Ahvâl kayıtlarında; mezun olan kişilerin başarı dereceleri ve mezun olan kişilere okul tarafından şadethnâme adında bugün ki anlamıyla mühürlü diplomalar verildiğini görmekteyiz. (Örnek şadethnâme için bkz. Ekler) Bunun yanı sıra Eğin'de ulema olarak adlandırılan kişilerden alınan dersler neticesinde, yine bu kişiler tarafından talebelere icazethnâme verildiği ve devletin de bu belgelere itibar ettiği anlaşılmaktadır. Mektep hocaları ve ulemanın yanı sıra "*muallim-i mahsus*" olarak adlandırılan özel hocalarında dersler verdikleri sık görülen bir durumdur. Özel hoca olarak adlandırılan kişilerin çoğunluğu, eğitim gören kişinin birinci derecede aile yakınlarıydı. Eğin'de eğitim gören talebelerin okudukları dersler arasında; Arapça, Farsça, Türkçe, Ermenice, Rumca, Fransızca, Tarih, Coğrafya, Mantık, Sarf, Nahv, Hesab ve Temel İslami Bilimler bulunmaktaydı.

Eğitim görenlerin çok büyük kısmı bu okullarını bitirip şadethnâme aldıkları gibi azda olsa bir kısmı da disiplinsizlik veya başarısızlık gibi sebeplerden dolayı okullarını bitirememişlerdir. Bazıları okullarından iyi derecede bazıları ise vasat derecede mezun olmuşlardır. Bazıları ise eğitimlerini birçok sebepten dolayı yarım bırakmışlar, ancak bunların bir kısmı sonradan eğitimlerini tamamlamışlardır. Bazı öğrenciler eğitimlerini Erzincan'da sürdürmüşler, bazıları da babalarının

²¹⁶ Kodaman, *Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi*, C.12, s. 458.

²¹⁷ Akyüz, *Türk Eğitim Tarihi (Başlangıçtan 2009'a)*, s. 225.

görevlerinden dolayı başka yerlerde tahsillerine devam etmişlerdir. Gayrimüslimler kendi mekteplerini bitirdikten sonra rüşdiye mekteplerinde eğitime devam ettikleri anlaşılmaktadır.

Tablo. 1: Memurların Eğitim Gördükleri Kurumlar

Eğitim Kurumları	Müslim	Gayrimüslim		Toplam
		Ermeni	Rum	
Sıbyan veya İptidaî	62	3	1	66
Rüşdiye	10	-	-	10
Hukuk Mektebi	2	-	-	2
İslam mektebi	-	1	-	1
Medrese	9	-	-	9
Yabancı Okullar	-	6	-	6
Millet Mektebi	-	3	-	3

Tablo 1’de göre görüldüğü üzere Yalnızca sıbyan mektebi ve medresede eğitim görenler olduğu gibi, bir kısmı sıbyan ve rüşdiye mekteplerinde, bazıları da sıbyan ve muallim-i mahsusundan veya sıbyan, medrese ve muallim-i mahsusundan eğitim görmüşlerdir. Eğinli memurlar yükseköğrenimlerini yapmak için şehir dışına gitmek zorunda idiler. Hukuk, mülkîye ve tıp gibi okullarda tahsil görenler İstanbul’a gitmişlerdir.

Bu mekteplerin yanı sıra medreselerde eğitim faaliyetlerinin devam ettiği görülmektedir. Ayrıca çalışmada 4 kişinin İstanbul’daki Camilerde eğitim gördüğü de tespit edilmiştir.

II.7. LİSAN DURUMU

XIX. yüzyılın ortalarında bir Avrupa dilini bilmek, hükümet nezdinde bir karyer elde etmeyi amaçlayan gençler için vazgeçilmez bir nitelik haline gelmiştir. Eğitim görmüş tüm Osmanlı bürokratlarının temel formasyonu Arapça ve Farsça olmuştur. Kültürlü bir Osmanlı efendisi için yabancı dil bilmek şart olmakla birlikte ve geçerli diller Arapça ve Farsçadır.

Sicill-i Ahvâl defterlerinden çıkarılabilen bilgilerden biri de memurların okuryazarlık durumudur. Yayınlanan nizamnamenin 3. Faslıının 6. Maddesinde; “*Sâhib-i tercemenin kangı memleket ve mekteplerde veya muallim-i mahsustan kangı ilim ve fen ve sanat ve lisanları ve ne dereceye kadar tahsil eylediği ve şehadetnâme ve icazetnâme alıp almadığı ve kangı lisanlarda kitabet veyahud yalnız tekellüm ettiği tasrih olunur.*”²¹⁸ denilmiştir. Böylece defterlerde memurların hangi dilde okuryazar oldukları, hangi dili konuştukları ve hangi dile aşına oldukları anlaşılmaktadır.

İncelenen defterlerde memurların tamamı Türkçe okuryazardır. Bu durumda devlet memurlarının okuryazar olma zorunluluğunun bir getirisidir.

Tablo.2: Memurların Lisan Durumları

Dil	Müslim		Gayrimüslim		Toplam
	Okuryazar	Aşına	Okuryazar	Aşına	
Türkçe	73	-	15	-	88
Arapça	2	9	1	2	14
Farsça	1	3	-	-	4
Fransızca	-	-	1	-	1
İtalyanca	-	1	-	-	1
Rumca	-	-	3	-	3
Ermenice	-	-	13	-	13
Arnavutça	-	1	-	-	1
Kürtçe	-	1	-	-	1

²¹⁸ Talip Mert, “Sicill-i Ahvâl Defterleri ve buna Dair Yayınlanan Nizamnameler-I”, *Arşiv Araştırmaları Dergisi*, S. 2, İstanbul, 2000, s. 100.

Tablo 2’de görüldüğü üzere, memurlar Türkçe, Arapça Farsça, İtalyanca, Rumca, Ermenice, Arnavutça lisanlarını bilmektedirler. Bunlardan kimisi bir dil, kimisi ise birkaç dile aşina veya okuyup yazmışlardır. İstisnasız, müslim ve gayrimüslimlerin devlet memuru olabilmeleri için Türkçe okuryazar olması gerekmektedir.

Memurlar içerisinde yaygın bilinen ikinci dil Arapçadır. Bu dili Ermenice takip etmektedir. Müslüman memurlar arasında okul müfredatında bulunmamasına rağmen İtalyanca ve Arnavutça lisanlarına hakim olanları da bulunmaktadır. Gayrimüslimler arasında, kendi lisanları olan Ermenice ve Rumca’nın yanı sıra Fransızca ve Arapça’ya aşinalık ön plana çıkmaktadır.

Rüşdiyeden itibaren ders müfredatlarında Arapça, Farsça ve Fransızca dil eğitimi yapıldığı bilinmektedir. Özellikle Müslüman memurlar arasında rüşdiye mekteplerinden sonra idadi, hukuk, tıp ve mülkiye gibi mekteplerden mezun olanlar arasında Arapça ve Farsçanın yanı sıra Fransızca okuryazar veya aşina oldukları görülmektedir. Dil eğitimi almış olmalarına rağmen herkesin dile aynı oranda aşina olmadığı bir gerçektir. Müslümanların bir kısmı eğitim kurumlarının yanı sıra, özel hoca ve medreselerde diğer derslerin yanı sıra Arapça ve Farsça öğrenmek için birçok kitap ve ders okumuşlardır. Arapça eğitimi alanlar Arapça dilinde önemli bir gramer derecesi olan Kara Davut kitabını, yine Farsçada önemli bir nasihat ve lisan kitabı olan Bostan ve Gülüstânı ve Mesnevi’yi yaygın şekilde okumuşlardır Memur olmak ve bulunduğu görevinde yükselmek için lisan öğrenmenin önemli bir rolünün olduğu belgelere yansımıştır.

Eğin’de alt kademedeki memurların arasında bile 2–3 dil bilen kişiler bulunmaktadır. İlmiye ve askeri zümreden gelen memur çocukları belirli bir eğitim düzeyinde oldukları için dil öğrenme hususunda diğerlerinden daha avantajlı durumda oldukları görülmektedir.

II.8. MEMURLARIN ÇALIŞTIKLARI KURUMLAR

Sicill-i Ahvâl defterleri, XIX. yüzyılda Osmanlı Devletindeki kurumlar hakkında da bilgiler içermektedir. Bu bağlamda Eğinli memurların dönemin şartlarına göre iyi bir eğitim aldıkları ve bu eğitimlerinin akabinde de devletin kurumlarının çeşitli kademelerinde vazifelere tayin edilmişlerdir.

Tablo. 3. Memurların Çalıştıkları Dairelere Göre Dağılımları

Daireler	Müslim	Gayr-i Müslim		Toplam
		Ermeni	Rum	
Adliye	7	4	-	11
Dâhiliye	3	-	-	3
Defter-i Hakanî	2	-	-	2
Divan-ı Hümayûn	2	-	-	2
Duyûn-ı Umûmiye	1	1	1	3
Emlâk-ı Hümayûn	1	-	-	1
Evkaf	2	-	-	2
Kadiasker	1	-	-	1
Maarif	1	-	-	1
Maden	1	-	-	1
Maliye	12	4	1	17
Mülkiye	2	2	-	4
Ordu	6	-	-	6
Orman	2	-	-	2
Rüsûmât	7	1	-	8
Sihhiye	2	-	-	2
Posta ve Telgraf	14	1	-	15
Ticaret ve Nafia	6	-	-	6
Toplam	72	13	2	87

Tablo. 3'te görüldüğü üzere Eğinli memurlar birçok kurumda istihdam olmuşlardır. Memurların çalıştıkları kurumlar olarak ilk sırada Maliye ve Posta-Telgraf gelmektedir. Ayrıca incelenen belgelerde Eğin doğumlu, önemli üst düzey görevler yapmış memurlarda da vardır: İbrahim Efendi Hakkı Hazretleri²¹⁹ İstanbul Kadılığı ve daha sonra Kadıaskerlik görevlerinde bulunmuştur. Eğinli memurların, meslek hayatları boyunca, aldıkları madalya, nişan ve kıdemler işlerinde başarılı olduklarının ve devlet tarafından takdir edildiklerinin bir göstergesidir.

---

²¹⁹ BOA. DH. SAİD. d. 42/455.

SÖZLÜK

Ağnam: Koyunlar.

Al'a: İyi derece.

Aşar Muharriri: Ahaliden alınan öşür vergisini yazan, tahrir eden kişi.

Aşar ve Ağnam Emaneti: Mahsul ve koyunlardan alınan vergileri toplayan daire.

Bâbiâli: Osmanlı hükümet merkezi.

Becayış: Memurların karşılıklı yer değiştirmesi, atama usulü.

Berj: Su Çevrintisi, Sulak alan

Bidayet Mahkemesi: Bu tabir, eskiden Asliye mahkemeleri için kullanılırdı.

Bilad: Belde, Şehir.

Bostan ve Gülistan: Şadi Şirazi'nin meşhur Farsça eseridir.

Defter-i Hakanî: Devletin mal, mülk ve arazi işleriyle uğraşa dairesi. Defterler ve kadastro kayıtları.

Derc: Kayıt.

Dersaâdete: Saâdet kapısı, İstanbul'un adı.

Devlet-i âliye Tebaası: Osmanlı Devletinin vatandaşı.

Dördüncü ordu: Bu ordunun merkezi önce Erzurum (1861 senesine kadar) sonra Erzincan'dır (1862 senesi taşınmıştır).

Duhan :Tütün

Düyûn-u Umûmiye Nezâreti: Osmanlı devletinin yabancı devletlere borçlarını ödemesi için kurulmuş bakanlık.

Emvâl-i Miriyye: Devlet malı, miri.

Esham-ı Umûmîye: Dâhiî istikraz kuponları hakkında kullanılan bir tabirdir.

Esb : At

Evkaf-ı Hümayûn Nezâreti: Günümüzdeki vakıflar genel müdürlüğü.

Hüdavendigâr Livası: Bursa Vilâyeti.

İbka usulü: Tayinleri her sene, bir sene müddetle yapılan memurlardan bu müddet bitmeden evvel hizmetleri beğenilenlerin yeniden bir sene için yerlerinde kalmalarına müsaade edilmesi.

İblağ: Maaşta artış, yükselme, ulaştırma.

İcazetname: Şehadetnâme, diploma.

İftihar-i Nişane Madalyası: 6 Aralık 1888 tarihinde ihdas olunan madalyanın adıdır. Bu madalya hükümdara sadakat gösterenlerle, ziraat, sınaat ve hırfetin terakkisine hizmet eden ve yangınlarda, salgın hastalıklar zamanında hizmet edenlere verilirdi.

İptida Mektebi: İlkokul.

İrade-i Seniyye: Padişahın bir işin yapılması veya yapılmaması hakkında verdiği emir yerinde kullanılan bir tabirdir.

İstinaf Mahkemesi: Dava mahkemesinin verdiği hükmü beğenmeyip bozulmasını daha üst mahkemeden istemek. Dava mahkemeleri ile temyiz mahkemesi arasındaki bir derece yüksek mahkemeye verilen isim.

İstintak: Sorgu hâkimi, sorguya çekme.

Jurnal Kalemî: Haberleşme veya istihbarat kalemî.

Kangı: Hangi

Kavaid-i Osmanî: Osmanlıda hukuk kitabı.

Kavas: Eskiden vezirlerin maiyetlerinde kullandıkları silahlı adamlara verilen addır.

Küşad: İnşa etmek.

Mahdum: Oğlu.

Maktu: Belirli miktarı önceden belirlenmiş gelir, götürü usulü. Osmanlı devletinde XVII. Yüzyıldan itibaren başlayıp genişleyerek devam eden gelirlerin kesim usulüyle toplanması şeklidir. Gelirlere mukataa, verilme şekline iltizam vergileri toplayanlara ise mültezim denir.

Ma'rûf: Herkesçe tanınan, bilinen.

Mazbata: Kararname, tutanak.

Mecidiye Nişanı: Osmanlı sultanı Abdulmecid tarafından hizmeti görülen istisna kişilere verilen övünç madalyası.

Meclis-i İdâre-i Emvâl-i Eytâm: Yetimlerin malları hakkındaki muameleleri tetkik ve murakabe etmek üzere 1874 tarihli nizamname ile teşkil ve sonraki nizamnameler ve hususiyle 1906 tarihli Emvâl-i Eytâm Nizamnamesiyle vazifesi ve âzâsının sayısı artırılan meclisin adıdır.

Meclis-i Vâlâ: 1838 tarihinde Topkapı sarayında çalışmak üzere kurulmuş meclis.

Mektep-i Tıbbiye-i Şahane: İstanbul'da ki askeri tıp okulu.

Mektep-i Mülkîye-i Şahane: İstanbul'da ki mülkîye mektebidir.

Mektep-i Rüşdiyye-i Mülkîye: Ortaokul

Mekteb-i Fünun-u Maliye: Divan-ı Muhasebat memurlarının bilgilerini arttırmak maksadıyla 1878 senesinde açılan mektebin adıdır.

Mektupçu Odası (Mektubî Kalemi): Nezâretlerle vilayetlerde yazı işlerini gören kalemin adıdır. Kalemin başında bulunana Mektupçu(Mektubî) denilirdi. Kazalarda bunun yerine Tahrirat Kalemi tabiri kullanılırdı.

Mukavelat: Yazılı sözleşme, mukavele.

Meratip: Mertebe, rütbe, derece.

Mezkûr: Adı geçen zikredilen

Muhaberat: Haberleşme, haberleşme şubesi.

Muhzırlık: Kadı mahkemelerinde mübaşir hizmeti gören kimse.

Mukayyitlik: Kayıt eden, kâtip.

Muvakkat: Geçici.

Muvazzaf: Kadrolu

Mübaşir: Mahkeme kalem erbabında çalışan kişi, evrak getirip götürən memur.

Müceddeden: Memurluğa açıktan atamadır.

Mülazemet: Memuriyet görevine yeni başlamış asaleti tastık olmamış stajyerlere verilen isimdir.

Mümeyyiz: Bir dairede yazıcıların yazdıkları yazıları düzelten kâtip verilen isimdir.

Müskirât: Sarhoş eden, sarhoşluk veren şeyler

Müstantik: Sorgu hâkimi

Müşir: Ordu komutanı.

Müteveffa: Ölmüş.

Nahiv: Kelimelerin birbirine bağlanması, izafet ve amel eylemeleriyle ilgili olan kaideleri içine alan ilim. Arapça kelimelerin yeri ve usulünü düzgün şekilde telaffuz etmek. Güzel konuşmak.

Naib: Kaza merkezinde ki kadı'nın nahiye ve taşrada kendi adına gönderdiği ve bulunduğu dönemlerde mahkeme kuran ve davalara bakan kişi.

Nasb-ı nigâh: Tayin

Niyâbet: Nâiblik, vekâlet.

Rika: Osmanlı Türkçesinin yazım şekillerinden birisidir.

Riyaset: Reislik, komutanlık.

Rüsumat İdaresi Başkâtipliği: Bugün ki vergi dairesi yazı işleri müdürlüğü.

Rüsumat Müdüriyeti: İl defterdarlığı.

Rüsum-ı Sitte: İpek, tütün, balık avı, tuz, içki ve puldan alınan vergiler.

Rütbe-i Hamse: Memurlukta beşinci rütbe

Rütbe-i Salis: Memurlukta üçüncü rütbe.

Rütbe-i Sani: Memurlukta ikinci rütbe.

Sandık Eminliği: Devlete ait para ve menkul kıymetleri alıp veren ve elinde tutan, bunların alınıp verilmesin ve saklanmasından sorumlu daire ve memur.

Saraçhane: Deri malulü işlenme yeri.

Sarf: Bir lisanı meydana getiren kelimelerin değişiminden, birbirinden türemesinden bahseden bilim şubesi. Kelime şekil bilgisi. Medreselerde okutulan dilbilgisi dersi.

Seraskerlik: Ordu kumandanlığı.

Sertabiplik: Padişahın Başhekimi

Sıbyan Mektebi: Bugünkü ilköğretim okulu.

Silk-i Askerî: Askerlik mesleği.

Şehadetnâme: Bir şahsın, hususi bir kurumun yahut resmi bir makamın bir durumu tasdik ve onaylamak oluşturdukları belge. Bugün ki diplomadır.

Şehremaneti: İstanbul Belediyesi.

Şer'iyeye Mahkemesi: Kadı mahkemesi.

Şeşhane: Hava payını gidermek ve mermiye bir mihver hareketi yivler ve bu şekilde yapılan toplarla tüfeklere verilen addır.

Şir-u Hurşid Nişanı: İran devleti tarafından verilen madalyadır.

Şûrâ-i Devlet: Devlet Meclisi.

Tarik: Yol.

Taht-ı Muhakeme: Mahkeme olmak.

Tebâbet: Zarar ziyan afet

Tefrik Dairesi: İdare Daiesi, Yönetim Kurulu

Tensik-i Maaş: Memurların maaşında düzenleme, kesinti.

Tenzil: Aşağı düşürme, indirme, Devlet maaşın belirli bir miktar dilimine girmesinden dolayı kesintiye gitmesidir.

Varidat Kâtipliği: Gelir kalemi.

Zecriyye Gümrüğü: Alkollü içeceklerden alınan gümrük vergisi.

Zeyl: Ek, ilave yazı.

KAYNAKÇA

I. ARŞİV KAYNAKLARI

I.1. İstanbul, Başbakanlık Osmanlı Arşivi Belgeleri.

BOA. MF. SCL. 16/17.

BOA. ŞD. 2671/29.

BOA. DH. SAİD. d. 100/79.

BOA. DH. SAİD. d. 24/211.

BOA. DH. SAİD. d. 17/197.

BOA. DH. SAİD. d. 21/151.

BOA. DH. SAİD. d. 3/408.

BOA. DH. SAİD. d. 4/940.

BOA. DH. SAİD. d. 6/259.

BOA. DH. SAİD. d. 3/890.

BOA. DH. SAİD. d. 47/209.

BOA. DH. SAİD. d. 12/133.

BOA. DH. SAİD. d. 24/13.

BOA. DH. SAİD. d. 19/417.

BOA. DH. SAİD. d. 56/71.

BOA. DH. SAİD. d. 15/405.

BOA. DH. SAİD. d. 42/455.

BOA. DH. SAİD. d. 3/178.

BOA. DH. SAİD. d. 24/209.

BOA. DH. SAİD. d. 14/139.

BOA. DH. SAİD. d. 10/907.

BOA. DH. SAİD. d. 1/442.

BOA. DH. SAİD. d. 93/187.

BOA. DH. SAİD. d. 2/388.
BOA. DH. SAİD. d. 10/765.
BOA. DH. SAİD. d. 19/125.
BOA. DH. SAİD. d. 10/643.
BOA. DH. SAİD. d. 49/215.
BOA. DH. SAİD. d. 12/203.
BOA. DH. SAİD. d. 12/203.
BOA. DH. SAİD. d. 27/373.
BOA. DH. SAİD. d. 6/755.
BOA. DH. SAİD. d. 24/21.
BOA. DH. SAİD. d. 63/421.
BOA. DH. SAİD. d. 27/305.
BOA. DH. SAİD. d. 14/309.
BOA. DH. SAİD. d. 9/927.
BOA. DH. SAİD. d. 22/127.
BOA. DH. SAİD. d. 78/213.
BOA. DH. SAİD. d. 40/495.
BOA. DH. SAİD. d. 87/253.
BOA. DH. SAİD. d. 103/111.
BOA. DH. SAİD. d. 34/205.
BOA. DH. SAİD. d. 81/135.
BOA. DH. SAİD. d. 62/257.
BOA. DH. SAİD. d. 58/21.
BOA. DH. SAİD. d. 84/349.
BOA. DH. SAİD. d. 19/467.
BOA. DH. SAİD. d. 76/483.

BOA. DH. SAİD. d. 43/19
BOA. DH. SAİD. d. 86/271.
BOA. DH. SAİD. d. 8/181.
BOA. DH. SAİD. d. 142/417.
BOA. DH. SAİD. d. 95/249.
BOA. DH. SAİD. d. 174/75.
BOA. DH. SAİD. d. 10/171.
BOA. DH. SAİD. d. 43/391.
BOA. DH. SAİD. d. 41/427.
BOA. DH. SAİD. d. 76/241.
BOA. DH. SAİD. d. 95/291.
BOA. DH. SAİD. d. 106/101.
BOA. DH. SAİD. d. 14/315.
BOA. DH. SAİD. d. 58/155.
BOA. DH. SAİD. d. 41/171.
BOA. DH. SAİD. d. 131/297.
BOA. DH. SAİD. d. 9/549.
BOA. DH. SAİD. d. 13/155.
BOA. DH. SAİD. d. 21/151
BOA. DH. SAİD. d. 17/197.
BOA. DH. SAİD. d. 5/829.
BOA. DH. SAİD. d. 57/453.
BOA. DH. SAİD. d. 15/53.
BOA. DH. SAİD. d. 142/133.
BOA. DH. SAİD. d. 95/457.
BOA. DH. SAİD. d. 35/495.

BOA. DH. SAİD. d. 7/425.
BOA. DH. SAİD. d. 27/345.
BOA. DH. SAİD. d. 130/341.
BOA. DH. SAİD. d. 20/2227.
BOA. DH. SAİD. d. 28/197.
BOA. DH. SAİD. d. 22/129.
BOA. DH. SAİD. d. 142/417.
BOA. DH. SAİD. d. 74/463.
BOA. DH. SAİD. d. 7/839.
BOA. DH. SAİD. d. 14/335.
BOA. DH. SAİD. d. 26/59.
BOA. DH. SAİD. d. 45/37.
BOA. DH. SAİD. d. 96/461.
BOA. DH. SAİD. d. 104/148.
BOA. DH. SAİD. d. 56/71.
BOA. DH. SAİD. d. 42/457.
BOA. DH. SAİD. d. 10/643.
BOA. DH. SAİD. d. 9/927.
BOA. DH. SAİD. d. 62/257.
BOA. DH. SAİD. d. 43/19.
BOA. DH. SAİD. d. 95/249.
BOA. DH. SAİD. d. 106/101.
BOA. DH. SAİD. d. 9/549.
BOA. DH. SAİD. d. 57/453.
BOA. DH. SAİD. d. 35/495.
BOA. DH. SAİD. d. 27/345.

BOA. DH. SAİD. d. 142/417.
BOA. DH. SAİD. d. 45/37.
BOA. DH. SAİD. d. 104/148
BOA. DH. SAİD. d. 42/455.
BOA. DH. SAİD. d. 66/453, 79/119, 3/588, 2/816.
BOA. DH. SAİD. d. 3/1016.
BOA. DH. SAİD. d. 10/53.
BOA. DH. SAİD. d. 8/71.
BOA. DH. SAİD. d. 12/77.
BOA. DH. SAİD. d. 79/11.
Y.A. RES. 26/6.

II. MÜRACAAT ESERLER

DEVELLİOĞLU, Ferit; *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi, Ankara, 2002.
SAMİ, Şemsettin; *Kâmûs-ü Türkî*, Çağrı Yayınları, İstanbul, 2010.
PAKALIN, Mehmet Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimler Sözlüğü*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2004.
Türkçe Sözlük, *Türk Dil Kurumu Yayınları*, Ankara, 2012.

III. ARAŞTIRMA ESERLER

ADAK, Engin; *Sicill-i Ahvâl Kayıtlarına Göre Erzincanlı Memurlar*, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Manisa, 2008.
AKSİN, Ahmet; *XIX. Yüzyılda Eğin (İdari, Fiziki, Sosyal ve İktisadi Yapı)*, İstanbul, 2003.

- AKYILDIZ, Ali; *Osmanlı Bürokrasisi ve Modernleşme*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2004.
- AKYÜZ, Yahya; *Türk Eğitim Tarihi (Başlangıçtan 2009'a)*, Pagem Yayıncılık, Ankara, 2009.
- ASLAN, Ahmet; *Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Döneminde Afyonkarahisarlı Devlet Memurları (1879-1909)*, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla, 2006.
- BİROL, Nurettin, *Halil Rifat Paşa Dönemi ve İcraatları (1827-1901)*, Cedit Yayıncılık, Ankara, 2009.
- BURSALI MEHMED TÂHİR, *Osmanlı Müellifleri I-IV*, İstanbul, 1342.
- ÇADIRCI, Musa; *Tanzimat Döneminde Anadolu Kentleri'nin Sosyal ve Ekonomik Yapısı*, Ankara, 1997.
- ÇELEBİ, Kâtip; *Süllemü'l-Vusûl ila Tabakâti'-Fuhûl, Süleymaniye Ktp. Şehid Ali Paşa*, no: 1887.
- ERKARTAL, Ahmet; *Sicill-i Ahvâl Defterlerindeki Safranbolulu (Zağfiranbolulu) Memurlar (1879-1909)*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya, 2007.
- FİNDLY, Cater V.; *Kalemiyeden Mülkiyeye Osmanlı Memurlarının Toplumsal Tarihi*, (çev. Gül Çağalı Güven), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1996.
- FİNDLY, Cater V.; *Osmanlı Devleti'nde Bürokratik Reform Bâbiâli (1789-1922)*, (çev. Latif Boyacı-İzzet Akyol), İz Yayıncılık, İstanbul, 1994.
- GÜL, Abdulkadir – GÖKÇEN, Salim; *Son Dönem Osmanlı Nüfusu ve Ecnebîler Meselesi*, Cedit Yayıncılık, Ankara, 2010.
- GÜL, Abdulkadir; *Osmanlı Devleti Bürokrasisi'nde Erzincanlı Memurlar*, Salkımsöğüt Yayıncılık, Konya, 2011.
- GÜL, Abdulkadir-BAŞIBÜYÜK Adem; *Bir Tarihi Coğrafya İncelemesi (Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Erzincan Kazası)*, Salkımsöğüt Yayıncılık, Konya, 2011.
- İBNÜLEMİN Mahmut İnal, *Son Devir Türk Şairleri I-IV*, İstanbul, 1941.

- KARAKAŞ, Erdal; *Merkezî Fonksiyonları Açısından Ağın-Arapkir ve Kemaliye İlçeleri*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Elazığ, 1996.
- KARPAT Kemal H.; *Osmanlı Nüfusu (1830-1914) Demografik ve Sosyal Özellikleri*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2003.
- ORTAYLI, İlber; *İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı*, Alkım Yayınları, İstanbul, 2006.
- ÖZGER, Yunus; Yunus Özger, *Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Bürokrasisinde Yozgatlı Devlet Adamları*, IQ Yayıncılık, İstanbul, 2010
- PAKALIN, Mehmed Zeki; *Sicil-i Osmanî Zeyli*, I-XIX Ankara, 2009.
- SARIYILDIZ, Gülden; *Sicill-i Ahvâl Komisyonu'nun Kuruluşu ve İşleyişi*, Der Yayıncılık, İstanbul, 2004.
- SEZEN, Tahir; *Osmanlı Yer Adları (Alfabetik Sırayla)*, Ankara, 2006.
- SOYLUER, Serdal; *Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Döneminde Muğlalı Devlet Memurları (1879-1909)*, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla, 2006.
- SÜREYYA, Mehmed; *Sicil-i Osmanî veya Tezkire-i Meşâhir-i Osmaniye I-IV*, İstanbul, 1308.
- SÜRMEŒEN, Ahmet; *Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Bürokrasisinde İstanbul Doğumlu Yahudi ve Rum Devlet Adamları*, Bozok Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Yozgat, 2001.
- TAŞKÖPRÜZÂDE, eş- Şakâiku'l-Numâniye fi Ulemaî Devleti'l- Osmâniyye, neşr. Ahmet Suphi Fırat, İstanbul, 1985.
- YILDIRIM, Mehmet Ali; *Tanzimat Döneminde Meslek Okulları*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara, 2010.
- YILDIRIM, Rûveyda Nida; *II. Mahmut Dönemi Islahat Hareketleri*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ, 2006.

IV. MAKALELER

- AKKAN, Erdoğan-TUNCEL, Metin; “Kemaliye”, *D.İ.A*, C.25, Ankara, 2002, s.194-196
- AKPINAR, Erdal, “Doğu Anadolu Bölgesi’nde Alternatif Turizm Merkezi Olmaya Aday Bir İlçe: Kemaliye”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6 (2), Afyon, 2004, s. 207-236.
- BOZKURT, Nurgül; “Sicill-iAhvâl Defterlerine Göre Simavlı Memurlar”, *Akademik Bakış Dergisi*, S. 27, Kasım-Aralık 2011, s. 1-12.
- ÇADIRCI, Musa; “Tanzimat”, *Osmanlı AnsikloPedisi*, C.6, s. 183-199.
- ÇAKALOĞLU, Cengiz; “Sicill-i Ahvâl Kayıtlarına Göre Osmanlı Devleti’ndeki Manisalı Mülkî Amirler”, *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S. 25, Erzurum, 2004, s. 221-242.
- ÇETİN, Atilla; “Sicill-i Ahvâl Defterleri ve Dosyaları”, *Türk Dünyası Tarih Dergisi*, S.65, Haziran-1992, s. 34-42.
- DARKOT, Besim; Eğin, *İ.A.* , C.4, İstanbul, 1964, s. 236-237.
- DAŞCIOĞLU, Kemal; “Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Buldanlı Memurlar”, *Buldan Sempozyumu*, 23-24 Kasım 2006. s. 561-570.
- ERALP, T. Nejat; “Osmanlıda Nişan ve Madalya”, *Türkler*, C.13, Ankara, 2002, s. 683-686.
- GAZEL, Ahmet Ali; “Sicill-iAhvâl Defterlerine Göre Osmanlı Dönemi’nde Görev Yapan Anamurlu Memurlar”, *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S.32, Erzurum, 2007, s. 203-213.
- GÜL, Abdulkadir; “XIX. Yüzyıl Eğin (Kemaliye) Esnaf Teşkilatı ÜzerineBazı Tespitler”, *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S. 12, Ankara, 2010. s. 195-237.
- GÜLTEPE, Necati; “Osmanlılarda Bürokrasi: Merkezi Yönetimi”, *Osmanlı Ansiklopedisi*, C.6, s. 241-256.
- GÜNDÜZ, Ahmet; “Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Kayserili Müslim ve Gayrimüslim Memurların Aldıkları Madalya, Rütbe ve Nişanlar (m.1879-1909)”, *History Studies*, Volume: 3/3, 2011, s. 123-146.

- GÜNDÜZ, Ahmet; “Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Kırşehir Doğumlu Memurlar (1879-1909)”, *History Studies*, Volume: 3/1, 2011, s. 131-154.
- HIZLI, Mefail; “Osmanlı Klasik Döneminde Medrese”, *Türkler*, C. 11, Ankara, 2002, s. 426-435.
- KARAKAŞ, Erdal; “Kemaliye’nin Kuruluşu, Gelişmesi ve Fonksiyonel Özellikleri”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 14, S. 2, Elazığ, 2004, s. 19-48.
- KODAMAN, Bayram; “II. Abdulhamit Döneminde Eğitim ve Öğretim”, *Doğuştan Günümüze Büyük İslam Ansiklopedisi*, C. 12, İstanbul, 1993, s. 455-490.
- MERT, Talip; “Sicill-i Ahvâl Defterleri ve Buna Dair Yayınlanan Nizamnameler-I”, *Arşiv Araştırmaları Dergisi*, S.2, İstanbul, 2000, s. 41-54.
- SAYDAM, Abdullah; “Tanzimat’ın Memurları”, *Türkler*, C.13, Ankara, 2002, s. 668-667.
- YEŞİLYURT, Yahya, “Sicill-i Ahvâl Defterleri’nde Yusufelili (Keskimli) Bürokratlar”, *Geçmişten Geleceğe Yusufeli Sempozyumu Bildirileri (10-12 Haziran 2010)*, Yusufeli Belediye Yayınları, İstanbul, 2010, s. 417-425.

EK. 1. Memurların Genel Dökümü.

Sıra No	Doğum Tarihi	Memurun Adı	Baba Adı	Aile Şöhreti
1	1820	Ahmed Ağa	Osman Ağa	-
2	1823	Ömer Hulusi Efendi	Mehmed Efendi	Paşalızâde
3	1825	Hâfız Rüşdü Efendi	Osman Efendi	Eğinzâde
4	1827	Hâfız Ali Tevfik Efendi	Osman Efendi	-
5	1827	Mahmud Fuad Efendi	Mehmed Emin Bey	Tosyalızâde
6	1827	Hacı Ömer Sıdkı Efendi	Aziz Efendi	Cizyedarzâde
7	1828	Ahmed Rüşdü Efendi	Lokman Efendi	-
8	1829	Osman Efendi	Ali Efendi	-
9	1829	İsmail Zühdü Efendi	Bekir Efendi	-
10	1829	İbrahim Edhem Efendi	Ali Ağa	-
11	1829	Ali Efendi	Osman Ağa	-
12	1829	Artin Efendi	Manuk Ağa	-
13	1830	Eyüplü İsmail Hakkı Efendi	Mahmud Ağa	-
14	1831	İbrahim Hakkı Efendi Hazretleri	Halil Raşid Efendi	-
15	1832	Ömer Vasfi Efendi	Mehmed Şerif Efendi	Kadıızâde
16	1832	Kololyan Âvadis Efendi	Mikael Kololyan Efendi	-
17	1832	Mahmud Hamdi Efendi	Mehmed Emin Efendi	-
18	1833	Bekir Zihni Efendi	İbrahim Sıdkı Efendi	-
19	1833	İbrahim Rüşdü Efendi	Hacı Bekir Efendi	-
20	1834	Mehmed Efendi	Hacı Bekir Ağa	-
21	1834	Hüseyin Şefik Efendi	Hacı İbrahim Ağa	Bahçevancızâde
22	1834	Hasan Tahsin Efendi	Süleyman Efendi	-
23	1834	Mehmed Ali Efendi	Seyyid Hüseyin Ağa	-
24	1835	Mehmed Sadık Efendi	Mehmed Şerif Ağa	-
25	1838	Kapikyan Boğos Efendi	Bedros Efendi	-
26	1838	Ali Rıza Efendi	Osman Efendi	-
27	1839	İbrahim Hilmi Efendi	Cafer Ağa	-
28	1839	Halil Fahri Efendi	Mustafa Ağa	-
29	1839	Osman Efendi	Ömer Hulusi Efendi	-

30	1839	Hasan Tahsin Efendi	Osman Efendi	-
31	1840	Ahmed İzzet Efendi	Mehmed Ağa	-
32	1840	Mustafa Efendi	Halil Ağa	-
33	1840	Ahmed Hazım Efendi	Mehmed Efendi	Çayhanecizâde
34	1842	Mehmed Nuri Efendi	Mehmed Ağa	-
35	1843	Abdullah Zeki Efendi	Ahmed Ağa	-
36	1843	Karabet Efendi	Ohannes Mazlumyan Ağa	-
37	1843	Mahmud Hilmi Efendi	Mehmed Seyyid Efendi	-
38	1844	Yusuf Ziyaeddin Efendi	Abdullah Efendi	Sofuzâde
39	1844	İbrahim Sıdkı Efendi	Hüseyin Ağa	-
40	1844	Abdullah Hilmi Efendi	Hilmi Efendi	-
41	1844	Osman Nuri Efendi	Ömer Efendi	-
42	1844	Mehmed Tevfik Efendi	Hacı Ömer Efendi	-
43	1844	Mehmed Agâh Efendi	Hacı Ahmed Efendi	-
44	1845	Mıgırıc Şinaver Efendi	Bedros Ağa	-
45	1845	Cemal Efendi	Hasan Efendi	-
46	1845	Abdullah Efendi	Bekir Ağa	-
47	1845	Mustafa Sabri Efendi	Hüseyin Ağa	-
48	1845	Ebubekir Hilmi Efendi	Edhem Efendi	Katipzâde
49	1846	Aleksan Fehmi Efendi	Krekos Papazyan Ağa	-
50	1846	Hüseyin Sabri Efendi	Mehmed Ağa	-
51	1846	İzzet Sabri Efendi	Abdurrahman Ağa	Abidbeyzâde
52	1846	Ömer Hilmi Efendi	Mehmed Burhan Ağa	-
53	1846	Aleksan Efendi	Harafyan Ağa	-
54	1848	Mehmed Sabri Efendi	Osman Efendi	-
55	1848	Hacıtatlızâde Rıza Efendi	İbrahim Ağa	Hacıtatlızâde
56	1848	Mehmed Emin Efendi	Hüseyin oğlu İbrahim Ağa	-
57	1848	Mehmed Vasıf Sezai Efendi	Mehmed Mevlüd Efendi	-
58	1848	Hüseyin Fehmi Efendi	Mustafa Nuri Bey	-
59	1848	Abdullah Rafet Efendi	Ömer Ağa	-
60	1848	Anastaş Yaver Efendi	Esmeroğlu Yorgi Efendi	-
61	1848	Abdullah Vehbi Efendi	İbrahim Şevket Efendi	Efendizâde
62	1849	Mehmed Tevfik Efendi	İsmail Ağa	-
63	1849	Ali Rıza Efendi	Hacı Bekir Efendi	-
64	1849	Hacı İbrahim Efendi	Selim Ağa	-
65	1850	Ovakim Efendi	Kirkor	-

66	1850	Mahmud Nazım Efendi	Hâfız Mehmed Efendi	-
67	1850	Hüseyin Efendi	Süleyman Efendi	-
68	1850	Osman Avni Efendi	Ömer Mazhar Efendi	Dedezâde
69	1850	Nikolaki Efendi	Yanko	Balabanoğlu
70	1850	Hasan Azmi Efendi	Mustafa Şerif Efendi	-
71	1850	Osman Vehbi Efendi	Edhem Efendi	-
72	1850	İbrahim Edhem Efendi	Hacı Mehmed Ağa	-
73	1851	Sirabyon Bekyan	Abraham (İbrahim) Ağa	-
74	1851	Ali Rıza Efendi	Hacı Bekir Ağa	-
75	1851	Rasim İspiro Efendi	Hacı Dimitri	Şerbetyan
76	1851	Mehmed Cemil Efendi	Mustafa Rüşdü Efendi	-
77	1852	Mehmed Nuri Efendi	Ömer Ağa	-
78	1852	İbrahim Efendi	Hasan Ağa	-
79	1852	Mehmed Şerif Efendi	Mustafa Efendi	Ahmedzâde
80	1852	Sirabon Bekyan Efendi	Abraham (İbrahim) Ağa	-
81	1852	Hâfız Hüseyin Hüsnü Efendi	Mehmed Sadık Efendi	-
82	1853	Mehmed Şerif Efendi	Hasan Efendi	-
83	1853	Ahmet Tevfik Efendi	Mustafa Nazım	-
84	1853	Hâfız Osman Efendi	Hacı Ahmed Efendi	Selamizâde
85	1854	Agop Efendi	Kandonyan	-
86	1854	Mehmed Nuri Efendi	Hacı Ömer Efendi	Erzincanlızâde
87	1854	Ohannes Efendi	Kiyork Ağa	-

بإرادة سيده حضرت بادشاهى سرى الاجرا اولان ماده نطلبدر

ترجمه حاللى اعطاده بلامانع تكامل ايدن ترجمه حاله خلاف واقع رشى درج ايدن يا خود مره سبه مبنى اولورسه اولسون اولكى مأموريتى كتم ايمان اولورده خندان حقيقى تبين ايلرسه بويه بحالى مجوز و اختيار ايلديكى و حقيقى نهدن عبرت ايدوكى صورت مخصوصه ده تحرير و تصريح اولتور

اخطار

ترجمه حال حقوق مشتركى بنى بر طرفدن دولتك و ديكر جهتن بنداكانك حقوقى متضمن اولديندن صاحب ترجمه ك خدمت دولت دخواستدن ورقمى ترجمه دكمن بقدر خدمت و مأموريتلرده بولغنى ايه بونلك كافىنى واقه مطابق اولورق منسللا كوسترمى نظمى اقتضائندن اولوب صاحب ترجمه ك بونلك كافى كندى حقوق شخصيئندن عبرتدر زحمه ولور كونه سوه نيدن نيمت اولسون بيش مأموريت و خدمت و ايامنلارنى و سائر جهتلرى كوسترمى اسلا و قلمنا جايز دكدر و بوقاعديه اتباع ايمان مأمورين و كنه و مستخدمين سائر حقلنده بالاده محرر ماده نطلبه حكمنجه سجلات عموميه و خصوصيه بقيد اولان ترجمه حاللرله شرح و ريلور

ترجمه حال ورقه لرى شدر جانتان ايتاي ايجون ساحللى طرفلردن ربط و ايرازى شروط اولان اوراق اتواى بوجه آنى تعداد اولتور

ترجمه حال ورقه لرده محرر رشى و ايككى سؤاللك جوابى ايجون : صاحب ترجمه ك تذكرة عثمانى و منسوب اولدينى سلسله ابراه ايدر اوراق موثوقه اولدينى سؤاللك جوابى ايجون : دولت عليه سارف نظارتك تحت تصديقه بولان مكاتب شهادتنامه و تصديقه نامه درس تام علمى كرام اجازتنامه لرى و سائر اوراق مندمه مكاتبك اودولت سارف نظارتجه مصدق شهادتنامه و تصديقه لرى و سارف نظارتيه و لايت شاهانه سارف مأمورلى طرفلردن ذير اولان رسمن و ختماملر و تأليف و نشر اولان كتب و رسائلك بر نسخسى و اختراعات قيه و صناعيه امتياز براتلرى و مأموريت اقتضاملرى

ترجمه حال ورقه لرى سؤاللك جوابى ايجون : محررات و مضامير و اعلانات رسبه و اوقاف و ايامنلار و پروات عليه و اوراق موثوقه ساره و خود مقام رسيدن سلسله ايتاي و اسكندركى مهر و انشا و تاريخ و نوسورلره برباز كافه مندرجه حرقاً مطابق بولغنى اوزره سوزتلرى ايراز اولغنى و اشبو اوراق شتهده رشى و سلسله و اشك و وكالت و دائمى و مؤقت و علاوه مأموريت سوريليك كى خدمت و مأموريتلرده قنى تاريخدن قنى ترجمه قدر استخدام اولدينى اخطار ملتن و ايتاي ركليت افضل و براتى تماماً مصرح بولغنى شروط

اخطار

ترجمه حال ورقه لرى سؤاللك جوابى ايجون : ترجمه حال ورقمى اخذ و عمل الاصول سجل احوال دائرة عموميه سبه ارسال ايله تسجيل اولتوقدن مكره كرك ايراز اولور ك اكر حازه و ايرلاجه ديكر ترجمه حال ورقمى اخذ و تسجيل ايملا جايز تكلدور ايجون بركره ترجمه حال ورقمى و رشى اولان ذواتك ورقمى ساهل بر طرفنده قلم بده تسجيل احوال دائرة عموميه سبه و اصل اولان سجلات عموميه و خصوصيه يكسان اولور ايسه صاحبه زنده نسخه آتيسى اولور ايسه ساهل ايله اولدينى قلم بده تكرار بر ترجمه حال ورقمى ك اخذ و تسجيل و اصحابكده اعطال و تقديم ايتلرى وظيفه اصليه و امور ضروريئندن ايتاي صاحب ترجمه ك بقدمه ايتاي تاريخ و مأموريتده قلم بده ترجمه حال ورقمى اصلا ايلديكى و نهره و نه واسطه ايله و برديكى اخيراً تنظيم ايلديكى

« احوال مأمورین - سجل قومیسوی تمهیدات »

رئیس ماده مأمورین شرحه و صورت و ضبطه دن ماخذاً حدایت علیان ناحیه بدیرینه قدر خصوص و متروک
 مأمورین ملکیه و عدلیه و سایرین پر ترجمه حال ورقه سی اخذ ایه اجرا اولدجق تصدیقاته کوره بنداً اصلاح ایضاً ایله
 سجل عمومی قید اولدجقدر
 ایکنی ماده خدمت دولت علیه ایکی صنف اعتبار اولوب بر صتی با اراده سنیه مأمورینده و صاحب رأی اولدجق مجالس و محاکمه
 و اقلیم و بعضی صنوفک ریاست و ضابطه کلرند بولتان ذوات و دیگر صنق اراده سن و اراده سن و مساعلو و مساعلو و اعلامه دوام
 و خدمت و ملازمت ایندینا و کتبه و سایر و پرده نظار و روسا و ولایه طرفلرندن نظای دانه سنه بلا اراده کین و استخدام اولتان
 مأمورین اولنه بویکی صنفک دخی ترجمه حالری سجل عمومی قید ایله جک اولوب فقط قومیسویجه ایضا صنف اوله بولتانلرک
 ایکنی ماده ایکنی اولدجق اوزرجه اجرای تصدیقاته ایله هدری سجل عمومی قید ایله جک ایکنی ایکنی بولتانلرک
 اولدجق دانه سنه بدقیق ایله پر سجل مخصوص ایضاً اولدجق بند الک اوزرجه قومیسویجه دخی تصدیقات بالاسرا سجل عمومی
 قید و علاوه اولدجقدر
 دردیجه ماده مطبوع ورقه مخصوصده کوسنلیدیکی وجهه ترجمه حال ورقه زنده هرذاتک اسم و شهرت و بدیسی اصله تاریخ ولادت
 و مولدی و مکاتب رسیده و مادیه دن قیلملرند قنی فتلری تحصیل ایلدیکی و بدنده شاهدنامه اولوب اولدجق وقتی لسانلرله تکلم
 و کتابت ایله یلدیکی و پر اثر و تألیفاتی وار ایسه کجه دار اولدجق کوسنلریه جک و بدنده شاهدنامه اولوبه ارازی قابل ایسه صدیق
 بر صورتی ربط ایله جکدر
 ایکنی ماده بندالتحصیل هر مأمور قاج باشند خدمت دولت کوردیکی و ملازمته و یا خود موطفا داخل اولدجق و بتدر معاشلره
 فصل خدمت و مأمورترنده بولدیگی و نه ایش کوردیکی وقتی رتبه ذری احراز اولوب قنی نشانلره نائل اولدجق و مأمورلردن وقوع
 انفصالری مادیه جلی قدر الامکان تارخلری تصریحیه درج اولدجق و مدت مریولتلی و ایوانده معاشه نائل اولوب اولدجق
 دخی ایضاً ایله جکدر
 ایکنی ماده دول اجنبیه نشانلری حاصل اولنلر اولشانلری نه سبیلره وقتی تارخلرله و زنده الدقلریق بیان ایله جکدر
 ایکنی ماده مأمور اولدجق خدمتدن انفصالریک اسباب حقیقیه سی درج و تصریح اولدجق و حقیقده بر طرفدن شکایت وقوع
 یابوب اولدجق و تحت محاکمه به ایشلر ایسه حکم نعت و یا برانندن قنسی اتناج ایلدیکی و جزا کوزوب کورمدکاری کوسنلریه جک
 بوزرجه دار بدارنده اوراق وار ایسه پر صدق صورتی دخی ربط ایله جکدر
 ایکنی ماده ایکنی ترجمه حال ورقه زنده سؤال اولتان شیلردن فتنه و بی لزوم احوال و کیفیات درج اولدجق و ترجمه حال
 ورقه لریک مندرجاتی خلاف واقع اولدجق قومیسویجه قیود و اوراق ایجابیه مزاجیه حقیق ایکنی ایکنی ایکنی
 و اخلاق صاحب ورقه لک سجل احوالته ذیل ایله جکدر
 ایکنی ماده سجل احوالده ترجمه حال مضبوط و مقید اولیانلر مأموریت طلب ایدر و یا خود بر مأموریته تنقیق انفا اولدجق
 مراجعت ایلدیکی دانه طرفلندن کندوسته لاجل الاملا و بریلان سؤالنامه ورقه سی قومیسویجه باندقیق سجل احوال قید ایلدیکه
 مأموریته تمین اولدجقدر
 ایکنی ماده پر دانه دن دیگر دانه و پرولایندن دیگر ولایته نقل مأموریت ایکنی ایکنی ایکنی ایکنی ایکنی
 اولان قدرجه کیفیت نقلی اشارته اوقیلک هنی برنسخه سی مأموریت لاحقیه سی دانه سنه و بر به رک اولدجق سجل مخصوصه داخل
 و درسمادججه اولان مرجعه دخی معلومات قلبه اصلاً ایله جکدر
 ایکنی ماده احوال مأمورین سجل قومیسوی ریاستی و ساطلیه دوار و ولایات ایله بخاریه مآذندر
 اولن رئیس ماده هر مأمورک ترجمه حال بازلق ایچون قومیسویون دوار و ولایات ایله سار اقتضا ایندین محله لاری قدر ورقه مطبوعه
 مخصوصه کوندره جکدر
 ایکنی ماده هر دانه مأمورلی ایچون هر ورق نظارت جلایه داخله تک مهر مخصوصه حتم و صورتی پر سجل
 طوطیه جق و تصدیق ایچون دختار مذکورلک برده فهرستی بولنده بولنده
 ایکنی ماده هر مأمورک ترجمه حال ورقه سی او مأمور طرفلندن طولدریلوب زیری امضا و تقیم و قائد اولدجق ناظر و یا خود
 رئیس و یا والیه تنقیق ایله انلرک برکونه معلومات و ملاحظاتی اولدجق حالده شاه لریه درج ایله بالتصدیق استبولده ایله ایکنی آی
 و طفره ایسه دوت آی طرفنده قومیسویونه کوندره جک و مذکور ترجمه حال ورقه سی قومیسویونه کلدیکه مندرجاتی تنقیق
 و مربوط اوراق صورتلریه تطبیق اولدجق و کشف و تصدیق اولدجق میان کیفیات و اخلاعات ایچون ایجابی حالتده دوار و محله لریه
 مکاتبه و بخاریه ایله جک و قیود نوزنه ایله قشرفاته و اوراق حقیقه سنه مراجعت حل اشکال اولدجقدر
 ایکنی ماده تنقیق و تصدیق اولتان ترجمه حال ورقه سی خلاصه اولدجق حروف هیا ترتیبی اوزره قومیسویونه جیلته قید
 اولدجقدن سکره بر صورتلری دخی داریسی نظار و یا رؤساسته ولایته کوندره رک اولدجق مأموریته قید ایکنی جکدر
 ایکنی ماده طشره محله مأموریندن متصرف و قائم مقام و ناحیه بدیرله تحریرات و اوراق اولدجق مستقل ولاتک نصت
 نظارتلرند اواب ماخذاً عدلیه و مالیه و رسومات و اراضی و اوقاف و مکاتب رسیده و پوسته و تلفراف و سمان و اورمان و فرشته و سایر
 مأمورلی بر نظارت و ریاسته منسوب اولدجق حالده احوال و حرکات محله لریه نظارتده ولاتک اشتراکلری درکار اولنه بو مظلوم
 نظارت مشترک نهند بولتان طشره مأمورینک ترجمه حال ورقه سی ولایته رفعت و ساطلیه ایکنی اولدجق حقلرند محله لریه اولان
 معلومات و ملاحظاتی ولایته کرام طرفلندن ملاحظاتی خانه سنه تحریر و ساطلیه مهر و امضایله تصدیق اولدجقدن سکره یا تحریرات
 منسوب اولدجق دوار نظار و رؤساسته کوندره رک انلر دخی معلومات و ملاحظاتی ایکنی کلذک درج ایله باندکره سجل احوال
 قومیسوی ریاسته کوندره جک و ولایته کرام مستقلاً تحت نظارتلرند اولان مأمورین ملکیه و عدلیه جک و ولایته کرام کوندرلی
 معلومات و ملاحظاتی تحریر ایله یا تحریرات طوشرین طوشریه ریاست مشار الیه ایسه ارسال ایکنی جکدر
 ایکنی ماده قومیسویجه تنظیم و اقال اولدجق سجل احوالک معاملات و وقوعات دائمیه سی یوزبیلک اوزره داخله نظارت
 جلایه سی تحت اداره سنده و برضابطه میئنده رقم شهیدیه سی تخصیص اولدجق تبدلات و وقیات و سایر وقوعات قلم مذکور طرفنده
 بویله جک و همدما برجه تمین قلشان مأمورک مأمورینلری سجل مذکوره قید ایکنی ایکنی مأموریت امرلری ایجابیه اصلاً
 و ارسال قلبیه جق کجی حوق انفصالنده اسباب انفصال و بری الذمه اولوب اولدجق مستند اولدجق اوراق تاریخی ایجه لری
 و ارسال قلبیه جق کجی حوق انفصالنده اسباب انفصال و بری الذمه اولوب اولدجق مستند اولدجق اوراق تاریخی ایجه لری
 سجل مذکوره قید اولدجقدر و طشره لریه دخی بوساطه تک هنی اجرا ایله جکدر
 ق ۱۰ ربیع الاول سنه ۹۶ و ق ۱۹ شباط سنه ۹۸

فقط رشده افند
بلك ايم يوز قود بر سده افند اكنبه قفصه نورا بامت
نورده كنبريم حوق حوق و فدايى افند نورا
نورا اوقور باق

بلك ايم يوز افند رشده سده افند اكنبه قفصه نورا بامت
نورده كنبريم حوق حوق و فدايى افند نورا
نورا اوقور باق
بلك ايم يوز افند رشده سده افند اكنبه قفصه نورا بامت
نورده كنبريم حوق حوق و فدايى افند نورا
نورا اوقور باق
بلك ايم يوز افند رشده سده افند اكنبه قفصه نورا بامت
نورده كنبريم حوق حوق و فدايى افند نورا
نورا اوقور باق
بلك ايم يوز افند رشده سده افند اكنبه قفصه نورا بامت
نورده كنبريم حوق حوق و فدايى افند نورا
نورا اوقور باق

بلك ايم يوز افند رشده سده افند اكنبه قفصه نورا بامت
نورده كنبريم حوق حوق و فدايى افند نورا
نورا اوقور باق
بلك ايم يوز افند رشده سده افند اكنبه قفصه نورا بامت
نورده كنبريم حوق حوق و فدايى افند نورا
نورا اوقور باق
بلك ايم يوز افند رشده سده افند اكنبه قفصه نورا بامت
نورده كنبريم حوق حوق و فدايى افند نورا
نورا اوقور باق
بلك ايم يوز افند رشده سده افند اكنبه قفصه نورا بامت
نورده كنبريم حوق حوق و فدايى افند نورا
نورا اوقور باق
بلك ايم يوز افند رشده سده افند اكنبه قفصه نورا بامت
نورده كنبريم حوق حوق و فدايى افند نورا
نورا اوقور باق

بلك ايم يوز افند رشده سده افند اكنبه قفصه نورا بامت
نورده كنبريم حوق حوق و فدايى افند نورا
نورا اوقور باق
بلك ايم يوز افند رشده سده افند اكنبه قفصه نورا بامت
نورده كنبريم حوق حوق و فدايى افند نورا
نورا اوقور باق

بلك ايم يوز افند رشده سده افند اكنبه قفصه نورا بامت
نورده كنبريم حوق حوق و فدايى افند نورا
نورا اوقور باق

بلك ايم يوز افند رشده سده افند اكنبه قفصه نورا بامت
نورده كنبريم حوق حوق و فدايى افند نورا
نورا اوقور باق